

805.90

G-76

AL. GRAUR

ALTE
ETIMOLOGII
ROMÂNESTI

EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
București 1975

Coperta de: Eugen Stoian

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ
„M. SABOVEANU”
Inventar Nr. 466.447

805.99 : 801.5

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Probleme teoretice	11
încrucișări (contaminări), etimologii populare,	11
Expresii paralele;	15
Expresii scurtate	16
înțelesul cuvintelor expresive	ÎS
Cuvinte franceze formate în străinătate	10
Din nou despre adjectivele în <i>-nic</i> și <i>-os</i>	20
Lexic	23
<i>Listă prescurtărilor</i>	87
<i>Indice de cuvinte</i>	91

EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
Calea Victoriei 125, sector 1, București

CUVÎNT ÎNAINTE

Au trecut mai bine de zece ani de la apariția volumașului pe care l-am, intitulat Etimologii românești, între timp am, adunat diverse note de același lip (pe unele le-am publicat în reviste și nu le reiau aici). Se poate constata, și nu numai în țara noastră, în ultimii ani un oarecare reviriment în domeniul cercetării etimologice, cum arată Valentin Kiparshij în articolul About Efcymology, publicat în „Germano-Slavica?” (revistă canadiană), 3J1974, p, 4—16. Dar, revizuind culegerile dialectale mai noi, am reluat și glosarele argotice și articolele publicate în reviste anterioare lucrării mele și trebuie să recunosc că îmi scăpaseră multe fapte care m-ar fi ajutat în eforturile mele, iar în miele cazuri le-ar fi făcut inutile. Iată aici câteva note cu caracter autocritic.

Am susținut în ER, p. 42 u., că sîbstantivele fcininine franțuzești care se găsesc în românește trecute la neutrii au venit prin rusă, eventttal prin greacă sau prin bulgară. La statistica făcută de mine ar fi contribuit câteva cuvinte adunate de Oh. Bogaci (BPh., VI, p. 201—202) din traduceri vechi : anecdot, banc, caravaitj clas (pe acesta, dealfel, îl cunoșteam bine din copilărie), moral, taiiversitet {acesta din urmă se explică și prin germană). De fapt Qh. Bogaci văzuse cum stau lucrurile și a și arătat-o într-o notă, deci lui îi aparține prioritatea în materie. Printre exemplele pe care le dă, n-am găsit în dicționarele rusești pe băgatei

și pe ofans, dar însuși faptul că apar în veclul traducerii din rusește este un indiciu cu privire la originea lor (în ce privește pe camot pentru comodă, e suficient să observăm prima vocală și consoana finală, ca să fim siguri că a venit din rusă). Gît despre grupă, de asemenea citat de Sogaoui, vezi discuția aici mai jos, la p. 54.

La emmplelo adunate aș mai adăuga acum pe parol (DLR) și pe pedal (cf. rus. nedajib, gr. 7tc8o&i)-O excepție ar constitui-o mod pentru moda (Mumuleanu, O 39\3, în DLR s. modă, 2), fără paralelă străină, dar ar putea fi o simplă eroare. Prin grecescul cnyctpETTOv se explică țigaret, pe care BLRM îl derivă, fără nici o justificare, din țigaretă.

Iată alte câteva trimiteri și rectificări:

Pentru blid (p. 60 te), trebuia făcută o trimitere la ' Pătruș, OL, I, 1956, p. 32.

în ee privește pe ixanzolă (p. 96), originea lui slavă fusese arătată' de Gli. Bogaci, art. cit., p. 202.

Pentru morătoare (p. 120), vezi aici mai jos, p. 65.

Năzbitie (p. 28 ti.) a fost explicat de G. Bacoviță, BL, VIII, p. 165 (discuția a fost reluată acum, cu alte elemente, de I. Robciuc, LR, XV, p. 580).

La neleapcă (p. 121) trebuia citat Sencinsld, p. 92. Explicația prin sZ.*neletka e întărită de forma meleatcă (Gri. reg., p. 47).

La oști (p. 122 u.) am pomenit de fr. ouste, pe care l-am socotit că vine din turcește. Observ acum că Jules Bloch, Les Taiganes, Paris, 1953, p. 111, presupune că onste e din țig. uSt „scoală-tB”, cu trimitere la rom. a se ușahi (BL, II, p. 194).

Cu privire la prislea (p. 132), și Pascu, Sur., p. 301, pornește aș la bulg. npt>cm, fără a arăta ce e -lea.

Pentru șleampăt (p. 150 «.), ar fi trebuit să fac o trimitere la acad. Iorgu Iordan, BPh., IX, p. 121; vezi și Gl. reg., p. 67, șcleampă „om bătrîn, ramoliV, explicat prin germ. Schlamper.

Pentru forma șurincă, ar fi trebuit citat Tealia, <p, 271, vezi și Les. reg. II, p. 17 (șiningă), p. 32 (șalindră), iar pentru forma șirineă, SemeinsM, p. 105.

Mai adaug în aceeași ordine de idei că în Rom. Ut. din 10 febr. 1972 am explicat termenul familiar banc prin linibajul jucătorilor de cărți. Mi-a scăpat atunci că a fost înregistrat de Gh. Agavriloaiei, în BPh., IV, p. 139, și explicat, aproape așa cum aveam să o fac eu, mai târziu, de acad. Iorgu Iordan, în același număr al BPh., la p. 155—156.

PROBLEME TEORETICE

Și de data aceasta cartea mea se începe cu câteva considerații mai generale asupra modului cum trebuie privite unele fapte referitoare la etimologie.

Încrucișări (contaminări), etimologii populare

Principiul pe care se bazează etimologia este „arbitrarul semnului lingvistic” : în general, sunetele din care e format un cuvânt nu corespund în nici un fel trăsăturilor care-i alcătuiesc înțelesul, de exemplu între sunetele *b-u-n* și definiția cuvântului *bun* nu se poate face nici o legătură; de aceea, când constatăm că în franțuzește cuvântul corespunzător este *bon*, în italienește *buono*, în spaniolește *bueno*, sîntem în drept să ne întrebăm : cum au nimerit toate populațiile romanice cam aceeași combinație de sunete pentru a denumi cam aceeași noțiune? Răspunsul este că n-au „nimerit”, că alegerea sunețelor s-a făcut o singură dată în trecutul îndepărtat, că limbile romanice au moștenit din latinește complexul sonor, adueîndu-i apoi unele schimbări specifice fiecăreia dintre ele. Deci faptul că un anumit grup de sunete exprimă același înțeles în mai multe limbi ne dă aproape siguranța că e vorba de aceeași origine (cuvântul poate fi moștenit în comun sau împrumutat de o limbă de la alta); coincidențele datorite hazardului sînt atît de rare, încît de obicei pot fi neglijate.

Am amintit principiul arbitrarului pentru a lua în discuție un mod de etimologie care pare foarte raspîndit la noi : amestecarea a două cuvinte diferite, în termeni lingvistici *încrucișare* sau, mai „radical”, *contaminare*. Iată un exemplu : în RBLi., XYIII, p. 518, Emil Vrabie explică forma *do-*

Uomiță (întâlnită în fostul județ Tecuci, *Lex. reg.*, II, p. 95) și prin contaminarea lui *dohotniță* (derivat de la *dohot* cu sufixul *-niță*) cu *duhoare*. S-ar putea întâmpla ca explicația să fie justă, dar ce mijloc avem să o demonstrăm? Aici nu mai e vorba de arbitrar, iar dacă încercăm să descoperim noțiuni care să aibă ceva comun cu *dohotnița*, putem găsi și altele care să fie denumite prin cuvinte mai mult sau mai puțin asemănătoare, de exemplu *păornită*; de altfel *dolioinița mi miroase* chiar așa de mit.

De fapt, explicarea prin combinarea a două cuvinte comportă diferite grade de probabilitate. Oele mai sigure exemple mi se par cele pe care le-am cuprins sub denumirea de „deraieri lexicale” („Buletin științific al Academiei”, seria O, tom. I, nr. 2, 1919, p. 111—14:7): o denumire ca *nepurcel*, din *nepot* -f- *purcel*, nu are efect decât dacă formația e transparentă, prin urmare nu numai cel care o face, ci și cel care o ascultă trebuie să aibă permanent în minte ambele elemente primitive. La exemplele adunate în articolul citat s-ar putea adăuga *flășcău* (Udreșu), din *flăcău* combinat cu *fleașcă* (am auzit adesea zicându-se *fleașcăit*).

Și în afară de această situație sînt cazuri unde explicația prin încrucișare pare sigură. Este vorba în primul rînd de formații complexe, adică de încrucișarea a două grupuri de cuvinte, ceea ce face foarte puțin plauzibilă explicația printr-un accident (vezi articolele *mele* *Mymologie de mots dont on ignore le sens*, în volumul omagial Haudricourt, *Langues et techniques, Hfature el Societe*, I, *Approche linguistique*, Paris, 1971, și *Differents degres d'arbitraire*, în *Konimage à Bita Schober, Bornanische Philologie Kcuie*, Berlin, 1969, p. 705—706. Iată un exemplu: în *Lex. reg.* II, p. 15, găsim *sărac lucit pămîntuhti*) pare evident că s-au amestecat aici *sărăcie lucie* cu *sărac lipit pămîntului*, căci altfel *pămîntuhti* n-ar avea nici un rost. Apropiat de acest caz este cel al cuvintelor aparent compuse, de exemplu *margariscoică*, din *mărgăritar* + *scoică*, sau *matină „bunică”*, din *mama bătrnă* (în limbajul copiilor), ambele din DLR.

În continuare ar trebui să clasăm aici așa-numitele etimologii populare: întîlnind un cuvînt cu care nu JB deprim, vorbitorul încearcă, printr-o ușoară modificare fonetică, să-l introducă într-o familie cunoscută, de exemplu *felicită* devine *fericita*, pentru că e apropiat de *ferici* (*Ol. reg.*, p. 33), cu care de altfel e înrudit etimologic. Aici putem adăuga pe

fyrioag, din tc. *bicah*, trecut în familia lui *brici*, *credelniță* (*Lex. reg.* H, p. 76), din *cădelniță* apropiat de *credință*. *Stingher Q* lăsat fără etimologie în dicționarele noastre; R E W îl derivă de la *singularis*, dar adaugă că *t* e neexplicat; totuși Giuglea, DK, H> p. 901, la care trimite R E W, a dat o explicație: influența lui *siinglie*, cf. *stînjeni*; mai aproape mi se pare că e familia lui *stîng* (cf. *stîngaci*). Vezi și mai jos, p. 85, *zgărdan*.

Alteori modificarea privește numai terminația, eventual sufixul: *glăvăiună* „cap” (*Lex. reg.* II, p. 13), din *glavă* -f- *căpăfiiă*, *năpîrlă* (*Gl. reg.*, p. 49), din *năpîrcă* și *șopîrlă*, *trepegior* (*Gl. reg.*, p. 75), din *trap* și *repegior*. Poate fi vorba chiar de simplul amestec a două sufixe: *acoperemiș* (*Gl. reg.*, p. 13), din *acoperemînt* -f- *acoperiș*.

Desigur, la cele mai multe dintre aceste exemple nu avem siguranță absolută. Scutite de îndoială mi se par și aici cele create în glumă. Acum vreo 40 de ani, se spunea în București despre cei care călătoreau atîrnați pe scara tramvaiului, evitînd astfel să plătească biletul, că au *aiîrnamcînt*: este evident că la *a se aiîrua* se atașa sufixul de la *abonament*.

Iată însă unele pe care îmi vine mult mai greu să le accept: *comancălăș* „cîrmaciul plutei” (*67l. reg.*, p. 27), din *comandă* și *cormanăș* (dificultatea vine de acolo că sufixul *-ăș* nu este productiv pentru numele de agent în românește). Cam tot așa am rezerve față de *torcărie* „clacă de tors lină” (*Lex. reg.* II, p. 32), explicat prin *a toarce*, la care se alipește sufixul de *l&furcărie* (dar acest sufix, în principiu, nu se atașează decât la teme substantivale).

Alte exemple greu de admis, după părerea mea: *hărmălaie*, din *hălălaie* -l- *larmă* (DA), dar *hălălaie* e ca și necunoscut, pe cînd *hărmălaie* e foarte raspîdit (Tagliavini, Arch. Rom., XII, 1928, p. 194, îl explică prin *irmologhion*); *carlihizm* „catehism”, explicat prin încrucișare cu *carte* (*Gl. reg.*, p. 22): sînt atîtea cuvinte cu im *r* adăugat înaintea unei consoane interne, de exemplu *argent* (MCD, p. 54), *arșeu* (MCD, p. 247), *coarjă* (DA), *marșină* (DLR; Ursu; Teaha, p. 241; *Gl. reg.*, p. 46 etc.); *sârceală*, *sârcelea* pentru *șesală*, *șesăla* (*Gl. reg.*, p. 61) ar trebui confruntate cu *cersală*, din ucraineană (Semcinski, p. 77), *spargă* pentru *șpagă* (MOD, p. 96 și 268, vezi aici mai jos, p. 80); *spargă* și pentru *șpagă* „sfoară” (*Lex. reg.*, I, p. 72). Fenomenul a fost studiat în ansamblu de Marcel Cohen, BSL, XXX (90), p. 128—152 (vezi în special p. 133).

Explicații care ini se par en totul neverosimile : *bagdadel*^
„diferite lucruri din gospodărie”, din *bagatele* + *bagdadie* (*Qlf*
reg., p. 15 : ce amestec ar putea avea aici *bagăadie*); *calieatur*&~
pentru *caHcaUirâ* prin apropiere de *calie* (f *Gl. reg.*, p. 21—32)*.
a eîriiei „a vorbi de rău, a critica” ar fi contaminație într#
cîrti și *critica* (*Gl. reg.*, p. 25), clar pare mult mai probabil că la
cîrti a-a adăugat sufixul -*d* (vezi Gheorghe Dobrescu, SMEC,^
IV, p. 37—45); *măciulie* ar fi *măciucă* -*J*- *gămălie* (DLR), dat
nu se vede ce are comun *măciuca* cu *7năciulia*. Pentru *gaiță*, •
explicat prin *gaz* -*f* *taică*, vezi aici mai jos, p. 83.

Sînt cazuri cînd se spune simplu „etimologie populară”^,
fără să se arate punctul de plecare : *ciupeiuruc* „agent sanitar”
e explicat „prin etimologie populară de la *subchirurg*” (*Gl. reg.*,
p. 25), dar cu ce s-a făcut asocierea, cu *ciuruc**? Lucrul e cu totul
neverosimil; *crimă* „climă” ar fi prin etimologie populară (*Gl.*
reg., p. 28); *majordon* pentru *majordom*, prin etimologie popu-
lară (DLR) : cu ce? Ar trebui poate să socotim că și *galanton*
se explică la fel? E vorba de fapt de o adaptare, ținînd seamă
de faptul că româna populară e puțin deprinsă cu finalele în
-*om* accentuat.

Cea mai bună dovadă că explicațiile de felul citat, chiar '
cînd sînt plauzibile, nu pot fi considerate categorice este faptul;
că e ușor să găsești mai multe pentru fiecare cuvînt. *Maăaranță*
ar fi *madamă* -\ - *zdreanță* (DLR) : de ce nu + *cotoroanță*^
Mamorniță, pentru DLR, e *Mamon* -*j*- *baborniță*, vezi însă alte
explicații în ER, p. 21 (între care una a mea); *cînechișieriță* \
„gîndac care strică cartofii și porumbul” (*Lex. reg.* II, p. 45) -
e influențat de *cînepă* sau de *caneii*

Revenind la forma *ăoliomiță*, de la care am pornit discuția, f
găsim ușor o explicație mult mai verosimilă decît încrucișarea \
cu *duhoare* : grupul de consoane *in* este neobișnuit în limbai
noastră, de aceea întîlnim numeroase exemple de înlocuire a lui |
cu *m* : *clopornită* (DA), cu *In* : *duhohiită* (TJdrescu ; vezi și *dilio-1*
iiiță, BPh., V, ' p. 163; ED, VIII, p. 213), cu *cm* rîul *SUNaț*
(jud. Botoșani) e rostit adesea *Sicna*, dar *cn* devine *mîntîrnafes* -*j*
(BPh., V, p. 171). Cam în același fel *tl* devine *rl* în *cearlău*
(BPh., V, p-160), *mpărlăgca* (BPh., V, p. 170 și *lS2*), *inporloavăj*
pentru *potloagă* (Marina Sala, ED, III, p. 205) și *dl* devine *rl* \
în *ponirlă* pentru *povidlă* (AUT, V, p. 68—69, *Gl. reg.*, p. 57), j
Eaptul ca în cuvinte foarte deosebite imul de altul găsim apro- ; |
ximativ aceeași transformare dovedește că avem cle-a face cu |

nn. fenomen fonetic, în care analiza semantică nu a avut nici
• ^*ai^xoh*' Prin urmare sîntem relativ apropiați de „arbitrar”.

TJrmează din cele arătate că explicațiile prin încrucișare
pot fi „corecte, dar numai rareori avem mijlocul să o dovedim
categoric. Mai interesant este că în unele cazuri se poate dovedi
categoric că nu sînt corecte. Iată aici unul din ele :

în. DR, IV, p. S36, V. Bogrea a explicat pe *otozbir* prin
tc* *otuzbir* „31”, fiind totuși destul de încurcat de evoluția înțe-
lesului. De aceea a propus o încrucișare eu *zbir* (numai în ce
privește sensul). Am dat și eu explicația prin turcă (pornind
de la forma românească *otuzbir*) în GS, VI, p. 332, fără să iz-
butesc.să justific sensul (de-abia acum observ că nu făcusem
decît,să repet încercarea lui Bogrea); mai tîrziu mi-a ajuns
la cunoștință explicația adevărată și am publicat o notă în
RESEE, I, p. 551 u. : s-a pornit de la excesele săvîrșite la Iași
de regimentul 31 de ieniceri ia începutul secolului trecut.

Expresii paralele

Este meritul lui Pericle Papahagi de a fi lansat acest
subiect: lucrarea lui, intitulată *Parallele Ausdriiclce ună Reäens-*
arten im Rumänischen, Albanisehen, Neugriechischen und Bul-
garischen, Leipzig, 1908, a demonstrat că un mare număr de
expresii frazeologice sînt comune limbilor așa-numite balcanice,
printre care figm*ează și a noastră. Eu însumi am adăugat cîteva
exemple la culegerea lui (vezi și aici mai jos, s.v. *pușcă*), iar
de curînd doi studenți ciprioți, Hristakis Anastasiu și Marios
KarmelloB, au publicat în RESEE, IX, p. 263—267, o listă
de expresii românești cărora le-au găsit paralele exacte în graiul
lor'. Dar cir aceasta inventarul nu e nici pe departe încheiat
și se mai pot găsi ușor materiale, care privesc în primul rînd
pe lexicograf, deci evocarea unora dintre ele aici nu este depla-
sată (singura rezervă care se poate face este că nu totdeauna
punctul de plecare al expresiilor este în străinătate, unele dintre
ele pot să fi apărut în românește, deci în cazul acesta se discută
etimologia unor expresii din alte *limbi* decît româna).

Printr-o regretabilă eroare articolul a apărut sub numele meu. Nu
am avut alt merit decît acela de a-i li încurajat pe autori să-și elaboreze
studiul.

Iată câteva paralele turco-române. Găsesc la M. L. Wagner, B Ph., X, în articolul intitulat *Der turkisohe Argot*, următoarele :

goziilmele „a fugi”, propriu-zis „a se topi” (p. 22);
nallar atmalc „a lepăda potcoavele”, adică „a mmi” (p. 10) ;<
tasma „guler tare”, propriu-zis „zgardă” (p. 20).

Mai adaug, după *Dicționarul turc-rus, sardalye gibi istif olmalc* „ne-am înghesuit ca sardelele” (în bulgărește se zice *Kamo capdeJtu* „înghesuiți”).

Exemple bulgărești, mtîmite în P C E K E :

mno om Kymua useaden „îmbrăcat frumos, cu haine noi, călcat”, propriu-zis „ca scos din cutie” (s.v. *Kymusi*) ;

dee diiHu, nod edna Mtiumuița HG ce nocsim „doipepeni la o subsuoară nu se poarta” (s.v. *dutix*), în românește *nu poți ține doi pepeni într-o mină*;

cjisina 6a6a „baba oarbă” (s.v. *cam*).

în dicționarul bulgar-grec :

HUKHam Kamo 2ro6u, gr. φΥΠΤΙϋου cav jiaviTapia „răsar ca ciupercile” (s.v. eB<5a).

donpsi Hootbm do KOKOJia, gr. στήραας τ6 [zaxcdpi GT6 Y,6YMQΛ\O- „a ajuns cuțitul la os” (s.v. *moic*);

mou My Jienna nJiecnuița, gr. auToτ TOU xoX?o]ce eva {iizâxco (eva XtfcTTouiti) „i-a lipit o palmă” ; *usnde edna nJiecnm\ a*, gr. ^ «ye eva xa^ToiSxt „a mâncat o palmă” (s.v. *njiecmîna*). Oee drept, în românește se zice *a mânca bătaie*, nu *palme*;

ediiKa MU ce tuieme, gr. (XTcep&Euei TJ yjvtjajaca {iou „mi se împleticește limba” (s.v. *rui&na*);

na mona na ycmama (cs.it), gr. axr\ v [ITIIOUXO; TOU xavoviou (eifiat) „sînt în gura tunului” (s.v. *mon*).

Mai adaug la acestea și o paralelă ucraineană: la Grinchenko am găsit *Monpuă doufy ne âoimhoi-* „udul de ploaie nu se teme” (s.v. *MOKpuu*).

Doresc să fie ©Iar că nu am făcut o cercetare specială pentru a aduna aceste materiale, ci am notat ce am găsit întîmplător. Scopul pentru care am făcut-o este să semnaliez interesul pe care ar trebui să-l arătăm faptelor de acest tip.

Expresii scurtate

în E B , p. 159 u., am discutat expresiile *înghețat tun*, *să-nătos tuți*, *doarme tun*, arătând că nu avem de-a face cu o simplă

suprimare a prepoziției *ca*, ci cu o elipsă mult mai amplă: *înghețat în așa fel încît pot trece tunurile peste el*, „doarme de poți să tragi cu tunul și nu-l trezești” (nu am putut vedea .. se ascunde sub *sănătos tun*). Tot așa se zice *nu se știe ca mămîiul* „nu se știe așa cum nu se cunoaște ce e ascuns în pămînt” (evident, am putea să ne gîndim și la o copie după *iăcecapămîniul*).

Problema, într-un fel, a fost atinsă de Sextil Pușcariu, care (în *Limba română*, I, București, 1940, p. 116 și 126)'aduce câteva exemple ca *ce dracufaci* pentru „ce, dracu să te ia, faci”, *i-ai ars o palmă* „i-ai dat o palmă atît de dureroasă, încît a avut senzația că l-ai ars cu ceva”, și numește procedeul *bre - v i l o' o v e n ț ă*.

Alt aspect a fost relevat de Elena Burducea-Lupu, în articolul *Anticiparea — procedeu stilistic* (LB, XYII, 1969, p. 68—74). E vorba anume de faptul că substantivul sau adjectivul pus la sfârșit anticipează rezultatul acțiunii verbului plasat mai înainte : *a lega burduf* înseamnă „a lega în așa fel încît cel care suferă acțiunea va fi la fel cu un burduf” ; *a lămuri buștean* vrea să zică „după ce a primit lămuririle, cineva este tot atît de orientat cît este un buștean”.

De fapt, și privind lucrurile în felul acesta, tot în cadrul elipsei ne menținem. Țin să notez că, discutînd această problemă, nu ne depărtăm de cercetarea etimologică, pentru că numai explicarea formulei sintactice ne dă garanția că ultimul cuvînt este cel la care ne gîndim și nu unul care întîmplător e omonim cu acesta : cît timp nu s-au lămurit legăturile eu celelalte membre ale frazei, sensul cuvîntului nu e clar, deci lipsește unul dintre cele două elemente pe care se bazează etimologia.

Desigur, cele mai multe exemple de care dispunem prezintă numai suprimarea prepoziției comparative (de exemplu *a se ține scai* este „a se ține așa cum se ține scaiul”) și pe acestea nu le iau în discuție aici, deoarece nu aș aduce mare lucru ca nouate (pentru *gol pușcă* vezi mai jos, p. 73). Dai* poate lipsi și altă prepoziție, de exemplu *pină la*, în formula *plin buză*. După Elena Burducea-Lupu, p. 69, *a lăsa seîndură* trebuie înțeles ca „a lăsa ca seîndura”, dar cred că s-ar putea să fi fost la origine „a lăsa numai cu o sclndură”. E greu de spus ce lipsește în expresii ca *amorezat lulea*, *prieten la toartă* (sau *la cata-ramă*), *scump foc*, *urît foc*, *toți în păr* și foarte multe altele.

Cele mai interesante sînt, bineînțeles, cazurile unde nu lipsește o prepoziție, ci cuvinte cu sens noțional. *Ai să plătești ca popa* : ne Tine imediat pe buze întrebarea „dar cum plătește popa?” Desigur nu mai mult și mai prompt decît alții. într-o societate impregnată de spirit religios, expresia a fost probabil la început „fără discuție, așa cum acceptăm ce spune popa”,

~*Eu* am pretenția de a da aici explicații definitive, ci numai de a semnală o posibilitate de cercetare, eventual de a da îndemnul pentru a se elabora un studiu cu caracter general.

înțelesul cuvintelor expresive

Este un fapt cunoscut că anumite cuvinte cu caracter expresiv suferă schimbări de formă destinate să marcheze și prin sunete ideea exprimată. Am discutat asemenea exemple în SOL, X, 1959, p. 205—211. Dar se poate constata că și sensul cuvintelor de felul pomenit este mai puțin ferm decît al celorlalte. în decursul activității mele lexicologice, am avut adesea ocazia să mă lovesc de cuvinte de argou (sau formate cu elemente imitative, și chiar pui' și simplu expresive), la care înțelesul este foarte puțin stabil. E cazul, de pildă, al cuvintelor, de origine țigănească: fie că au mai multe înțelesuri foarte depărtate unul de altul, fie că au un singur înțeles, dar cu totu diferit de cel originar. Iată cîteva exemple : țig. *akana* „acuma”, rom. *liacana* „la o parte” ; țig. *mișto* „bun”, rom. *a lua la mișto*; *a face mișto* {de cineva} „a-și bate joc” (vezi alte înțelesuri și mai depărtate în BL, n, p. 172); țig. *mitic*-, participiu *muldc* „a lăsa”, rom. *a mucii* „a tăcea”, dar și „a lovi” (GT, 1951 nr. 5, p. 25), „a o face de oaie” (Udrescu); țig. *nasul* „rău” rom. *nasol* „mit”, *nasolâ* „țigară”, *nasulie* „scandal”, „pericol”; țig. *sular* „frumos”, cu derivatul românesc *a se șucăr*. „a băga de seamă”, „a se supăra”; țig. *uât*- „a se scula”, rom *a se uschi* „a o șterge”, participiul *ușeliit* însemnînd „chior”, „mit”!

La Th. H". Trâpcea, AUT, 2/1964, p. 267, găsim cuvîntul *andrabule* cu sensul de „boarfe, zdrențe”. Vezi cu totul alte înțelesuri în BL, II, p. 122.

Iată și alte exemple: *onanie* (DLB) înseamnă și „mic”! și „mare”; *pahonț* „infanterist”, dar la Udrescu „ciocoi”;

iiribombâ „călușei” etc. (vezi EB, p. 155) are și înțelesul de „pocnitoare” (comunicat de Traian Costa).

M. Grammont, *Trăite ăe plioneiique*, Paris, 1960, p. 377 nrh.j a arătat că forma cuvintelor imitative se schimbă foarte ușor, pentru că imitația nu e decît aproximativă. Dar în cazurile citate aici nu e vorba de imitație. Desigur, pe vorbitor îl impresionează fasonul străin al cuvintelor, iar înțelesului nu-i dă mare atenție. în acest sens vor trebui apreciate etimologiile propuse mai jos pentru cuvinte ca *abțigui*.

Cuvin!» franceze formate în străinătate

Sub acest titlu am prezentat o notulă la Societatea de Lingvistică din Paris. Bezumatul, publicat în BSL, XXXII, nr. 96, p. XIV, conține unele mici inexactități. Cuvintele inse-rate acolo ca formate în România sînt: *jobin*, *en gros*, *en detail*, *damă*, *ăameză*, *maniclieză*, *tur și retur*. Dintre acestea, trebuie evident suprimat *damă* și de asemenea *en gros*, care au fost formate de francezi, iar *tur și retur* este un exemplu bun, numai că, după toate probabilitățile, e format în Germania (ca și *Săteliuse* și *Balleteuse*, de care m-am ocupat în BL, II, p. 241), formate cu același sufix ca *ăameză* și *maniclieză* (acesta din urmă ieșit din paralelismul cu *coafură/coafeză*, deci *m.anicură*(*maniclieză*). Spre marea mea mirare, citesc în *IFremăwdrterbueli* (Leipzig, 1960) că *Balleteuse* vine din franțuzește.

Am auzit în trecut de mai multe ori pronunțîndu-se *reporter* în loc de *reporter*, evident pentru că se urmărea o pronunțare mai „franceză”; cel care aranjează vitrinele se numește *viiriniier*, dar în mediul comercial am auzit zicîndu-se *vitriinior*, ea și cînd ar fi fost la bază un derivat francez cu sufixul *-eur*.

în deceniul al patrulea al secolului nostru s-a întîmplat de mai multe ori să aud francezi făcînd glume pe seama calității limbii franceze folosite la posturile noastre de radio, pentru că în emisiunile pentru străinătate se întîlnea, ca substantiv și ca adjectiv, cuvîntul *progressiste*, în timp ce francezii nu aveau decît adjectivul *progressif*. Astăzi *progressiste* apare în presa franceză, ca adjectiv și ca substantiv, și a pătruns și în 'dicționarul Bordas. Cred că și substantivul *portativ* a fost creat în românește cu ghidul că ar exista modelul în franțuzește.

A[^]bHHfTi (Scriban), prin sl. **stradanini7cii* (TDBG-, CADE) sau prin ser. *stradalnik* (DLBM; Găinulescu nu a acceptat ideea), dar poate fi format și în românește, de la *strădanie* (ea să numai pomenim ideea că ar putea fi și de ia *strădui* cu sufixul -a<!io).;

Alt aspect al problemei: adjectivele formate în românește au ca bază Terbe, substantive sau tot adjective? Vom merge aici pe calea inaugurată de Theodor Hristea, care a arătat (LB, XX, p. 479—488) că chiar și cuvintele formate din materiale ale unei singure limbi pot avea etimologie multiplă. *Amarnic* e de la *amari* sau de la *amar*? (acesta din urmă putând fi și adjectiv și substantiv); *mișelnic* e de la *mișel*, sau de la *mișelie* % • La prima vedere poate părea curios să spunem că s-ar putea porni de la adjective pentru a se ajunge tot la adjective, dar avem exemple neîndoielnice de existență a acestui tip. Să zicem că nu acordăm atenție unor exemple cum ar fi *casatorvie*, *coășnic*, *flecarnie*, *iu cepatomic*, pentru că, în afară de valoarea de adjectiv, ele au putut-o avea și pe cea de substantiv, fără să mai pomenim de faptul că și baza lor a putut fi de fapt substantivală. De asemenea *dator* poate să fi avut rol de substantiv, când s-a format *datornic*, dar acesta funcționează tot ca substantiv. Să trecem și peste tipul *generalnic* (rje care l-am discutat în • BBLi., XIV, p. 330), cu model în rusește (se poate alătura și *provizornic*, paralel cu rus. *npoeimpubiu*), deși unele au putut fi formate în românește fără a fi copiate după modele rusești în *-Huii*. (*slobodnic* este oare dinbg. *cooodeu* sau din rom. *slobod!*). Dar ce vom face cu *flcsefaiic*, pentru care nu se găsește paralelă în slavă, nici substantivală, nici adjectivală? (Să-l derivăm de la *veseliei*) în copilărie, în Moldova, am auzit spunându-se *grozarnic*.

Lucrurile acestea mă fac să mă mai gândesc. Ja cele ce le-am spus în EB, p. 92, despre adjectivele, formate cu sufixul -os, de tipul *adincos*. Am exprimat acolo îndoieli asupra formării unora dintre ele de la adjective și iarăși, în unele cazuri, voi fi avut dreptate. *Mișelos* ar putea fi format de la *mișelie* (dar și de la *mișel*), ca *bucuros* de la *bucurie* (deși *bucuros* mi se pare mai probabil pornit de la primitivul **buenr*); *sălbăticos* se poate explica și prin *sălbăticie* și prin *sălbatic*, în ultimele două exemple au putut interveni și verbele, de vreme ce *strălucos* nu poate porni decât de la *străluci*. Dar sînt exemple de derivate în -os care nu au alături decât adjective; *blegos*, *călăos*, *Mdos*, *șodos*, *udos*, *umedos* (*umejos*, *itmezos*). Sufixul -os adaugă o nuanță intensivă, eventual de ironie (am auzit astfel zicându-se *tetribilos*). -J

aljțfgui

în EB, p. 51, am explicat prin germ. *Abzug* pe *a abțigui* „a înșela”, „a bate”, refl. „a se îmbăta”. Ouvîntul este mai răspîndit decît credeam eu : găsim *apțiguit* „amețit de băutură, afumat, cnercbelit” din Baiș (LB, VIU, 1, p. 61); *abțaiig* „lucru de puțin folos”, acte fără mare valoare cu care cineva încearcă să cîștige. o cauză” și *ăbfaigui* „a se judeca, a intenta proces”, *abțaiiguiala* „acțiunea de *abțaiigui*; morală, ceartă” din Bădăuți (*Lese. reg. I*, p. 97); *hapiugui* „a fura; a specula mărfuri; a aranja ceva” din Bădăuți (*Lex. reg. I*, p. 117); *abțigui* „a se îmbăta”, *abțiguit* „beat, chefuife”, cu variantele *abțugni*, *abfuguit* (Udrescu).

în AUT, 1965, 3, p. 111, Ștefan Binder explică pe *abțaiig* prin germ. *Ahzept*, iar pe *habiugiti* ca derivat de la *abțaiig*.

între timp am văzut altă posibilitate de explicare. în tinerețe am auzit adesea zicîndu-se {a face} *liapUghevezn*, de obicei la adresa evreilor, cu înțelesul de „afacere necorectă, înșelăciune”. Mi se pare clar că era vorba de verbele germane *gehabt ună geieescn*. Vorbitorul neexmoscător al germanei le-a dat sensul care îl interesa pe el (vezi, mai sus, *înțelesul cuvintelor expresive*). De aici s-ar putea să fi apărut, prin scurtare, *abiig-*, rădăcina lui *abțigui*. Evident, s-ar putea să se fi amestecat și *Abzug*.

ațjina

în *Dicționarul* lui Scriban găsim *a agina* (Olt.) „a înceta, a sta”, cu exemplul *vînt-ul a aginai*, iar pentru origine se compară magii, *ăgyalni*, *ăgyazni* „a face patul”, apropiere vizibil forțată

(Tamâs nu inserează cuvântul). TTDrescu îl are cu două înțelesuri: „a se da cu binișorul pe lingă cineva, a se linguși, a acira" și „a întârzia dimineța în pat, a lenevi, a atârna". Cele două înțelesuri nu sînt tranșant despărțite, de vreme ce *a acira* înseamnă „a întârzia" (DA). în orice caz, cuvântul aduce prea bine aminte de *acina* ca să-l pot trece cu vederea. Pe acesta din urma, consemnat de mine la Eeviga (Ialomița) acum aproape 60 de ani (vezi BPh., V, p. 158), l-am pus în legătură cu *acera*, *acira*. *Acina* se spunea despre lună cînd răsărea după apusul soarelui și eu l-am interpretat ca „a aștepta". Poate că ar fi fost mai aproape „a întârzia". Vezi *acira* „a stărui" din Eimnieu-Vilcea (*Le®*, reg. I, p. 74); Udrescu îl folosește foarte des în definiții (am numărat 14 exemple), ceea ce arată că verbul îi este foarte familiar (dealtfel e inserat și în DLEM).

în orice caz, *agina* din Argeș pare a fi același cuvînt cu *acina* din Ialomița. Lucrul este cu atît mai interesant cu cît astăzi numai cu greu mai poate fi reperat la Eeviga (vezi Bom. lit. din 9.VIII.1973, p. 12).

aliant

în texte mai vechi apare pentru *aliat* varianta *aliant* (vezi exemple în DA). S-ar putea părea că e vorba de o deformare a lui *aliat* sub influența participiilor prezente latinești, în genul lui *premiant* pentru *premiat* (nu dau exemplul *adresant*, deoarece acesta nu este pur și simplu corupt din *adresat*, ci s-a amestecat și germ. *Adressant*, care, ce e drept, înseamnă „trimițător", nu „destinatar"). Cred însă că nu aceasta e explicația adevărată: mai probabil mi se pare că avem în *aliant* o formă refăcută din *alianță*.

ulo

Dicționarele noastre îl explică din franțuzește. Se poate să fie just, dar francezii nn prea îl folosesc cînd vorbesc la telefon. S-a mai răspîdit la noi, ca interjecție, și în afara conversațiilor la telefon, pur și simplu pentru a striga pe cineva. Cu această întrebuintare vine sigur din nemțește și din ungu-rește (în franțuzește nu există): am asistat la răspîndirea acestei interjecții prin anii 1930—1940, în mare parte prin romanele traduse (și pentru englezescul *liello*).

ancontra

La Valentin Gr. Chelaru, BPh., IV, 106, *a se ancontra* „a se lua la ceartă" e declarat franțuzism de mahala. Desigur, nu voi fi de acord cu termenul *franțuzism* (vezi LE, XV, p. 219), dar cuvântul nici nu vine din franțuzește, unde, pe cîte știu, **cncontrer* nu e atestat (cel mult ar putea fi vorba de un cuvînt francez format în România, vezi p. 19u.). K"ici L. Spitzer, BPh., V p. 183, nu rezolvă problema trimițînd la fr. *rencontre*. De fapt, *ancontra* e o simplă variantă a lui *încontra*, atestat în DA și, cel puțin în primele decenii ale secolului nostru, răspîdit la țară (l-am auzit adesea în tinerețe la Eeviga, vezi BPh., V, p. 166; vezi și Iorgu Iordan, BPh., V, p. 181). Vezi și derivatul *încontreală*, BPh., VII—VIII, p. 135.

Cred că *încontra* nu e derivat de la *contra*, cum zice DA, ci de la substantivul *contră* „ceartă" (BL, VI, p. 142 u. și 153 u.). Cu toate diferențele formale, cred că avem același verb în *a se încondura* (*încondora*, *Lex. reg. I*, p. 54). Dacă reiau aici discuția este pentru a nota o serie de variante care par a se explica prin încrucișări cu *chior*: *cliionăora* (cu o serie de derivate) și *închiondora* (de asemenea cu derivate) la TTDrescu, *chiondorî* și *condorî* la Scriban (care trimite, pentru derivatul *cMondorîș*, *condorîș*, la magh. *Icondoros* „încrețit"; Tamâs nu inserează cuvântul), *incMondorî* la TDEG și CADE, *ciondorîș*, în *Lex. reg. I*, p. 113.

artor

în *61. reg.*, p. 14, e inserat cuvîntul *a'rtor* „plug", întîlnit într-o măsură: *Domnul cînd a cvîntai, Artorul pe loc a stat*, I se dă ca etimologie lat. *aratrum*, fără să se explice diferențele fonetice. Ce trebuia să devină *aratrum* se poate deduce după forma aromână *arai*. Păreră mea este că accentul a fost notat greșit, trebuia scris *arto'r* (metrica permite această accentuare), și avem pur și simplu de-a face cu *arător*, cu sincopa lui *ă*. Dacă nu e nume de agent, poate fi acceptat și ca nume de instrument.

aschimodie

în LE, XIV, p. 557, H". Păduraru înregistrează cuvîntul, întnntit la Constanța cu sensul de „persoană slabă și urîtă", explicîndu-l prin gr. *ger/i^oț* „urît". Bănuiesc că trebuie să por-

TIim de la un adjectiv acrx)f-K^lSj pe care nul-am găsit atestat,, dar care poate fi foarte bine format în grecește cu -COSTJ; (vezi paralele în ER, p. 137). La Dimitrakos se găsește affjojxâSi.i în BPh., IX, p. 116 u., acad. Iorgu Iordan citează cuvîntul; *hazmodie*, întîlnit la M. Sorbul: — *M, bată-te noroacele de băiet,] mare liazmodie mai ești și tic*, notînd că sensul nu pare a concorda^ cu cel dat de Scriban: *liazmodie* „căscătură, hiat, sunet discor:- dant". Bănuiesc că ia Sorbul *liazmodie* este o alterare a lui *asclii- moaie*. în treacăit fie zis, Scriban greșește cînd trimite, pentru] finala *-odie*, la *tragedie*, deoarece acesta e compus cu -c.)S- „al cînta".

auzi

La TDRG și în DA găsim, fără explicație etimologică, verbul *a auzi* cu înțelesul de „a miroși". Yezi acum și *Lex. reg.*, II, p. 124, din Bucovina. Dumitru Abrițculesei din Buzău îmi scrie că cunoaște, din comuna sa natală, Cîndești, județul Botoșani, cuvîntul cu acest înțeles și știe că așa se zice și în. ucraineană (comuna e compusă din șase sate, iar în două dintre ele se vorbește și ucraineana): *mo MHBCO cu nye* „carnea aceea s-a alterat (miroase)"; *mjmu* „apzfe.it „miroase a mort, miroase-mortul".

avauisi

Valentin Gr. Chelaru, în BPh., IV, p. 106, explică verbul *a se avanisi* „a se plictisi" prin gr. afJav^o „a calomnia, a acuz% pe nedrept". La p. 154 a aceleiași reviste, acad. Iorgu Iordan^ socotește că e mai curînd vorba de un derivat românesc de la) *avan* „cumplit". Părererea mea este că e o variantă a lui *afanisi*, „a distruge", pentru care vezi forma *a se afinisi* „a se plictisi"/ notată de mine la București (BL, IV, p. 65). Adaug acum și un exemplu din Gh. Brăescu *La clubul decavalilor*, Bucru'ești^ 1965, p. 222) : *m-ai afanisit*.

azevedi

Atestat în *Lex. reg.* I, p. 40 (Oltenia), cu înțelesul de „a. (se) adăposti". Este, evident, derivat de la *zavadă* „adăpost^ pentru vite" (CADE).

azir

Ou sensul „gata", atestat în GS, VII, p. 246, și în *Lex. reg.* II V-⁴⁰ (ambele din Oltenia). Din tc. *hazir*, cu același înțeles.

baletist, baletistă

Baletist mi se pare foarte nou, în tinerețe n-am cunoscut decît femininul *baletistă*. După cît pot vedea, mai apare numai în bulgărește (dicționarele bulgare nu dau decît masculinul, *6'âAmucm*), care e explicat de EEP prin francezul *balletist* (sic !). înainte de a publica nota despre germanul *Balletteuse* (BL, H p. 241; vezi și aici mai sus, p. 19), am stat de vorbă asupra acestui cuvînt cu fostul meu profesor Jules Bloch, căruia i l-am tradus în franțuzește prin *balleisic*, ceea ce l-a surprins : mi-a atras atenția că un astfel de cuvînt nu există în franțuzește (se zice *danseuse de ballet*). Avînd în vedere frecvența sufixului *-ist* în românește și faptul că opera e mai veche în România decît în Bulgaria, aș fi dispus să cred că *baletist* a fost luat de bulgari de la noi și nu invers. îmi face impresia însă că în bulgară este mai vechi decît în română. Bămîne, bineînțeles, posibilă și ipoteza imei creații independente în ambele limbi.

bancă

Baneă „scaun" e explicat de DLBM, copiind ca de obicei pe CADE, prin fr. *banc*, fără nici o vorbă despre diferența de teimație și de gen. DA îl explică prin it. *banca*, dar dă și varianta *banc*, explicată prin germană. Ciorănescu, care tratează pe *bancă* și *bancă* împreună, pornește de la it, *banca*, fr. *bangue*, cu adaosul că varianta *bane* reproduce exact fonetismul francez, apoi notează că toate derivatele sînt împrumuturi directe : *banca*, *bancher* etc, din italiană, franceză etc. (dar it. *banchiero*, fr. *bangüier* trebuiau să devină **banchicr*). Scriban pune și el ambele sensuri împreună și trimite la mai multe limbi: italiană, franceză, germană, greacă, rusă.

Ca de obicei, pentru noțiuni de acest fel, nu vom porni direct de la franceză, și nici măcar de la italiană, ci trebuie să avem în vedere un intermediar într-o limbă mai apropiată de

proprie pentru *bergheh*, dar în tinerețe am auzit de ni; multe ori în București spunându-se *s-a herghelii* despre o fem^{m* * ^} » *nă* (vezi și *Glos. aial. Olt.*, p. 9). Originea indicată marcată de batrmețe, de aceea cred ca ar trebui găsită o *et^{^f * \}* „grădină de legume” sau ser. *bostan* „grădină mologie care sa fie valabda și pentru zona bucureșteană.

tj |.

Formă de adresare a unei femei către altă femeie, înrș\$„buie să pornim mai curînd de la gr. *pnoatfai* „grădină de gistrată (fără etimologie) în CADE pentru Oltenia, la Udrescipepeni”, care = grecește se explică perfect prin tc. *bostan*. și mai găsim un citat din „Viața românească” la Scriban f două exemple la Scurtu, p. 276, n. 2. Pare să fie o scurtare lui *biatâ*, care se va fi întrebuițat mai întii pentru persoana HI-a, fără nuanță peiorativă (în MCD, p. 248, e înregistrai! din Transilvania *biata* masculin!). Un semn că e asa°găs? în masculinul *bieăel* „sărmanul”, înregistrat de Udrescu, nur^{^ i b a n}) sau din fr. *bravo* (D[^]LEM: [^]erența de a?cent n-a despre animale (T), și pronunțat *M-e-(?)*. în A UT, VI, p. 2? atînut atenția autorului; DU și TDBG nu dau etimologia). V. Erătilă pune alături formele *beăă*, *bieăă* „nevoienec^{^ P T M}” P f . P . i . o . ^ . i ea un astfel de cuvmt, devenitde pacoste calamitate”, pe care le explică prin reflexe ale c u v ^ t Popular la noi, sa ii venit direct dm italiana și mai ale tului slav care în vechea slavă e atestat sub forma S * * fi-anceza. iNu știu de unde s-a luat obiceiul ca atunci cmd nu se justifică vocalismul. O scurtare la fel cu cea pe caret^{^eva} îți spune *bravo* sa-i răspunzi *bravo se zice la măgari*, dai văd aici mai găsim în *aboa* „strigăt cu care se abat vitela’^{^ttactul} îmi spune ca e ceva oriental Pe de alta parte, se (Udrescu), cari pare neîndoios că e format cu *boală*, termen existența variantelor *brava* (popular cel puțm m ocară pentru vite.

blachcu

DL E M inseieaza ciivmtul sub forma *plaeheu* potrivit „citac din „Șezătoarea” (tot din Moldova); alte exemple se Z^{^o}. pe w - i . „o i d a - - e t i ^ W e i . p ? * t e c e a ” v r e S explicat[^] „, București, f.d., p. 48: pentru schimbarea consoanei inițiale. Pe cât pot ști, în frantf zește nu se zice *plaqae* la obiectul în discuție: în tinerețe ar auzit adesea pronunțmdu-se cu *b-*, dar în dicționare cuvînti nu e inserat sub nici o formă. Este vorba de un cuvînt englezei *blacleey*, care are la baza un nume de persoana, desigur al cek,[^] DLBLC, după Ion Pas; varianta care a lansat obiectul.

bostană

Alături de *bostan* dovleac” cunoscut mai ales în ÎVIo[^] „loc cultivat cu pepeni verzi”. în D;; varianta

cu adaosul că de obicei
„grădină de legume” sau ser. *bostan* „grădină
peni” (Gănmlescu nu înregistrează cuvîntul). Pare totuși
-curios că s-a recurs la un feminin (ar fi fost de așteptat un
neutru) și mai ales că nu s-a socotit suficient derivatul *bostâ-
nărie*, format normal în românește. Cred că pentru *bostană*
„grădină de
care = grecește se explică perfect prin tc. *bostan*.

Jiravo
A n Ani?
ve noastre vme dm (DA, OADE,
D[^]LEM: [^]erența de a?cent n-a
DU și TDBG nu dau etimologia).
ea un astfel de cuvmt, devenitde
Popular la noi, sa ii venit direct dm italiana și mai ale
iNu știu de unde s-a luat obiceiul ca atunci cmd
s-a luat obiceiul ca atunci cmd
și *bravos* (familiar), ambele, ce e drept, învechite
astăzi.

Brava e înregistrat de TDBG în expresia populară *brava
-ție*, *Nastasi* (o cunosc și eu din Moldova), la care adaugă un
„Șezătoarea” (tot din Moldova); alte exemple se
în DLBLC. Vezi și Pitaru Hristache, *Povestea*
București, f.d., p. 48:
Mavrogheni, brava,
„m tui m line mai sta”

„tinerețea mea. E înregistrat
DLBLC, după Ion Pas; varianta
in DA, după Gorjan. *Bravissimo*, atestat in DA și
-cunoscut mie și din vorbire, este, evident, din italiană.
Dicționarele nu-și fac nici o problemă din existența va-
-riantelor. *Brava* mi se pare neîndoios luat din rusește, cum
-o dă
este iura iudoiala gr.

ujcpago ffou „bravo ție" (formula cu care am tradus este deBi# un calc după greacă). Suprimarea lui -u se explică poate P-? cauza depărtării accentului, dar poate și prin confuzie cu ar calul -u(l).

Cit privește forma generalizată azi, *bravo*, ea are paraljfeaeest în gr. [AT]pās și în bg. *âpaoo*.

budincă

~ " -

In lista cuvintelor formate cu sufixul -incă, prezentai^lu a * ^ ^ după părerea mea : cuvîntul a fost introdus prin în ER, p. 34—38, trebuie adăugat *budincă* „vas de lemn ffeă, apoi, mai târziu, latinizat. Ciorănescu declară că e inutil brad, pentru transportul apei de băut", înregistrat în *Lex. ref^âcem apel la rusă și pornește de ia latinescul cancellarius*. I, p. 17^ din raionul Șomcuta Mare. Este, evident, din famil0., cine și de ce l-ar fi introdus la noi, unde nu corespundea lui *bnâai*.

bulaneu

Glosat (în *Lex. reg. I*, p. 17) prin „femeie de moravifafcă,hi limba mai veche și in variantele populare, baza can- ușoare". Pentru etimologie, vezi *MU, bûilan*, BL, II, 131. **lar-*, un derivat românesc în -ie trebuia să aibă accentul pe *i*.

biisuma

i n EB. n. 66.

de
I,
cu

suma „a bate pe cineva rău de tot" — de la Rîrunicu-Yîlcea: O paralelă semantică ne este oferită de *a țesăia*, care înseamtf „a bate" (TDBG).

calamita

în „Scinteia" de la 12.VI.1963, p. 1, col. 7, se găeșift'T TM ^ E B L > ^ ! v e ^ n z ! m l l B E V > a m n ° t a t expresia *locurile calamitate*. Este limpede că avem de-a face e r a l a K a l l P a r g u a r f i trebuie să spună ceva și despre rom. un participiu de la un verb *a calamita*, pe care nu l-am găsfW = " ' D a r ° " e m u l i : mai răspîndit: prima atestare m fran- atestat nicăieri, eventual cu un participiu format direct de iează^e cu c- (Dauzat-Mitterand-Dubois, s.v. *gangren*); vezi substantivul în -tate. în orice caz, avem aici o formație *vegțșipoi^cancrena*, tc. *hangren* și în sfârșit, cel mai important, gr. sivă, constituind un exemplu de adăugat la lista din EB, p. 105i*YYP*w<*. Cel puțin pentru limba noastră, dacă nu și pentru

1 0 6 .

cancelarie

*""""_____

f Dictionarele noastre (cu excepția lui Scriban) scapă repede este cuvînt: nemaivorbind de cele care nu dau nici o eti- logie (TDBG, DU), observ ca DA il explica scurt ea neolo- ffn din latinește, OADE din rus. *KaHue.wpun*, iar DM din it. ••^*jelleria*, fără nici o vorbă despre nepotrivirile fonetice, nici flipre variante. Acestea sînt foarte numeroase: *canțelarie*, *'jffitelerie*, *cânțelerie*, *cânțelarie*, *cântălarie*, *eănțălare*. Scriban vede funcții? Kici o sursă mai veche nu prezintă forma *Cancelarie*. Eărăîndoială,trebuie să pornim delarus. *Kauil.ejinpiui* %utru textele administrative și în general literare, iar pentru Sele populare de la ucr. *Kamț&emptui*. Pe lingă că nu avem ates- %ș face apel și la magh. *hancellâria*, dar, pe cit se pare, nu Ivem atestări mai vechi din Ardeal (Tamăs nu inserează cu- vîntul). în secolul al XIX-lea a intervenit influența formelor

cangrena

Dictionarele noastre citează forma *cangrenă* ca o variantă lui *gangrena*, fără nici o explicație (Scriban declară „falsă"

casac

Un corespondent din Constanța, Dumitru G. Georgescu, îmi scrie că nu a găsit în dicționar cuvântul *easac* „haină lungă depostav (bătut la dimie), iară niñeci, pe care o purtau bătrînii, în zile de sărbătoare mai cu seamă”. DA îl are, de Hasdeu, cu definiția „haină bărbătească nedefinită”, iar ca explicație se adaugă: „Poate că e ortografiat greșit în loc de; *cazac*,-, cf. *cazacă*”. Constatăm acum că nu e nici* o greșeală

duhni.

în Cimpia Dunării (și la București) *chibrit* înseamnă sili „cutie de chibrituri” (vezi B Ph., V, p. 160 și ISO). După cât pot constata, în turcește nu există acest înțeles (*kibrit*, în afară de înțelesul de „chibrit”, il mai are pe acela de „pucioasă”). El există însă în bulgărește, unde, după dicționar, este chiar* principalul sens al cuvântului. Pentru „chibrit” se zice, ca și în Muntenia, „băț de chibrit”: *niîapuniena Menim*. Pare decif clar că formulele munteneste vin din bulgărește.

chisQțj

Apare în *GL reg.*, cu definiția „pămînt care se bate sub casa, nisipeală”, și e declarat derivat de la *chisa* (regional pen- I i, *Tupisa*) cu sufixul *-og*. îl regăsim însă sub forma *chisoc* „pietriș amestecat cu nisip” și sub forma *pisoo* „nisip întrebuițat la tencuit”, „nisip întrebuițat la drumuri și la tencuitul caselor” în *Lex. reg.* II, p. 123; 108; 112. E Bte clar că vine din ncr. *pisoe* „nisip”, și chiar în *Gl. reg.* găsim *pisoc* „nisip”, expli-1 | cat prin ucraineană.

chisoi, ehîștola

Primul înseamnă „lapte bătut” (*Lex. reg.* II, p. 22), W\$. Bîmnicu-Yilcea, al doilea „a acri sau a săra prea mult o mîn- I care” (*Lex. reg.* II, p. 58), la Sibiu. Ambele par a fi în legătură fi cu sl. *hys-* „acra”, de unde avem și pe *chiselită*, iar în Moldovă il pe *clișleag*.

eiumurlui

în DA, acest cuvînt este inserat eu înțelesul de „a-și strica stomacul” și e explicat prin magh. *csomdrlik* (vezi acum Tamás). într-un adaos, se arată că Dame inserează și înțelesul „a se murdări pe bot (mai ales despre animale)”, pe care DA îl consideră suspect. Dacă sensul acesta se confirmă, atunci cuvîntul este de altă origine (deci omonim cu celălalt), anume din turc. *gamurht* „plin de noroi”.

cijmjziu, jioriojUiu^iieiuriii etc-

Numele de culori formate cu sufixul *-iu* ar putea fi explicate în românește: *gălbui*, *verziu* etc. (vezi Eulvia Ciobanu, SMEC, YI, p. 75). Dar cînd radicalul este turcesc, pare mai probabilă formarea în turcește. DA pornește pentru *cîrmîzm* de la tc. *Imunzi*, pe cînd D L B M, atît de neîncrăzător de obicei în facultatea limbii noastre de a forma cuvinte din elemente moștenite din latinește, explică îndrăzneț pe *cîrînzîiu* din rom. *cîrmîz* + suf. *-iu*. Tot așa, *portocaliu* e explicat de D L B M prin *portocală* *-i* *-iu* (la fel Ciorănescu), deși TropToictWujs există în grecește. Evident, siguranța absolută nu putem avea, dar mi se pare mai probabil împrumutul, mai ales dacă ținem seamă de faptul că în trecut portocala nu putea fi prea răspîndită la noi. *Liliachiu* e explicat de DA, D L B M și Ciorănescu prin gr. *Xou?.ay*!.; desigur, aici explicația prin româna e jenată de finala *'chîu*, *mi-cîu*, totuși CADE și DU, care nu dau nici o etimologie, par a lăsa să se înțeleagă că formația e românească. Sigur T D B G face apel la tc. *lejlâlci*.

Pe *tuciuriu*, D L B M îl explică de la pluralul *tuciuri* (dar cine și pentru ce ar fi întrebuițat plm^alui în mod obișnuit?). ÎT^ar mai fi rămas decît să explice și pe *plumburiu* prin pluralul *iplumburi*, dar pasul acesta nu l-a făcut, ci a notat *plumb* *-f* *•mî*. *-uriu*. Un asemenea sufix există: de la *alb* s-a format *mlboare* și de la acesta *alburîu*, care a fost înțeles ca derivat de *khitalb*; după acest model, s-a putut forma și *plumburiu* de la *plumb* și *tuciuriu* de la *tuci*, fără să fie nevoie să pornim de la splural. (Yezi Theodor Hristea, *Probleme de etimologie*, București, 1968, p. 53.)

Eaptul acesta imi dă curaj să încerc o explicație pentru ^cafeniu, explicat în DA (urmat de D L B M) prin *cafea*, influențat

de *castaniu* j dar acesta din urmă nu poate fi considerat prea vechi, castanul nefiind familiar pentru români în secolele trecute. Aș fi fost dispus să văd aici o modificare a temei, *cafen-* pentru *cafe-*, pornindu-se de la *cafenea* ("baza acestuia, în turcă, este un compus cu *liane* „casă"). Mai curînd însă mă gîndesc la influența lui *galbeniu*, care e în paralelă cu *gâlbui*, *gâlbui*.
..... *Cafeniu*, la rîndul lui va fi influențat pe *căcăniu*, cum propune CADE; cuvîntul e înregistrat și de Udrescu; în orice caz, e cunoscut în Muntenia, în graiurile familiare. Dar atunci: ar trebui atras în discuție și *căcănar*, pe care DA îl explică neconvîngător ca disimilat din *-arar*.

eloapete

Alături de forma normală de plural, *clopote*, în Muntenia-i circulă și forma *eloapete*, neexplicată pînă acum, după cîte știu; v| o accentuat nu se diffrongează înainte de alt o, iar o neaccen- I tuat nu se transformă, normal, în e. Trebuie să pornim de la faptul că t, la plural, este muiat, deci el face să se moaie și p, i iar o între două consoane muiate devine palatal. Odată ce of a devenit e, avem justificarea pentru transformarea lui o accen- I tuat în oa (cf. *fuier*, *picere*, în *Tend. act.*, p. 44).

comision-

în ER, p. 42—51, am susținut că substantivele feminine " franțuzești și-au păstrat genul cînd au fost împrumutate în românește, iar acolo unde în locul femininelor originare găsim neutre, e vorba de elemente care ne-au venit printr-un inter- -1 mediar rus, grec etc. Indiciul cel mai convingător mi s-a părut I a fi faptul că pentru toate neutrele găsim paralelă masculină j într-una din limbile vecine, explicabilă prin aceea că s-a pornit j de la forma franceză pronunțată, terminată în consoană. Mi-au : scăpat atunci din vedere substantivele franceze formate cu sufixul *-ion*, paralela românească fiind cu *ie*, *-iune*, dar uneori " și cu *-ion*.

Mi-a atras atenția situația cuvîntului *comision*, pe care j CADE, DLEM și DN îl explică prin franceză, DA și Scriban -j prin germană și franceză, iar Ciorănescu numai prin germană.-f

Le-am trecut în revistă pe toate celelalte, orientîndu-mă după DI:

condițion e din germană (DA);

divizion e din franceză după CADE, din franceză și rus» după D1S", din rusă după Scriban și DLEM;

legheon, *liglieon*, evident din slavonă;

ocazion, din germană (DLE);

pension ar fi din franceză după CADE, DK și Ciorănescu, după franceză după DLEM, din franceză, germană și rusă după DLE, din rusă și germană după Scriban;

provizion, din germană (CADE, Scriban, DLEM);

secesion, din germană (CADE).

Poate într-o situație ușor diferită se găsesc cele care în franțuzește nu-l păstrează pe *i* din sufix, ceea ce face mai grea •-transpunerea în românește cu *-ie* sau *-urne*:

fason, franțuzism după DA, din franțuzește în toate •-celelalte dicționare; există însă în rusește.

combinezon, franțuzism după DA, din franceză în celelalte dicționare; există în rusește;

•*rezon*, din franceză după CADE și DU, franțuzism după DLEM, din nisă după Scriban;

sezon, din franceză după DU, DLEM, DK (lipsește în CADE), din rusă și franceză după Scriban.

Situația la toate aceste cuvinte este deci aceeași ea la cele pe care le-am discutat în EE, peste tot există într-o limbă vecină o formă terminată în consoană care a putut servi de model pentru română.

în aceste condiții pare natural să admitem și pentru *comision* originea germană, sugerată de altfel și de atmosfera creată în jurul cuvîntului în deceniile trecute.

conteni

Pînă acum, acest cuvînt a fost explicat în două feluri, ;dar în orice caz ca fiind de origine latină: prin lat. *contineo* (TDBG, CADE, DLBM); it. *contenire*, printr-un intermediar bizantin (DU); CDDE trimite la *Unea*; prin lat. *^cunctinare* (Pușcariu, DB, I, p. 226—230, DA); Scriban, pe cit înțeleg, încearcă să combine cele două propuneri. Pușcariu, *art. cit.*, combate ideea lui Cibae (II, p. 651) că s-ar porni de la bizanț. vxqvTctveLv, XOVTcVBIV, pentru că în *_Ps. Scit.* și în *Cod. Vor.* cu-

viatul apare cu r. B E W , 2391 a., admite explicația prin **cunctinare* și combate pe Iorgu Iordan, care, în Arh. Iași, X X I X , p. 529, n-ar fi ținut seamă de faptul că forma veche e cu -a (vezi totuși B L , Y , p. 94). T D B G , pentru schimbarea de conjugare, trimite la *cuceri* din *conguirere*, dar e reținut de păstrarea lui *o* neaccentuat; Ciorănescu de asemenea face rezerve: din cauza dificultăților fonetice și morfologice. Pușcariu, D B , I , p. 226, se referă la „alte cazuri de *cu-^ oo*”, bănuiesc că la cele pe care aveam să le resping în E B , p. 24 urm. în exemplele ca *înconjura* din *încunjura*, schimbarea s-a produs întâi la persoanele la care *u* era accentuat, deci s-a zis *înconjur j încuujurăm*, ca *joo j jucăm*, apoi *înciinjurăm* a devenit *înconjurăm* prin analogie. Ar fi fost normal ca lat. *continere* să fie refăcut după *tenere*, deci persoana a 3-a să fie *contenct* și să devină în românește *cuține*, vezi fr. *contenir* la Dauzat-Dubois-Mitterand. [în sfârșit, lat. *conține* are multe nuanțe, dar nicăieri nu pare să însemne „a înceta”.

Avem în românește un verb *a concni* „a pune capăt, a nimici”, cu derivatul *concenie* „sfârșit”, de origine slavă. I citatele din DA, se pot adăuga *concnii*, *concenie*, *Lex. Reg.*], p. 90, *concnii* „a se odihni” și *concenie* în expresia *baiăc co cenia*, la Udrescu, *concini* în M C D , p. 20.

Presupun că este același cu *conteni*, la care *t* în loc de *c* i s-ar explica prin hiperurbanism.

eopaiță

Sensul acestui cuvânt este, după DA, „golmoz de scoarță de cireș uscată, ... pe care o aprind flăcăii...”. Pentru etimologie, DA trimite la *copaia* „prăjină... sei-vind, în vii, ca opritoare”, pentru care trimite mai departe la *copreală* „prăjină lungă”. Dar *copăița*, după definiția dată, nu e prăjină. Cred că e în loc de *vopaiță* (variantă la *opaiț*, vezi D L E), cu disini- larea primei labiale; vezi alte exemple propuse în E B , p. 17.

cost, costa

Tacit sau explicit, majoritatea dicționarelor explică pe j *cost* ca postverbal de la *costa*, iar pe acesta din it. *costare*. Seri- î ban și Ciorănescu trimit la italiană (primul și la franceză)

pentru substantiv. DA introduce în discuție, pentru *cost*, și pe germ. *Kosten*. Mi se pare mult mai probabil că substantivul e împrumutat din greacă, unde se spune T6 X6GTO?, -iar ^verbul e format de noi, paralelă la *costiși*, împrumutat de asemenea din greacă.

coș tei

în B L , I Y , p. 75, am p u s l a îndoială explicația prin magh. *Icastely* a cuvântului *coștei* „casă”, întimit în județul Ialomița (era vorba de casele salariaților unui moșier), și am propus să se aibă în vedere și bg. *muta* „casă”. L. Tamăs (p. 276) a respins această apropiere. Constat acum prezența lui *coștei* „hambar pentru poiTirnb” în comuna Hideaga din Maramureș • {*Lex. reg.* I, p. 23) și sensul întilnit în Ialomița nu-mi mai pare atât de aberant. Când s-au construit casele de locuit s-au construit și magazinele, în satele care foloseau cuvântul așa cum l-am cunoscut eu erau destui coloniști ardeleni, ceea ce se poate vedea și după o serie de paralelisme lexicale. De exemplu *joo „vatră”* (BPh-, Y, p. 164) apare și în Eagăraș (*Lex. reg.* I, p. 91); *flaner* (BPh., ib.) e cunoscut în Transilvania, iar după Tamăs ar fi de origine maghiară (vezi și *imflanel în „Bomânia liberă”, 23.ni.1967*, p. 3, col. 5).

crane au

în E B , p. 77—78, am explicat pe *cranca* (cu derivatul *crancale*) prin ucr. *?pa>tKa* „graniță”. Mi-a scăpat atunci o amplă notă publicată de acad. Iorgu Iordan în B P h . , I , p. 132—*134, despre *crancău* (*umbli crancău* „umbli ca și cum n-ai avea stăpîn”), pe care îl explică prin *croncan* „corb”. Este evident că această etimologie ar putea sta în picioare dacă n-ar exista Beria de sinonime adunate de mine (loc. cit.), care ne trimit la *cranca*. Scriban, care explică pe *cranga* prin *craina*, atașează aici și pe *crancău*.

Acad. Iorgu Iordan se întreabă de ce *cranga* e articulat și socotește că -a este mai eurînd particulă adverbială. Dar paralelismul cu *laturile, liolistitrile* (*EiH, p.li*)², *marginia*, *craina* vârată că e vorba totuși de articol.

în legătură cu aceasta, cred că *hueiu*, în *a umbla Ihuciu: marginea*, nu este „interjecția cu care se alungă păsările”; cum spune acad. Iorgu Iordan, *art. cit.*, p. 131, ci „pădurice”, „huceag”.

eiimiUrn, cnmii ai. cuscru

Aceste trei nume de rudenie prezintă toate dificultăți pentru etimologie. Originea ultimă a tuturor este latină, dar *cumnat* are nevoie de explicații în ce privește înțelesul (deși același înțeles ca în românește apare și în celelalte limbi române și este atestat încă din latină), iar *cumătră* și *cuscru* prezintă dificultăți de formă.

Cel mai simplu din cele trei este *cumnat* < lat. *eognatus*. S. Pușcariu, DB, I, p. 425, vede o dificultate în faptul că grupul *mn* s-a păstrat aici, pe când în *mioară* < **agnelliola* și în *miaia Hgnitia* s-a redus la *m*. Trec cu vederea faptul că etimologiile Bînt cel puțin discutabile (de ce am avea nevoie să reconstruim un **agnelliola*, nereprezentat în altă parte, când *mioară* se poate explica în românește ca derivat de la *mia* D L B M a mers și mai departe și a suprimat asteriscul), dar cum n-a observat Pușcariu că în exemplele alese de el grupul *mn* s-a muiat, pe când în *cumnat* a rămas dur?

Cognatus, pornind de la sensul etimologic de „născut împreună”, ajunsese la acela de „rudă de sînge”. În latina tîrzie, a trecut la înțelesul de „rudă prin alianță”. Cum se explică această schimbare? Cred că numai prin înțelegerea lui *compater*, *consocer* (și aceasta justifică tratarea lui *ciminai* împreună cu *cumăiru* și *cuscm*). Când *compatres*, *consocri* sînt colegi în calitate de tați, de socri, *cognati* poate ajunge să însemne colegi în calitate de fii ai cuscrilor etc. Transformarea a trebuit să se petreacă la o dată destul de timpurie, căci în românește cuvîntul a devenit curînd inanalizabil, prin nerecunoașterea cuvîntului *nat* (în regiunile unde e păstrat are un sens destul de diferit de cel din latinește), ceea ce explică de ce prefixul a păstrat forma *cum-* (vezi SLG-, p. 471).

În ce privește pe *cuscru*, este clar pentru oricine că provine din lat. *consoer* (CADE îl lasă fără etimologie, dar cf. C D D E); vezi, ca paralelă în greaca modernă, *cu{nz}i&zpoř*, din *crov* „cu” și *TE(v)0&poř* „socru”. Totuși o serie de amănunte fonetice nu sînt clare: de la *consocer* ar fi trebuit să avem **aos-*

cu; dacă însă, așa cum se întîmplă de obicei, grupul muta cum liquida” a atras accentul pe silaba a doua, trebuia* sa se zică **cuso'cru*.

Singura modalitate de explicare a formei noastre mi se pare că e, ca în atîtea rînduri, influența derivatelor: *incuscri*, *cuscrenie* etc. nu pun probleme nici în ce privește accentul, ijiici în ce privește schimbarea lui *o* în *u*. Totuși în cazul de față ar fi greu să admitem că derivatele erau în mintea vorbitorilor mai prezente decît forma simplă. Cheia cred că ne-o dă situația sintactică. Dacă la verbe ca *cuprinde*, *cutreiera*, **cittremura*, *cuveni* etc. identitatea formală a prefixului *cu-* și a prepoziției *cu* nu are de ce să ne supere, pentru că prepozițiile nu se pun niciodată în fața verbelor, alta e situația substantivalului, care se folosește adesea precedat de prepoziție. Admițînd că *consocer*, **consocra* au devenit, așa cum era de așteptat, **cusocru*, **cusoacră*, nu exista nici un mijloc de a face distincție în vorbire între propoziții ca *a venit *eusocru* și *a venii cit socru* sau între *asta e *cusoacra* și *asia c cu soacra*. De aceea, imediat ce a apărut forma sincopată de la derivate și, accidental, a fost introdusă prin analogie sincopa și la forma simplă, cea a fost reținută și s-a generalizat, fiind folosită pentru a elimina o posibilitate de confuzie.

Pentru *cumăiru*, *cumătră*, există două posibilități: sau se explică direct prin latină (*compater*, *commater*), sau provin din slavă (cum afirmă DU, CADE și, indirect, prin faptul că nu inserează cuvîntul, C D D E). Într-adevăr, în slavă apar formele it-hAtoTp-E, K-LA\oTpd. Ipoteza din urmă are însă împotriva ei faptul că toate numele de rudenie românești provin din latină: *bunic*, *cumnat*, *cuscru*, *fin*, *fiu*, *frate*, *ginere*, *mamă*, *mătușă*, *naș*, *nepot*, *noră*, *nun*, *soră*, *tată*, *unchi*, *văr* (Al. Bosetti, BL, VIII, p. 161); sînt slave numai unele forme laterale, ca *maică*, *maștilă* (pe *nevastă* nu l-am considerat nume de rudenie, așa cum n-am admis pe listă nici pe *bărbat*, *femeie*, *soț*). Ce motive am avea să-l credem slav pe *cumătrul*? Faptul că prezintă unele abateri de la normele fonetice românești? Bămine să vedem dacă slava ne ajută să le lămurim și, în primul rînd, dacă nu prezintă și slava abateri de același fel.

Dificultățile prezentate de formele românești sînt următoarele: apar forme regionale, întîlnite și în texte, arhaice, de tipul *ci'matră* (DA; vezi însă Bosetti, BL, VIII, p. 160) j față de formele romanice primitive de declinare a III-a, găsim

în românește *-u* la masculin și *-a* la feminin; se mai adaugă prezența lui *ă* accentuat și dispariția lui *p* la masculin. Dar în general aceste puncte constituie dificultăți și pentru etimologia formelor slave.

În vechea slavă se poate explica *o* la masculin, nu însă și la feminin, căci *a* lung nu devine *o*; de asemenea face dificultăți dispariția lui *p* la masculin. Pe de altă parte, dacă pentru formele românești pornim de la slavă, nu se vede de ce KTiMOTpii, KiiAWTju au devenit *GümălrUj cumătră* și nu *^cmotrii* **cmoatră*. Pentru a explica pe *ă*, TDBG trimite la *cumpănă*, *sîmbătă* din v.sl. K^noHJ, CSGOTJ; dar *sîmbătă* vine foarte probabil din latinește (ea și toate celelalte nume ale zilelor) și ambele cuvinte sînt accentuate pe inițială, ceea ce schimbă situația vocalei a doua. În sfîrșit, **T** de la început, după cît pot vedea, reproduce pe *u* din românește, nu pe *o* din latină;

Este neîndoielnic că cele două forme pentru genuri s-au influențat una pe cealaltă: *o* de la feminin se explică prin masculin, lipsa lui *p* la masculin se explică prin feminin (există în slavă și **Ko\~nŕTpi**). La fel în românește vom explica prin influența femininului lipsa lui *p* și pe *ă* de la masculin (la feminin *ă* putîndu-se explica prin refacere după *e* de la plural). Nu e indispensabil ca schimbările pomenite să fi avut loc în română prin influență slavă.

Să trecem acum la explicarea formelor române prin latină. P. Skok, BEtSl., X, p. 189, nr. 3, se pronunță contra originii slave a lui *cumătru*. El pornește de la v. rom. *cn'mătru*, care s-ar explica prin *compater* și care ar fi provocat refacerea lui *commater* în *co'mmater*, cu *a* neaccentuat devenit apoi în mod normal *ă*. (Cît despre forma actuală *cumătru*, ea s-ar explica prin influența derivatelor.) Dar o asemenea influență presupune neapărat că formațiile erau analizabile, și în cazul acesta tendința normală a limbii era să treacă accentul de pe prefix pe radical.

Pușcariu, DE, III, p. 395, crede că *eu'mătră* a păstrat pe *a* din *commater* (ca și cum în latinește ar fi fost *a* scurt). DAA face o construcție și mai complicată, pornind și de la *comma'teri* care ar fi devenit *cumătră*, și de la *co'mmater*, care ar fi devenit: **coamătră*, după care ambele forme s-ar fi amestecat pentru a da *cu'matră* și *cumă'tră*; cît despre *cu'mătm*, acesta ar veni de la *co'mpater*.

După Scurtu, p. 254, **compaier* (de ce cu asterisc?) și *commater* au pierdut legătura cu *pater* și *mater*, pentru ca acestea din urmă dispăruseră în latina balcanică. *Compater* s-a pierdut și a rămas numai *commater*; *-u*, *-ă* s-au introdus pentru a marca genul; *a* putea deveni *ă* numai cînd accentul era pe *o*, deci s-ar fi pornit de la **co'mmater*.

Dar dacă *pater* și *mater* mai existau în româna primitivă, trebuia să se zică **cupatre*, **cximate*. Dacă nu, atunci trebuia să se ajungă la formele **cumpatrc*, **cummatre* (cf. SLG, loc. cit.). E greu de crezut însă că *pater* și *mater* nu s-au păstrat cităva vreme, căci astfel de cuvinte nu dispar brusc.

Accentul pe *u* nu se poate în nici un fel explica în românește pornind de la latină. Avînd în silaba următoare grupul *-„muta cum liquida*”, *co'mpatrem* trebuia neapărat să devină *compa'ircm*. Dar pentru *commater*, cu *a* lung din latină, nici nu avem nevoie de nici o explicație pentru accentul pe *a*, căci era obligatoriu. Adăugarea unui *u* final la masculin și a unui *a* final la feminin, care constituie o inovație atît în româna cît și în slavă, se poate ușor explica în ambele limbi, așa cum o face Scurtu, numai începînd din momentul în care *compater* nu mai are urmași: dacă pentru masculin și pentru feminin se folosește aceeași rădăcină, atunci trebuie neapărat diferențiat sufixul. Se poate vedea o paralelă în *nepoijnepoată* din lat. *nepotem*. În astfel de cazuri s-a putut porni în românește de la vocativ: *nepote* > *nepoate* a fost luat drept vocativ (cf. *cumnate* față de *cumnat*) și s-a refăcut un nominativ *nepot*; la fel de la nominativul *^cumăire* s-a putut ajunge la *cumătru*.

După părerea mea însă, în cazul de față n-a intervenit atît pluralul (mai curînd vocativul) sau derivatele, cît influența reciprocă a masculinului și a femininului. Că asemenea cazuri de influență există, ne-o arată exemplul masculinului *mașiifo* creat alături de femininul *mașteliă* (Mihăilă, p. 231). Pierderea lui *p* din *compater* se explică prin influența lui *commater'*, schimbarea lui *ă* din *commater* în *o*, în slavă, se explică prin influența lui *compater*.

curarisi

După Scriban, ar fi format în românește de la *cură*, iar după TDEG ar veni din germană. Este elar totuși că vine din gr. *xoupăpa*, cum e dat în CADE. DA pretinde că e învechit și

că a fost înlocuit eu *a cura*. Poate că această afirmație reflectă situația mai veche din Transilvania. Dicționarele elaborate la București și la Iași nu sînt de aceeași părere cu DA, cu excepția D L E L O și D L B M (acesta din urmă adaugă și „ironic”). Adevărul este că *a cwm* nu **86** folosește; cine vrea să întrebuițeze un verb din familia lui *cură* trebuie să spună tot *a curarisi*. Explicația este că în franțuzește nu este un verb derivat de la *cure*, iar verbul german nu l-am acceptat.

an

Interjecția cu care se mină boii este *di!*, pronunțat cu *i* prelungit, cum arată D L B M; există și variantele *ăie*, *de*. În general e lăsat fără etimologie, singur Ciorănescu trimite, ca la o paralelă, la *hi*. Într-un caz ca acesta, coincidența cu altă limbă nu este o dovadă absolută a originii comune, dar tot trebuie ținută în seamă. În P C B K E cuvîntul nu e inserat; l-am întîlnit în revista bulgară *Slavjane* (nr. 9, sept. 1973, an. XXIX) sub o caricatură: *duu, GOM, duuu!* EEP îl ia în considerație și îl declară „neclar” în ce privește originea. Pare totuși limpede că e o interjecție cu caracter onomatopeic, și desigur una din cele două limbi a împrumutat-o de la cealaltă.

dilijniis

În D L B, s.v. *ostășesc*, se citează un text din anul 1829, cuprinzînd cuvîntul *ăilijans* (pl. *dilijansuri*) „diligentă”. Este limpede că vine din rusește. L-am notat numai pentru a adăuga un exemplu la lista femininelor franțuzești devenite neutre în românește pentru că au venit prin rusă (EB, p. 42 urm.).

T D B G explică pe *distra* prin it. *dislarre*. În mod consecvent ar trebui explicat prin it. *distratto* adjectivul *distrat*, dar pe acesta T D B G nu-l înregistrează. CADE și D L B M, ca de atîtea ori, fac un pas înapoi față de T D B G și explică pe *distra* prin fr. *disiraire*, urmați de astă dată de D U, de Scriban și de Ciorănescu. Nici unul din ei nu dă atenție amănuntelor: după *disiraire* s-a format calcul *distrage*, care mai e folosit și

azi, și pe de altă parte nu avem nici un alt exemplu de verb în *-a* format direct pe baza unui verb francez în *-re*.

Ku e mai puțin adevărat că și explicația prin italiană ar avea nevoie de unele lămuriri: *-are* devine în mod normal *-a*, dar ce se întîmplă cu *-arre* % Avem oare exemple sigure de tratamentul *-a*? Cred că pînă la urmă cele două ipoteze s-ar putea combina într-una singură, adică să credem că s-a pornit de la franceză, dar adaptarea s-a făcut cu ajutorul italianei.

Mai văd însă și altă explicație posibilă. Punctul de plecare va fi fost participiul francez *ăisirait*, care, luat după ureche, a fost simțit ca aparținînd conjugării întii (ca și cînd ar fi fost scris **ăistre*). De aici a putut fi format rom. *distrat* și, prin derivare regresivă, *a distra*.

dosea, doască

În EB, p. 91, am discutat originea acestui cuvînt și am opinat pentru etimologia prin ucraineană. În CL, VIII, p. 294, E, Petrovici își arăta preferința pentru o origine maghiară (Tamás nu a înregistrat cuvîntul). În LB, XXII, p. 493, Ion Moise și A. Vraciu trimit la ser. *dăslca* și discută eventuala evoluție semantică, fără să pomenească de dificultățile fonetice (la Gămulescu nu găsim cuvîntul). Ținînd seamă de prezența termenului în diverse arii românești (la atestările notate în EB se mai adaugă B Ph., VI, p. 219, din jud. Gorj, *Lex. reg.* I, p. 69, *doască*, de la Oradea, apoi *Lex. reg.* II, p. 83, *doască*, de la Ineu, și ED, VI, p. 169, *doasca genunehiului* „rotulă”, din Oltenia), putem să ne gîndim la o origine multiplă. Dar numai ucraineană și maghiară pot fi luate în considerație, căci ser. *dăslca* nu putea deveni în mod normal în românește nici *doscă*, nici *doască*.

După dicționarele noastre (T D B G, D U, CADE, D L B M, Ciorănescu) vine din magh. *aerele* „trunchi”. Singur T D B G pune înainte tc. *direh* „stîlp”, iar Scriban face apel atît la V. B I. *drekH*, ceh. *drik*, slovac *ărelc*, cît și la magh. *derelc*. Dar cuvîntul maghiar, care se potrivește cel mai bine ca înțeles, e de origine slavă (vezi Barezi, s.v.; Berneker cunoaște familia *dreku* cu același înțeles ca în maghiară). Avînd în vedere că în maghiară

s-a introdus, în mod normal, o vocală epentetică, absentă în românește, ar fi de crezut că în română cuvântul vine direct din slavă (cu toate paralelismele invocate de Tamâș în favoarea etimologiei maghiare). Cît privește vocala *i*, înloc de *e*, aceasta s-ar putea explica prin ucraineană, dar o formă ucr. *ārih* nu este atestată. Să mai adăugăm eă expresiile românești *în dricul verii, în dricul; noptii* au un corespondent exact în ungurește- (*a nyār āerelcān*).

dubeală

Cuvântul e consemnat ia Scriban sub *āubālā* „acțiunea de a dubi; substanță puturoasă cu care se dubește; epitet ironic unui țaran ori unui bou leneș: *hāis, āubālā!*”. îl mai găsim, sub forma *āubalā*, în *Lex. reg.* I, p. 8 (de la Oarei) : „vită mare, mereu nesătulă”, iar la p. 113 (de la Bădăuți) : „zeamă în care se tăbăcesc pieile” și „vită mare și slabă”; apoi în MCD, p. 170 (de la Deda), *āā-te-n dubealā* „ia mai lasă-te, fugi încolo”.

Legătura între diversele sensuri a fost de mai înainte observată, dar cred că nu a fost explicată cum trebuie. La TDBG, s.v. *dubealā*, găsim observația că argăseala miroase urît, de aceea se zice leneșilor *dubealā*, la fel cu *putoare, ptturos*. La CADE, sub *āubalā*, citim „om leneș, femeie sau vită leneșă, putoare, puturos (după mirosul pielilor)”. Foarte probabil procesul a fost altul: s-a început cu o imprecizie la adresa vitelor, oarecum „vedea-te-aș la dubeală”, cam așa cum *talane* înseamnă „lovi-te-ar talanul”, de unde s-a ajuns la *talān* „cal păcătos”. Pentru oameni, *dubalā* s-a folosit prin analogie și numai după ce s-a pierdut legătura de sens cu argăseala.

dnpăei

întilnim două verbe care au această formă : unul înseamnă „a trage pumni” și e folosit în Moldova (în afară de dicționare, mai figurează în *Lex. reg.* I, p. 101, din Bădăuți), celalalt este glosat prin „a coase cu găurele” (de asemenea atestat în dicționare; mai putem adăuga : *āupāci* „a coase mărunț cu mina, mai ales la cioareci, în felul cum se coase cu mașina” în MCD, p. 282, din Șieu-Măgheruș ; *Lex. reg.* I, p. 12, notează : nu verbul, ci substantivul *dupācele* (de la Sighet), glosat prin.

„punctele cusăturii liniare, cu ață colorată, care dau impresia unei linii punctate”).

Primul din cele două verbe, de la TDBG încoace (vezi DU, CADE), e explicat ca derivat de la *dupae* „lovitură cu pumnul”; acesta din urină c lăsat fără etimologie de TDBG, dar a fost explicat ca derivat de la *āup* de DU și Pascu, *Suf.*, p. 191 (de fapt, primul autor care marchează că e vorba de o onomatopee este acad. Iorgu Iordan, BPh., I, p. 147). CADE nu s-a mulțumit cu această etimologie și propune ca punct de plecare un ser. *dupae*, care, dacă exișiă, n-are cum să justifice /forma românească (va fi vrut să spună *dupaftl*); Gămulescu nu a acceptat această etimologie, pe drept cuvînt, deoarece e greu de admis un raport stiins între nordul Moldovei și Iugoslavia.

Cit despre verbul care. Înseamnă „a coase”, Drăgann, DB, : Y, p. 304, socotește că trebuie comparat cu bg. *dynua* „gău- ➤ resc”, iar sensul „a lovi” ar veni de la „a coase”. Acad. lorus : Iordan, loc. cit., resrnnge pe bună dreptate această ipoteză : „a coase” ar putea fi de la „a găuri”, dar nu poate ajunge să se transforme în „a bate”. Scriban crede, invers decît Drăgann, că de ia „a lovi” s-ar fi ajuns la „a coase”,

îndrăznesc să formulez altă explicație prin slavă, deși n-am găsit nicăieri atestat etimonul la care mă gîndese : (ucr. % pol.?) *do-pO’Hti*, de la *siii* „a coase”, cu două prefixe, lucru curent în limbile slave; tocmai de aceea cred că e posibil ca derivatul să existe undeva, și să nu fi fost trecut în dicționare. Găsesc o formă asemănătoare în *nācia* „abroda, a coase în relief, pe o pînză de casă”, pe care Maxim St. Mladenov (LB, XXII, p. 123) il apropie de bg. *iiatuim* „a coase” (vezi însă Andrei Avram, LB, XXII, p. 193, care trimite Ia ser. *nacinjali* „a împodobi”, după ce Pasca, GL, se gîndise la înțelesul primitiv de „a începe”).

duși

în *Tend. act.*, p. 86, am inserat cuvîntul *duși*, pe care l-am explicat ca plural al lui *āuh*, socotind că *duhuri* este o formă mai nouă, refăcută. ifu mi-a trecut prin gînd că e nevoie de o argumentare în favoarea acestei idei, pînă de curînd, cînd am găsit la Udrescu *a fi în dușii lui, a-și veni în āuși*, puse împreună -s cu *a vorbi cu dușii āc pc lume*. Este clar totuși că în expresia

din, urmă avem participiul lui *a duce*. Am căutat atunci în dicționare și am găsit în T D B G *duși buni*, considerat ca participiul lui *a duce*; la CADE se trimite la v.sl. *fišyuu*, care e feminin și înseamnă „răsuflare”. D L B M îl explică prin lat. *dušii* (de ce la plural?) „spiriduș”, de origine celtică. E greu însă de crezut că un astfel de cuvânt ar fi ajuns pînă la noi. Lucrurile au fost văzute just, după părerea mea, mimai de D U ; și de Scriban.

* Mi se pare indiscutabil că avem de-a face cu pluralul? de la *duh*, cu valoarea pe care o cunoaștem ; ceea ce ne interesează este forma de plural, dar masculinul mi se pare normal pentru numele unei ființe, fie ea și supranaturală. Schimbarea lui A în ș nu are de ce să ne surprindă, cf. *monarșt*, plural de la *monarh* (DLB), și multe altele. Eorma pe care o socotesc ulterioară, *duhuri*, s-a putut răspindi atunci cind *duh* a căpătat sensuri ca „miros”, „temperament” etc.

echipier

în publicațiile noastre sportive apare termenul *echipier* eu sensul de „membru al unei echipe sportive”. D L B M îl explică prin fi'. *Aquipier* (la fel și DN). în tinerețe citeam în mod curent publicațiile sportive franceze și nu l-am întilnit niciodată. Dicționarul Quillet nu l-a inserat. Dicționarul Bordas, cel mai recent, îl are, cu sensul de „membru al unei echipe”. Convingerea mea este că a fost format în românește, prin derivare regresivă de la *coechipier*, care în adevăr e din franțuzește (nici acestanu e în Quillet, ci numai în Bordas, dar l-am întilnific în presa din trecut). în românește, *echipier* a apărut mai întii în rubrica sportivă a ziarului „Dimineața”, unde în anii 20 au fost lansate multe expresii franceze, ca *ratează de puțin*, *buturi* etc, sau pseudofranceze. Desigur *echipier*, odată format, a fost util, pentru a nu se repeta prea des cuvîntul *jucător*.

cfjumoi

în limba mai veche se spunea *igumen*, în acord cu originalul neogrec $\gamma\omicron\mu\omicron\iota$. Mai tîrziu nu mai apare decît *egumen*. T D B G notează : „cu un e- surprinzător”. Scriban se mulțu- \$ mește să noteze că forma neogrecă o continuă pe cea din greaca veche, iar D L B M spune : „din ngr. *egmnenos*” (acesta însă.

pineînțeleș, nu există). De o influență a pronunțării erasmice nu poate fi vorba, căci e- apare din secolul al XVII-lea, într-o vreme cînd nimeni nu pronunța orasmic la noi.

Soluția mi se pare că este să vedem în *egumen* un caz de biperurbanism. în *Tend. act*, p. 38, n. 23, am citat cazul lui *egrasic* pentru *igrasie* (în mod curios, DA vede aici o „hiperlatinizare”); acesta ar putea fi eventual pus în paralelă eu *economjconom*, unde forma cu *i* reprezintă pronunțarea neogrecă, iar cea cu *e* pronunțarea erasmică. Dar am citat în pasajul pomenit mai sus exemplul lui *ilev* pentru *elev*, care nu este grecesc, și se pot găsi chiar cuvinte de origine greacă unde în neogrecă se pronunță cu *e* : *ipistat* în loc de *epistat*. De aceea cred că închiderea lui *e* neaccentuat se datorează, cel puțin în unele exemple, unei tendințe românești, prezente mai de mult, și ca o reacție la această tendință au putut apărea pronunțări ca *egumen* în loc de *igumen*.

fabrică

DA, citind limbile din care ar putea *Yeni fabrică*, adaugă la fr. *fabrique* și la *fabrica*, „poate” rus. *фабрика*. Dicționarele următoare (CADE, DLBM), iacind și aici un pas înapoi, pornesc numai de la franceză, dar cel de-al doilea adaugă și germ. *Fabrik*. Dar ce facem cu accentul? în Transilvania, unde există și *fabri'că* (exemplu la Drsu), serjoate vorbi de origine germană, dar în restul țării nu, și nici de origine franceză, decît dacă socotim că forma franceză a fost „latinizată”. Lucrul acesta s-a petrecut, bineînțeleș, cu unele cuvinte, dar e greu de văzut de ce s-ar fi întîmplat cu un termen care de la început a pătruns în limbajul general. Se pune problema de unde a venit prima dată noțiunea. După Drsu, prima atestare e într-o traducere din rusește (1785 ; rămasă însă în manuscris), iar a doua, din italianește (1795).

Trebuie să observăm însă că $\langle paZ\eta\mu\lambda\omicron\iota \rangle$ există în neogrecă. Mi se pare neîndoios că în secolul al XYTII-lea cuvîntul a fost ? : cunoscut și la noi, pe vremea cînd limba străină cea mai răs- " pîndită era greaca. Mai curios este că *Lexiconul de la Buăa* - ^ (editat după Ursu) cunoaște forma *faurică*, și aceasta mi se pare că nu se poate explica decît prin grecește, dacă o asemenea -formă există în greacă; ar fi explicabilă ca un arhaism cu *1* > pentru *b* %

Primul dicționar în care a pătruns acest cuvânt este DLBLC. DLBM îl explica prin/ptt plus sufixul *-io*. în primul rând, nu e vorba de *faptă*, ci *ă&fapt*, în al doilea rând productivitatea lui *-io* în românește este încă discutabilă (vezi SLG, p. 395). Trebuie să pornim de la *germ. faMisch*, chiar dacă prezintă nuanțe ușor diferite de ale cuvântului nostru. Amintesc de *sclavie*, folosit de Sextil Pușcariu, după modelul germanului *sclavisch*. Dar observ că în rusă există *Oaismu>iecktiit* și, cum *faptic* s-a raspândit numai în ultimele decenii, cred că nu poate fi îndepărtată ideea că la crearea lui a contribuit și modelul rus.

Iarmue

în *Gl. reg.*, p. 32, citim: *farmae* „distanța dintre vârful degetului mare și prima articulație, folosită ca unitate de măsură” (de la Piatra-Î^eamț). Este inserat și în DA, cu etimologia necunoscută, iar Scriban îl notează, fără nici o explicație, sub *palmac*. Este evident că este o variantă a lui *palmac* < tc. *parmak* (influențat de *palma*, cum spune Scriban), dar schimbarea lui *p-* în *l-* poate surprinde. în orice caz, e important să notăm că imediat după cuvântul discutat, în *Gl. reg.*, urmează, din același județ, *farm-aelic*, variantă la *parmaclîc*, deci, chiar dacă nu avem explicația schimbării, etimologia este asigurată.

fată

O expresie care aparent nu ridică nici o problemă este *fată-n casă*. Se poate eventual vedea în ea o copie după fr. *femme de chambre*. Totuși *casă* nu este egal cu *chambre*. Expresia a putut apărea numai la boierii care aveau numeroase slugi în curte (argați, grădinari etc, bucătari, căci bucătăria era tot afară din casă). Prin opoziție cu aceștia, femeia care făcea curat în camere a putut fi numită *fată-n casă*. Prin urmare TDBG a avut dreptate când a inserat expresia la *casă*, nu la *fată*.

fișăraie

Cuvântul apare la Tdrescu, în expresia *a se fine fișăraie* „a umbla forfota, a se ține în șir unul după altul; a se fofila (eschivîndu-se de la treabă)” ; în *Lex. reg. I*, p. 80 (din Bîmnicu-Yilcea), *fîrșeraie* „lucruri mărunte scoase din uz” ; se mai adaugă *fuser* „chiulangiu”, din *Lex. reg. II* (Banat), apoi *afușări* „a face un lucru pe fugă, fără temei” (MCD, p. 173, din Deda, șip. 210, din Someș-Girruslău). Punctul de plecare trebuie căutat în germană, unde găsim pe de o parte *schelei* „fițiială”, *fasehem* „a zăpăci”, pe de altă parte *Pfuschiere* „lucru de rîntnială”, *Pfischer* „trișor”. Se pare că cele două grupuri de cuvinte au fost contopite într-unui' singur.

Htc, fițarale

Pile este înregistrat în DLBM, în expresia familiară *afaeefiie* „a face mofturi, a se sclifosi” ; *fițăraie* apare la Tdrescu, cu sensul de „fasoane, nazuri, mofturi, toane, capricii”. Ambele au fost foarte mult folosite, în deceniile trecute, în limbajul familiar bucureștean. Acad. Iorgu Iordan le-a studiat în BPh., VII—VIII, p. 258—260, unde a dat un mare număr de exemple din texte, mai ales pentru cel de-al doilea, și le-a explicat: *fiță* ar fi la origine numele unui pește (cu acest sens cuvântul apare numai sub forma *fiță*), derivat regresiv de la *a fiț-ii*, iar *fițăraie* ar fi derivat de la *fiță*. Se mai adaugă acum derivatul *fitos* „mofturos” (*Lex. reg. I*, p. 116, din Bucovina), care pare că ar sprijini explicația dată. Totuși vocalismul creează dificultăți. După părerea mea, la bază este germ. *Fitse* „flec” și, de asemenea, diminutivul acestuia, *Pitzlein*. în argoul bucureștean, la începutul secolului, erau urnite cuvinte de origine germană, introduse eventual de evrei.

nabinet, galmolctă ele.

Am explicat cîndva ca împrumutate din polonă unele dintre cuvintele românești care prezintă o variantă cu *g-* în loc de *e-*, avînd în vedere că pronunțarea polonă este cu *g-*. Y. K i - p a r s k y (*Vber etymologische Wo'rierbücher*, în *Neaphilologische Mitteilungen*, LX, 1959, p. 224) citează pol. *gabinet*, *gorset*, *giemza* (cf. ceh. *Jcamzik*), pe care le explică prin „unsichere

Artikulation der gebenden Sprache" și adaugă că numai în letonă sînt multe exemple de cuvinte indigene cu acest tratament, (Kiparsky le explică prin „ostseefinnischer Substrat”). Mă gîndesc acum că în românește situația e mai complicată decît mi se păruse.

.. în primul rînd există cuvinte de origine latină care prezintă unfir-în loc de e-, insuficient explicate pînă acum : *gaură* < **cauula*, *găun* < **cauo*, *gratie* < *Gratis*.

Iată și exemple de origine turcă (toate datele care urmează provin din DA) : *gavanos* < *Jcavanos*, *gavaz* (și *eavas*) < *Jcavas*, *ghebă* < *hebe*, *gherghîr* < *Mrgîr*, *gMabur* ca variantă la *chiabur*, *eurban*, *gurban* < *kurban*.

Din neogreacă : *chindisi*, *gliinăisi* < xsvrw.

Din slavă : *gilbaș* etc, față de rus. *KOJioaca* (sau poate din maghiară?), *goropișniță* pentru *coropișniță*, *grainic* pentru *crainic* (contaminare cu *grai*^.), *grilă* pentru *crilă*, *gujniță* pentru *cușniță*.

Din maghiară : *gocica* pentru *cocica*.

Trec cu vederea cuvintele cu origine multiplă : *garafă* și *carafă* (gr. yapâ^, fr. *carafe*), *chitară* și *ghitară* (it. *chitarra* din gr. xt.6dcpa, fr. *guiiare*), căci modificarea fonetică, în aceste cazuri, nu privește limba română.

De asemenea nu discut exemplele care prezintă variante create în românește (explicații se pot găsi, bineînțeles): *chiorăi* și *gliiorăi* (la bază e o onomatopee, deci există libertate de mișcare, de vreme ce imitația sunetelor din natură e aproximativă), *cobaie* și *gobaie* (etimologie necunoscută).

Sînt și cazuri de c- în loc de g-: *eușbă* și *gujbă* < ser. *gušba* sau magh. *guzsba* (?; nu a fost acceptat nici de Gămi: iesa, nici de Tamás), *crumpenă* din germ. *Grundbime*, ca să nu mai vorbesc de *cangrenă* (pentru care vezi aici mai su^ p. 33).

Bămin numeroase exemple de cuvinte relativ recente, venite din germană prin intermediar maghiar sau polon sau chiar direct din germană. Aici nu mai avem dificultăți de explicare a schimbării lui c- în g-, avînd în vedere pronunțarea germană a oclusivelor :

gabinet și *cabinet* (it. *gabinetto* ?), *gabrioletă* și *cabrioletă*, *gazin* și *casino*, *garniz* < germ. *Kamies* (âl. reg., p. 35), *gMstină* și *castană* (evident, prin magh. *gesztenye*), *gorset* și *corset* (în

copilărie am auzit la București pronunțarea cu g-), *goiofreanț* și *cotofleanț* < germ. *Kartoffelpflanze*, *greițar* și *creițar* < germ. *Kreuzer*.

găz

Dicționarele noastre nu fac nici o deosebire între înțelesul din chimie și cel, popular, de „petrol”. Ca etimologie .ae dă fr. *gaz* (DA, CADE, Scriban, DLBM), deși în franțuzește **J I U** se folosește cuvîntul cu înțelesul de „petrol”. Termenul din chimie s-a răspîndit, evident, mai tîrziu decît cel de „petrol”, care a dat derivate frecvent întrebuintate {*găzar*, *găzarie*, *gazormtâ*), expresii frazeologice {*doar n-am băut gaz*, *a arde gazul* etc). Cu sensul de „petrol”, cuvîntul circulă în bulgară (*gas*), în turcă (*gaz*), în neogreacă (yxâO) și ucraineană (*sa3*). BEP ia drept punct de plecare tc *gaz yagi*, calc după amer. *gas oii*. Este adevărat că țara noastră este de mult o mare producătoare de petrol, deci ar fi de crezut că punctul de plecare pentru limbile balcanice este româna, dar siguranță nu putem avea în această privință. în orice caz trebuie diferențiate sensurile și apropiate formele din limbile vecine.

ghilimea

în acord eu teoria prezentată în EB, p. 47—51, ar fi trebuit să presupun că *ghilimea* vine din grecește, nu din franțuzește. Dar în grecește nu există. Am susținut deci că trebuie să fie luat direct din franțuzește : forma cu *-ea* (nu cu *-eu*) se oxplieă prin aceea că atît în franțuzește, cît și în românește, isse mai obișnuit pluralul. De la fr. *guillemets* s-a format pe de o parte *ghilemete* (DA nu are decît *ghilmete*, neîntîlnit astăzi nicăieri), pe de altă parte *ghilimele*, de la care s-a refăcut singularul *ghilimea* (de fapt foarte rar folosit). Atît DA, cît și DLBM zio: „după franceză”, pe cînd DU și Scriban, corect, „din franceză”. Mai curios mi se pare ceea ce găsim în Ciorănescu: „por medio de un sing. sin uso *ghilimea*”. în *îndreptar* e numai *ghilimele*, fără singular, dar, de vreme ce cuvîntul denumește în grup de două semne, e de la sine înțeles că uneori e nevoie de un singular.

Mai greu de justificat este prezența lui *l*: deoarece în nici una din limbile vecine nu găsim un model, trebuie să credem că s-a pornit de la forma franceză scrisă.

jițircă

În CT, 1950, nr. 11—12, p. 40 (din Suceava) citim: *gițircă* „instrucție”, *gițării* instruita face instrucție grea și obositoare, după vechilii: obicei din armată”, *gițaruială*, „gițircă”. La acestea se adaugă *Lex. reg.* II, p. 125, *ghițireă* și *Gl. reg.* p. 82, *zițircă* „exercițiu militar”, cu varianta *ghițircă*, explicat prin germ. *Bxerzieren* „idem”. Personal am auzit în copilărie, de la bucovineni care făcuseră armata în regimul austriac, *ighițirc*. Substantivul vine de la germ. *JExercitium*, iar verbul: de la germ. *exerzieren*.

Dicționarele noastre citează în general alături formele *grup* și *grupă* (DU numai *grup*), soeotindu-le pe amândouă provenite din fr. *groupe*, fără nici o explicație a apariției dubletului; Scriban pornește pentru *grup* de la it. *gruppo* și pentru *grupă* de la fr. *groupe*. În realitate nu se vede nici un motiv pentru care masculinul francez s-ar fi transformat în românește în feminin (transformarea femininelor în neutre este în schimb frecventă, vezi EB, p. 42—51). Dar *grupă* apare ca feminin în rusă și în bulgară, iar punctul de plecare pentru aceste limbi este germ. *Gruppe*, feminin. Pare natural să credem că în românește femininul vine din rusește, cu atât mai mult cu cât s-a folosit multă vreme ca termen de organizare militară. Ku este exclus ca în unele accepțiuni femininul să vină direct din germană. În schimb nu se vede nici o piedică pentru a explica neutrul prin franceză.

gujbeider

Cîteva atestări se găsesc la acad. Iorgu Iordan, BPh... IV, p. 180, după cît înțeleg cu sensul de „evreu”. În mai multe rinduri l-am auzit pronunțat *bujbeider*, cu înțelesul de „gură-

casă”; regretatul Jacques Byck mi-a explicat că e un derivat de la fr. *bouche bee*.

haramnicar

Atestat în Bucovina (LE, S i l, p. 153), cuvîntul este glosat prin „tînăr care umblă cu uratul în seara de Anul Nou”. Pare clar că e derivat, nume de agent, de la *Mrapnie*, cu asimilarea *pn > mn* [*haramnic* e atestat la CADE și Scriban): la urat se pocnește cu biciul.

holodronț

Y. Em. Galan, iu *Bărăganul*, II, p. 291, p. 296 și 302, folosește acest cuvînt, neatestat în dicționare. L-am auzit adesea, în copilărie, în Moldova, cu înțelesul de „golan, coate goale”. Originea lui este ucr. *soAodpaifeifu*, cu același înțeles. DA cunoaște o variantă *holoăragă* „om înalt” (rom. *golan* are și acest înțeles, cf. „Eomania”, LIII, 1927, p. 384), atestată de A. Toniic. Aceasta provine de asemenea din ucraineană, probabil însă prin intermediul țaranilor din nordul țării: ucr. *-sojiiodpaouii*, cu același înțeles ca *zojiiodpauei* \u. Sînt compuse cu *sojiuul* „gol” și derivate de la verbul *dpamu* „a rupe în bucăți”: *dpab* „coate goale”, *dpauui* „rupt”.

honioș

Cuvîntul, care înseamnă „murdar”, e atestat în MCD, p. 74 (din Yilcele), fără etimologie, alături de *honioși* „a se murdări” și *honioșag*, acesta din urmă explicat prin magh. *iiianyagsâg* „neglijență, nepăsare”; *honioș* apare și în *Lex. reg.* I, p. 20 (Șomcuta-Mare) și mi-a fost semnalat de o ascultătoare de radio de la Gherla.

Tamâș socotește că *honioș* vine de la magh. *hanyag*, iar consoana finală s-ar' datora influenței unui plural **honioji* de la singularul neatestat *Vioniog*. Mi se pare mai probabil că a fost împrumutat numai derivatul *honioșag*, care se explică nesilit: din magh. *hanyagsâg*, iar *honioș* e un derivat regresiv de la acesta.

Ialomita

în EB, p. 103, am presupus ca etimon pentru numele propriu *Ialomita* o formă slavă **jalovinica*, neatestată. O găsec acum în mai multe doeirmente : de două ori la Lucia Djamo-Diaconiță, *Limba documentelor slavo-române emise în Țara Românească în sec. XIV—XV*; la, pi 231, A» oycmTa MAOBHHI^K (document din 1421), și la p. 238, & ycmU 6<wsHHUț (document din 1467 ; fără îndoială e vorba tot de *Ialomita*); apoi la Gr. Mi-hăilă, *Dicționar al limbii române vechi*, p. 151, A° Scintira MAOSUMIE (document din 1507).

imhold

Dicționarele noastre mai vechi nu inserează cuvîntul, primul care îl dă este CADE, sub forma *imbold*, atestat la Basarabeseu (fără indicația precisă). Este explicat just, ca derivat regresiv de la *imboldi*, iar Scriban, care inserează tot forma *imbold*, adaugă „fals *imbold*, după *impuls*". Cred că explicația e justă (deși rădăcinile celor două cuvinte nu au nimic comun), dai' nu suficientă. în primul rînd constat că astăzi forma cu *i*~ este generală; în al doilea rînd ar trebui adăugat că există tendința de a înlocui pe *în-* cu *in-*, ce e drept în neologisme (*incasa* pentru *încasa*, *întreprindere* pentru *întreprindere* ', vezi și *inirepozite*). *Imbold* nu e simțit ca un cuvînt tradițional, pentru că nu e întrebunțat în limbajul familiar, de aceea se pronunță cu *i*.

JpostazîL

în DN, *ipostază*, cu varianta *ipostas*, e explicat" prin franceză; în D L B M, *ipostază*, cu varianta înv. *iposias*, vine din slavă (v.sl. HnocTjeK), iar acolo din greacă-, în CADE, *ipostas* (fără varianta *ipostază* !) e din greacă; în DA, *ipostas*, cu. varianta *ipostază*, e din gr. 07c6cTacriq sau din slav. bis. Hnocrdca \ T D B G nu are decît *ipostas*, din greacă; DU numai *ipostas*, fără etimologie; Scriban are *ipostază* din v. gr. ârcoa-am? și, învechit, *ipostas*, din neogreacă; Ciorănescu, în fine, mai aproape de realitate, are *ipostas* din greacă (sec. X Y H I), dublet al lui *hipostază* din franceză, care l-a înlocuit complet. Terminația și mai ales accentul pledează pentru originea slavă : din greacă

am fi avut *ipostasis* sau, cel mult, *ipostas*. Este evident apoi că *ipostază* vine din franțuzește.

izaltat

în B Ph ., Y, p. 175, am semnalat pe *zăliat* „nebun", întîlnit în comuna Beviga (Ialomita) și atestat în culegeri de cuvinte din Teleorman și Oltenia. L-am explicat atunci prin *exaltat*, încrucișat cu *săltat*, ținind seamă că la Vircol apare forma *izaltat*. Găsec acum, tot din Oltenia, *izăliat* (*Lcx. reg. I*, p. 41), iar la Udrescu, *izaltat* (cu varianta *zăliat*). Faptul că *i-* apare în mai multe locuri și mai ales că în Argeș se pronunță cuvîntul cu *a* neaccentuat aduce, mi se pare, dovada că avem de-a face cu *exaltai*. După cît pot vedea, *săltat* nici nu e atestat cu sensul de „nebun".

înaintași

La Udrescu găsim *înaintași* cu înțelesul de „ochelari". Cuvîntul mai fusese semnalat de C. Armeami în B Ph ., IV, p. 135, și de fapt e cunoscut și de CADE. Acad. Iorgu Iordan, B Ph ., IV, p. 181, îl explică prin faptul că „ochelarii stau înaintea ochilor". Semnalez formula de imprecăție (glumeață) pe care am auzit-o în tinerețe la Beviga : *să-ți sară rotașii și să-ți rămână înaintașii*, ceea ce însemna „sa orbești". Este clar că ochelarii au fost comparați cu caii înaintași.

jambirhoc

Așa se numește, în stil familial', o haină veche, proastă. Cu acest înțeles și sub această formă îmi este cunoscut cuvîntul din Muntenia. în culegerile regionale apare sub diverse alte forme și cu înțelesuri ușor schimbate : *jambilboc* „haină scurtă, confecționată din stofă inferioară (de obicei îmblănită)" la Udrescu (notat și de acad. Iorgu Iordan, B Ph ., IX, p. 140); *jambibroc* „haină care nu vine pe corp", *Lest. reg. I*, p. 30 (din Băilești); *jambulică* „haină cu mînci de lînă", *Lcx. reg. I*, p. 61 (din Vaslui; poate încrucișat cu *jantilică*); la București se aude și *jandirboc*. Este limpede că ayern de-a face cu forme corupte ale unui neologism neadaptat. Bănuiesc că e vorba de un compus al englezescului *jumper*, care înseamnă propriu-zis

„săritor”, apoi „haină pe care o pni când sări din pat”; dar în englezește a ajuns să însemne „haină lungă și largă etc”. În dicționarele engleze nu găsim decât compusul *jumper-blouse* și pe de altă parte nu am nici o dovadă că termenul a fost folosit la noi în magazine. L-am văzut însă afișat, acum 14 ani, într-un magazin din Sofia, : *gotceMnepnema*, diminutiv; PCBKEJ nu-l inserează, iar EEP are numai forma *dotceAimp*. M-am gândit la un compus *jumper-coat*. În orice caz, diversele variante arată că originalul a fost stilcit, deci nu ne vor impresiona diferențele fonetice.

îavor

Zăvor, cu înțelesul de „lighean”, e atestat în MCD, p. 77 (din Yilcele), unde e explicat prin magh. *lavor* cu același înțeles. Nu știu dacă cuvântul e atestat în maghiară (Tamás nu l-a inserat), dar mi se pare neîndoios că în românește vine din franceză. Pronunțarea lui *oa* ca o, ori de câte ori e neaccentuată sau în silaba finală, este bine cunoscută în românește (vezi BL, III, p. 45—50) și chiar pronunțarea *lavor* este curentă în gura oamenilor mai puțin culti din Muntenia. Tot prin maghiară, și tot greșit, este explicată varianta *lâvor* (din Petroșani și Orăștie) în MCD, p. 260.

Maieu

La Scurtu, p. 39, găsim numele de persoană *Maieu*, explicat prin termenul comun *maică*, cu trimitere la IST. A. Constantinescu, p. 315. Într-adevăr, găsim acolo punctul de plecare al acestei etimologii greșite (și cu am explicat greșit, în *N. Pers.*, p. 61, pe *Maieu* prin *mat-* „mamă”). În realitate, *Maieu* este un hipocoristic slav de la un nume care începe cu *Ma-* (*Manol. Marin, Matei, Marcu* etc), asemenea cu *Eaicu* de la *Radu, Paicu* de la *Pavel, Staicu* de la *Stan, Ylaicu* de la *Vlad* etc. La fel *Baicu* este, foarte probabil, de la *Ban*.

iiiafiima, năsiJim

La Udrescu găsim cuvântul *maftima*, folosit în imprecății, cu sens neprecizat (a fost omis în DLB). Este, fără îndoială, v. gr. *âvâ87]pi**, trecut prin slavă, unde o a devenit *ft*, ea în

maftima, varianta la *matimă* „obiect de studiu” (DLB), sau ca în nume biblice de felul lui *Nafianail*. *Maftima* apare numai cu « final, care dă impresia că e articol (așa notează Udrescu), dar la origine nu e articol, ci parte componentă a sufixului grecesc *-[ia* (cf. lat. *anathema sii*); tot cu *-a* e și rus. *au.f)Ma*. Consoana inițială, *m-*, se datorează poate unei asimilări.

Formele *anaftema*, *anapima* sînt înregistrate și în texte mai vechi, vezi DA; *anaftina* se găsește *mLex.reg. I*, p. 97 (din Bădăuți: *anaftina*, adj. invar, „greu de convins”, *anaftinit* cu care nu te poți înțelege”). Varianta *natimă* e înregistrată de CADE și Scriban și a fost discutată de acad. Iorgu Iordan în SCL, XIV, p. 13, iar varianta *natină* a fost explicată de Maxim SI. Mladenov, în LB, XII, p. 122.

La Udrescu, pe Ungă *natima* „dracul”, apare *năsiimire* „născocire, bazaconie... pacoste, fiară, nălucă”. În DLB, *nostimi* „a răsări, a se ivi” e dat cu etimologia necunoscută, iar la *năsiimire* nu apare sensul notat de Udrescu. Este, fără îndoială, un derivat de la *anaftina*, unde *s* a înlocuit pe *l*. Un exemplu ca *niolețele... se năstimese în copii din deocheturile strigoilor și moroilor* arată cum se poate face legătura de înțeles cu „aparitie neașteptată, nălucă” etc. Cred ea și schimbarea lui *l* în *s*, făcînd să se piardă sentimentul legăturii cu *anatema*, a permis să se ajungă la sensuri pozitive.

maltrata, trata

Dicționarele noastre explică pe *trata* prin it. *tratiare*, probabil după exemplul dat de TDEG (numai Scriban trimite la franceză și italiană). Dar *maltrata* nu este la TDEG, de aceea CADE și Scriban pornesc de la fi', *maltraiter*, iar DLBM zice „după fr. *maltraiter*”; mai curios este că și DLB trimite întâi la franceză, și numai în rîndul al doilea la italiană. Din franceză vin germ. *malträtiieren* și *träliercn*, burg. *mpemupaM* și *MOA-mpemupaM*, rus. *mpetnupoamb* și *Ma-Awnpemupop.amb*; de ceromâna singură are în temă un *a**! Mai cunoaștem și forma *tratarisi* (atestări la Urau), care ar arăta originea grecească (deși nu e imposibil să se fi format în românește de la *trata*, așa cum avem pe *plimbarisi* de la *plimba*). Și Ursu trimite, pentru «originea formei grecești Tpa-rTapco, la latină și franceză, nu la italiană, cum era normal. Pare probabil că în românește a fost întâi *tratarisi*, din grecește, apoi *trata*, pentru care nu avem

neapărat nevoie de italiană, of. *regula*, format după *regularisî*. Pentru variantele *tracta*, *tractație* (notate de Ursu), vezi rus. *mpaumăeamb*, *mpaKmaițim*.

murgluolnș

Marghiolaș „intrigant” este explicat de Zorela Creta, în ȘMCE, IV, p. 185, și de DLB prin *marghiol*; dar acesta diu urmă fiind adjectiv (cu sensul de „șiret”), nu se vede de ce ar măi avea nevoie de un sufix *-aș*. Mi se pare mai normal să pornim de la verbul *marghiolit* la care s-a adăugat sufixul de nume* de agent.

indian

Cuvînt cunoscut din Moldova, cu înțelesul de „vlăjgan, munte de om” (lipsește în DLB). Bămas fără etimologie pînă azi: TDBG, urmat de CADE și de Scriban, trimite la *medelean* „aline mare”, de origine ucraineană, dar forma e greu de explicat. Udrescu prezintă forma *belian*, în expresia *a crește cît belianul* „a crește lung și deșirat”. Dacă admitem că este o variantă a lui *melian*, am putea socoti că este un exemplu de adăugat la tipul *techer-mecher* (EB, p. 18 și urm.), și în acest caz ar trebui să căutăm un etimon începînd cu &-. Ar putea fi vorba de un derivat de la *bală* „monstru”.

merge

S-au încercat mai multe etimologii pentru *a merge*: BEW (5525), în ediția întâi, se gîndea la o încrucișare între *meo* și *pergo*, dar ambele verbe sînt necunoscute în limbile romanice. Candrea (BSP, II, p. 12, cf. și CDDE), urmat de DLB și de alte dicționare, pornește de la lat. *mergo* „a se scufunda”: înțelesul s-ar fi schimbat în timpul viețuirii românilor în nrmiți, unde cel care se depărtează dispăre, din cauza copacilor, a denivelărilor de teren. Pușcariu, EW, compară alb. *mergoj* „a se îndepărta” și atașează ambele verbe la lat. *mergo*, presupunînd pentru schimbarea de înțeles în română seria următoare: „mă scufund” > „dispar” > „măîndepărtez” > „plec” > „merg”. Și această filieră pare foarte complicată și, ce e mai curios, este că toate dialectele românești ar fi trebuit să o parcurgă. Eămine

însă alăturarea formei albaneze, care într-adevăr trebuie să fie înrudită cu cea română.

C. Daicoviciu, DB, "V, p. 477—478, reproduce o inscripție latină unde apare fraza *immargebam in quartum aëamungue annum*, care ar însemna „mergeam pe anul al 14-lea”. Desigur, este o ipoteză, dar, chiar dacă o acceptăm, *immergebam* ar putea însemna „mă scufundam”, adică „intram”, și nu e nevoie să fi ajuns la înțelesul de „a merge”. Aș zice că acest *immargebam* e un derivat de la *margo* „margine”, dar se ivește o mare dificultate în faptul că e verb de conjugarea a treia, care de mult nu mai era productivă.

Pușcariu, *Locul limbii române între limbile romanice*, București, 1920, p. 35, explică schimbarea de înțeles, de la latină la română, prin întoarcerea românilor de la munte la cîmpie. Meyer-Lubke, BEW, ed. a 3-a, arată că aceasta nu se potrivește pentru albaneză. Giuglea, DB, I, p. 486, atrage atenția, cu dreptate, asupra faptului că *mergo* are c scurt, care ar fi trebuit să se diftongheze. Un singur lucru rămîne cert: fiind verb de conjugarea a III-a, *merge* nu poate să vină din altă limbă decît din latină.

Pînă astăzi, pe cît știu, nimeni nu a atras atenția asupra asemănării între rom. *merge* și fi., *marcher*. Acesta din urmă a fost și el explicat *m* diverse* chipuri. O ipoteză multă vreme acceptată a fost cea pe care o găsim în ultimul rînd la Gamillscheg, EW: lat. *marcare*, derivat de la *marcus* „ciocan”; sensul primitiv ar fi fost „a marca o cadență”. Altă ipoteză, emisă de M. Gundermann (ZdW, VIII, p. 120) și admisă de BEW, 5357, pornește de la un germanic *marhan*, care ar fi atestat ca termen de comandă militară în latinește. E. Holthausen, ZrPh., XXXIX, p. 494, socotește că *marhan* e neatestat și foarte îndoielnic. De fapt, Ammianus Marcellinus, XIX, 11, 10, la care se trimite, spune numai că *marha* este strigătul de război al limiganților sarmați: cum remarcă M. Brlich, ZrPh., XXXIX, p. 204, nimic nu dovedește că e un cuvînt germanic, nici că avea înțelesul de „a merge”. Pe de altă parte, germ. 7tnu devine *ch* în franțuzește. Dauzat-Dubois-Mitterand recurge la alt etimon germanic: *mârlcon* „a marca”, „a imprima pasul”.

Mi se pare că *a merge* și fr. *marcher* sînt prea aproape unul de altul ca să ne putem permite să neglijăm asemănarea, îf-avem decît să punem alături perechea (*în*) *Jige* și fr. *ficher*. Dacă ne hotărîm să reconstruim un lat. **mergo*, acesta ar

putea fi comparat cu skr. *mārgah* „drum”. Acest verb latinesc ar fi avut o întrebuintare mai ales în graiuri rustice și s-ar fi păstrat în ariile laterale ale latinei.

meserie

De origine necunoscută după D U ; la T D B G citim „pare a avea la bază pe *meserere*, căruia i s-a substituit sensul it. *mestiere*, fr. *metier*” (*meserere* înseamnă „îndurare”, dar se găsește și cu înțelesul de „funcție”) : slujbele le dădea domnitorul, care miluia pe dregător. Această explicație și-o însușește C A D E , fără să adauge nimic, și, de asemenea, D L B . Scriban și, după el, D L B M consideră pe *meserie* ca derivat de la *mese'r* „sărac”, fără nici un comentariu. Cred că aceasta este explicația justă, dar are nevoie de unele lămuriri. M. Secbe, în LB-, XI, p. 70—71, o respinge, cu argumentul că, „cel puțin în orînduirea feudală, situația socială a meseriașului era în orice caz mai bună decît a membrilor altor pături și clase sociale”, revenind la legătura cu *meserere*.

Cred că *meserie* a fost la început situația omului sărac, obligat să-și găsească o profesiune din care să trăiască, în opoziție cu bogătașul, care nu avea nevoie de așa ceva. Alta este ambianța semantică a lui *meșteșug* : acesta a apărut la începuturile capitalismului, cînd a fi *meșter* începe să fie ceva privit cu admirație. întreaga diferență între feudalism și capitalism este concentrată în opoziția dintre aceste două cuvinte.

m mea

în BELL, XIV, p. 13, Bric P. Harnp discută etimologia lui *mînea* și este de acord că la bază e lat. *mānere*. Dar, constată, tînd că sensul de „a rămîne într-o anumită stare” c învechit, iar sensul de „a se opri, a poposi” se explică lesne prin cel de „a petrece noaptea”, care este dominant în toate perioadele limbii, socotește că la un moment dat *mānere* a fost luat drept derivat de la *mane* „înîine”, de aceea propune o etimologie dublă: de la *mānere* și do la *mane*.

Evident, este posibilă o apropiere a lui *mînea* de *mîine*, de vreme ce prin *mînea* se înțelege „a rămîne peste noapte”, decipîndă dimineața. Dar această apropiere, după ghidul autorului, ar fi trebuit să aibă loc într-o fază a limbii cînd *mane*

'i ^.-însemna încă „dimineață”, nu „mîine”, iar sensurile socotite **H*** vechi se găsesc, totuși într-o vreme cînd nu mai apare nici o muia a sensului „dimineață”.

în al doilea rînd, *a mrnca* are o flexiune arhaică, perfectul fiind *masei*, iar participiul *mas*, ceea ce îl depărtează categoric *m* de *mane*. Dar mai important ini se pare altceva: dacă ar fi fost înțeles ca derivat de la *mane*, verbul ar fi trebuit să fie de conjugarea I sau de a TV-a, deoarece de multă vreme nu se mai formau verbe de conjugarea a II-a, cea mai categoric neproductivă.

Adevărul este că nu c cituși de puțin un caz izolat de rîfe părăsire a unora dintre sensurile unui cuvînt (mai curînd, în cazul de față, am vorbi de „nuanțe”).

• w

mlădia, mlădios

Cuvinte explicate simplu în dicționare: *în mlădia* de la *si. M, \ăfi, -h*, iar *mlădios* de la *în mlădia* (T D B G); *mlădia*, v, *mladă*, • *m*. iar acesta de la sl. *mladi* (1) (D U); ambele do la sl. *māxh*. (C A D E); *mlădia* de la *mlădiță*, iar *mlădios* de la *mlădia* (Scriban); *mlădia* și *mlădia*, de la *mladă*, iar *mlădios* din *mlădiu* (D L B M); *mlădia* de la *mlădiu*, *mlădios* de la *mlădia*, iar *mlădiu* de la *mladă* (D L B). Dar nu no spune nimeni de unde apare *i*. în românește nu există un sufix *-ia*. Atît de la *mladă*, cit și de la v. sl. *mdxh*. am fi așteptat în românește un verb **mlădi*; .. (deși nu e ușor de admis că s-a format un derivat verbal de la : un adjectiv pe care nu-l avem). Explicarea lui *mlădios* prin *mlădiu* are și ea un cusur: că *-os* formează adjective de la substantive și verbe, nu de la adjective (în ce privește excepțiile, vezi mai sus, p. 63).

în bulgărește, adjectivul *MMid* are și o formă substanțiată, *MJiadunm*. Dacă aceasta a fost împrumutată în românește sub forma *mlădiu*, a putut sta la baza adjectivului *mlădios* și a verbului *mlădia*, iar mai tîrziu *mlădiu* a putut ajunge să fie întrebuintat cl însuși ca adjectiv.

mobilă

, Dicționarele noastre mai vechi nu se interesează de etimologia acestui cuvînt. D L B M, conform obiceiului, trimite j 'pur și simplu la fi", *meuble*, adăugînd însă în paranteză și pe it.

•*mobile*. Nu se interesează nici de diferența de terminație, nici de cea de gen (în ambele limbi romanice la care sîntem trimiși, genul este masculin). Scriban, mai scurt, zice: „după fr.”. fu D L B citim: „dinfr. *meuble*, it. *mobilia*, germ. *Mobel*”, ceea ce nu rezolvă nimic. în mod surprinzător, CADE nu se referă la franceză, ci deduce pe *mobilă* din adjectivul românesc *mobU*, fără nici un cuvînt de explicație asupra diferenței de accent. Putem însă crede că româna a refăcut pe cont propriu procesul semantic care a dus în alte limbi.de la „mobil” la „mobilă”! Desigur ai-fi o coincidență cel puțin bizară. în rusește substantivul e feminin, dar forma lui e *Мебе.иб*, în bulgărește e ele asemenea feminin, dar forma e *.вебеји*. Ne mai rămîne numai soluția neogreacă: din masculinul italian a ieșit n. gr. neutru $\chi\omicron\mu\beta\iota\tau\lambda\omicron$, folosit însă mai mult la pdura.1, ^of/rc^oc. De aici în românește a putut veni atît pluralul *mobile*, cît și, eventual, singularul *mobilă*, care în momentul de față cîștigă teren asupra pluralului,

murătoare. muralori

M-am ocupat pentru ultima oară de *murători* în EB, p. 119—120, unde am socotit că am găsit originea exactă a formației, și anume am identificat sufixul *-toare*, nu *-Uiră*, cum înțelesesem mai înainte. (I. D. Ionescu, în BPh., VI, p. 328. văzuse aici un proces fonetic: *u* accentuat schimbat în *o*.) Constat acum că nici acolo n-am nimerit adevărata exdieație. Trebuie să avem în vedere că sufixul *-toare* nu este nicăieri echivalent cu *'-tură*, acesta formînd derivate care arată rezultatul acțiunii sau, în cel mai bun caz, acțiunea însăși. Din propria mea experiență și din diversele surse care mi-au stat la dispoziție, am cunoscut numai pluralul *murători*, fără forme articulate, fără adjectiv acordat, ca să-mi pot da seama dacă e masculin sau feminin. Borma de singular am cunoscut-o dintr-o singură atestare (MCD, p. 81, din Vîlcele), cu sensul de „apă sărată”.

Am ajuns la altă concepție asupra felului cum trebuie analizat *murători* cînd l-am întîlnit în lucrarea de licență a studentei Badea Anicuța de la Facultatea de filologie din București: expresia *pepeni murători*, cu sensul de „castraveți”, semnalată din Maramureș. Pentru singrdar, constat acum că mai există și alte atestări: la CADE, *murătoare* din Mara-

rnureș) „apă sărată, saramură” (Ia care Candrea adaugă: p1. Oiten. Trans. „legume conservate în saramură, murături”); iTeaha, p. 243: *morătoare* „apă sărată, oțetită, care **Be** pune **pe** varză de se murează”. D L B prezintă ca prim sens „apă sărată naturală”, al doilea „saramură”, al treilea „zeamă de murături”, unde apare și nuanța „murătură”, iar ca etimologie se dă *mura* -f- suf. *-ătoare*.

% Cred că avem de-a face în realitate cu două cuvinte diferite: unul e *murători*, la origine adjectiv, format cu sufixul de nume de agent *-tor* cu valoare pasivă, ca în *vînzător* „de :vînzare”, *mulgătoare* „de muls” etc. (vezi *N. aVag.*, p. 108); rcelălalt, *murătoare*, cu sensul de „murătură”, ar urma săfie femininul adjectivului, acordat cu un substantiv feminin subînțeles, dai* ar putea fi, de asemenea, un nou feminin singular, extras din masculinul plural, mai mult întrebuițat, *murători*. »De fapt, observăm că singularul *murătoare* înseamnă numai „apa în care se murează”, dacă nu chiar „apa care murează”, deci aici avem într-adevăr sufixul *-toare*, cu valoarea lui obișmiită, activă. în orice caz, sensul de „apă sărată naturală” -nu poate fi decît secundar și figurat.

ncni-itean

în EB, p. 120, în lipsa unei atestări a sl. **HuapumxHiiMi*. am explicat pe *negritean* „negru” ca format în românește. în :D L B se trimite la rus. *nezpumm*. Ar mai rămîne de lămurit diferența de gen. Adevărul este însă că în rusă există și diminutivul *neepumenoK* și adjectivul *uespum.wcKiul*, ceea ce mă rface să cred că, dacă nu în rusă, cel puțin în slavonă va fi existat și **neBpum.iHttm*, care stă la baza formei românești.

ncvăstuaiea

Animalul numit astfel poartă în diverse limbi nume derișate de la „femeie” (it. *âonnola*, gr. $\nu\upsilon^{\wedge}$ -raa, magh. *holgy* etc), »deci legătura cu *nevastă* este indiscutabilă. Dar formația mai zicere precizări. T D B G și D L B socotesc că este un diminutiv format în românește de la *nevastă*; DU trimite la v. sl. *Heak-cruid*, dar acesta ar fi putut servi numai de model; mai bine inspirat, Scriban trimite labg. *ueeemy.im* (transcrie însă greșit: *nmiestullca*) și este urmat de Ciorănescu. Eorma bulgară sea-

mână mult mai bine cu cea românească. Dar de ce să admitem originea slavă și nu formarea în românește? Pentru că la noi *nevastă* înseamnă numai „soție”, cel mult „femeie măritată”, precizare de care numele animahdui nu avea deloc nevoie, pe când în limbile slave se poate porni de la sensul de „femeie? tânără”.

Să-mi fie îngăduit să vorbesc aici și de echivalentul latin. *mustela*, rămas fără explicație în dicționarele etimologice. Mi se pare neîndoios că e derivat diminutiv de la adjectivul *mustus* „tlnăr”, de unde avem pe *must*.

oaia

La Udrescu găsim *oafă* „femeie îngălată, mototoală; blontoroagă, lălie, moafă” (a fost omis în DLR). Este, după toate probabilitățile, scurtaț din *eartoafă*, frecvent folosit în limbajul familiar bucureștean în deceniile trecute pentru „bucătăreasă”. Ca interpelare se auzea adesea *eartoafă nenorocită!* Este o aluzie la faptul că bucătăreșele erau căutate ca metrese (în special de sergenții de stradă), pentru că ofereau de mîncare din materialul stăpînului. Se poate compara, pentru sens, *pîrjoală* „servitoare” (O. Armeanu, BPh., IV, p. 136), *cmftio&x* (id., ib., p. 134; vezi și Valentin Gr. Chelaru, BPh., XV, p. 113; Iorgu Iordan, BPh., IV, p. 160).

S-ar părea că *moafă*, dat de Udrescu ca definiție pentru *oafă* și inserat și la locul său alfabetic cu definiția „femeie moale, apatică; mototoală, tălimbă, bleontoroagă, bleaga” ar fi alt cuvînt, *moaflă* (inserat în DLB), de origine maghiară.

u di colon

Nu numai DU, CADE, DLBM, ci și DLB explica pe *odicolon* prin fr. *eau de cologne*. Totuși Scriban făcuse referirea; justă la rus. *odcKOJion*.

orjatele

A *umbla de-a orjatele* „a umbla cu nepăsare, fără grijă” (din Mățău-Cîmpulung) e dat în DLB fără etimologie. Vezi totuși *hărjeate*, *hărjate* „tăblițe de joc”, explicat în DA prifl-

magh. *liăzsârd* „hazard” (*hâzsârt* la Tamás). Diferențele fonetice nu sînt greu de eliminat, iar în ce privește înțelesul lucrurile sînt încă și mai simple.

oxo

în SCL, VII, p. 273, am discutat originea lui *oxo*, dar n-am putut da o referință pentru atestarea lui. în EB, p. 121, am reprodus locul unde am găsit cuvîntul, cu traducerea „taci”. Găsesc acum în Jean Bart, *Muropolis*, 1933, cuvîntul atestat în două pasaje, iar înțelesul pare să nu fie „taci”, ci „gata” : „Gălăgia izbucni din nou.

— Oxo! oxo!... afară cu el. Ie-a făcut patria de rîs” (p. 216).

r „—Afară! afară! Oxo! oxo! ho! la ocnă!” (p. 226).

Dacă acesta este înțelesul adevărat, etimologia pe care am propus-o se potrivește și mai bine.

pandispau

Explicat de DU prin tc. *pandespan*, de TDBG prin it. *pan di Bpagna*, de DLBM prin tc. *pandispanya*; Scriban introduce variantele *pantișpan*, *pandespan* și pornește tot de la citarea. Ciorănescu trimite și la forma neogreacă -avxearavi, iar DLB se oprește numai la aceasta. Eorma *nanduumau* este cunoscută și în bulgară (PCBKE trimite pentru aceasta la franceză!). Eorma cu ș, singura curentă în românește, se explică -desigur ca hipercorectă, ceea ce înseamnă că trebuie să pornim de la un intermediar grecesc, avînd în vedere că greaca răspindită la noi reda pe ș prin s.

pa[Uitiiu

în SCL, VII, p. 274, ocupîndu-mă de istoria lui *potlogar*, *mwo*. arătat că, după părerea mea, sensul primitiv nu a fost „cel care pune petece la încălțăminte”; cu această ocazie am vorbit, prin asociație de idei, de *papugiu*, explicat de unii ca por-dud de la sensul de „cizmar”, iar de TDBG ca „cel care păzește papucii în vestiar”. Scriban crede că s-a pornit de la obiceiul „de a bea la chefuri din fesurile sau din papucii

damelor", ceea ce mi se pare încă mai puțin în acord cu sensul actual. Axa presupus în articolul citat ca *papugiu* a fost cel care umbla în papuci, într-o vreme când oamenii bine situați purtau cizme sau cel puțin ghete.

Văd acum și altă posibilitate: în BPh., X, p. 9, M. L. Wagner publică note de argou turcesc și înserează și pe *panduflea* „hoț de buzunar”, înțeles la origine ca „om care umblă în papuci, ca să nu i se audă pașii”. Este posibil ca *papugiu*, în românește, să fi pornit de la aceași idee.

a_pjisa_

în EB, p. 124—126, am discutat originea și sensurile verbului *a păsa*. La cele spuse acolo trebuie adăugat că *a păsa* ajunge să însemne și „a fi greu”, „a fi împovărat”: *pSă-i capul ăe parale, Urechiuși de cerceļuși Și gîtul de mărgeluși* (Teodorescu, PP, p. 54).

pică, pichirisi

Conform sistemului, *pică* „necaz” e explicat prin fr. *pigue*: DU, CADE, la care de astă dată se alătură și TDBG și Scriban. Dar în franțuzește *pigue* înseamnă „ceartă superficială” și este puțin folosit, iar în românește are și valoarea de „ură” și **nu** face impresia unui element prea recent (vezi expresiile **ca a purta pică**, **a avea pică** etc). Ciorănescu pornește tot de la fr. *pigue*, **dar** admite un intermediar grecesc, Tifota. **în**tr-adevăr, în grecește există acest cuvînt (e de origine italiană: *pieca*), cu același înțeles ca în românește, deci de aici vine *pică* la noi.

Cu această ocazie să-mi fie îngăduit să mă refer și la verbul *a se pichirisi* „a se simți jignit”, pe care în BL, IT, p. 108, l-am explicat prin gr. *m̄xp̄eo* „a amări”, destul de diferit **ca senB**. Punctul de plecare just: gr. *Tr̄xapw* (din it. *piecare*), aor.: *E7̄acc̄pit̄a*, este dat de DLB (deși, în mod curios, pentru *picaj* din aceeași familie, același dicționar pornește de la germ** *Fiiceij*). Eorma așteptată în românește este *picarisi*, care, de altfel, este atestată; *pichirisi* se explică, desigur, prin asimilare. **în** orice caz, această ipoteză mi se pare mai verosimilă, decît cea propusă de Scriban: fr. *piguer* cu sufixul *-irisi*.

picior

La Udrescu, s. v. *picior*, găsim expresia *nu stă lumea-ntr-un picior*, cu exemplul: *Ei și ce; ăe nu ni-o lua, nu stă lumea-ntr-un picior*. Bămîne de văzut dacă mi e o greșeală de înregistrare sau de tipar, căci altminteri e clar că a fost transformată formula *nu stă lumea-ntr-un fecior*, folosită într-un cîntec popular. S-a pronunțat desigur *ficior*, iar verbul *a sta a atras* ideea de *picior*.

Toate dicționarele noastre (inclusiv DLBM) îl explică prin lat. **piilla*, socotit în general ca sincopat din *pilula*. Sumai Ciorănescu scrie cuvîntul fără asterisc, pentru că e atestat în Du Cange. Evident însă că prezența în latinitatea evului mediu **nu** are cum să ne ajute pe noi. Am arătat în *Les consonnes g&minees en latin* Paris, 1929, p. 196, că *pilla* e atestat în antichitate, iar la p. 51, că această formă nu provine din *pilula*, ci este o variantă expresivă a lui *pila*.

poghibală

între dicționare nu sînt divergențe prea mari cu privire la etimologia acestui cuvînt. După DU, care declară originea necunoscută, TDBG trimite la bg. *noauăejtb* „pierzare”, ser. *pogibej*, *pogibeo* „primejdie”, CADE la ucr. *nozuSejih* „prăpăd”, = Scriban la rus. *nosubaji-o*, participiul lui *noauăamb*, dar și la rus., **ucr.** *nosubejib*, hg. *nosudeji* „moarte, ruină”, iar DLBM la **ucr.** *noeyăejih*, rus. *noeuăejib*, Ciorănescu la rusă, bulgară, sîrbă (**a**scăpat dicționarelor **ma**ino **notame ad**in BL, III, p. 35—37, în care combăteau aceste explicații). **în** primul rînd, **în**țeleg **Bul** nu se potrivește prea bine, căci *poghibală* înseamnă „pușlama” (vezi și *Lew. reg.* II, p. 121 „om (sau animal) foarte slab”), dar găsim în CV, 1950, nr. 4, p. 44 (din comuna Țepu), *poghibală* cu înțelesul de „rămășiță de la snopii de cereale fără spic”, prin urmare înțelesul primitiv de „pagubă” pare asigurat. Mai serioase sînt dificultățile formale.

Accentul în cuvintele slave este pe *i*; chiar dacă admitem o deplasare pe silaba următoare, încă nu se justifică schimbarea lui eîn *a*; participiul rusesc *noeaăaji'b*, dacă a existat (părteie-

pini actual e *noeuo*), diferă ca sena; forma ucraineană, cea mai indicată din punctul de vedere geografic (în românește cuvîntul e cunoscut din Moldova), se pronunță cu *h*, nu cu *g*. în realitate/.-[^]limbile slave nu apare nicăieri derivatul de care avem nevoie (totuși Semicinski, p. 96, admite originea ucraineană).

5 „ S-ar putea crede că avem aici o formație românească cu Bufixul -eraZct, pronunțat regional -alâ; această ipoteză are puține șanse de a fi acceptată, în primul rînd pentru că nu există un verb **pogMbi* (să presupunem că acest verb a existat, și a fost eliminat de concurența lui *păgubi*, sau să vedem în *poghibâlă* un derivat de la *păgubi*, influențat de sl. *noauâamb* ?); în al doilea rînd pentru că ne-am așteptat ca măcar cu totul accidental să apară undeva și o formă cu -ealâ. Absența totală a acesteia mă face să cred că am avut dreptate cînd am susținut (SCL, VII, p. 272) că la baza sufixului nostru este slavul -adio. Puteni oare presupune că a existat un sl. **pogibaâlo*, păstrat numai în românește?

pomană

Toate dicționarele noastre explică substantivul *pomană* ca provenind din v. sl. *noAvfCHT*. Dar cum se justifică schimbarea terminației și, implicit, a genului? Mi se pare neîndoielnic că *pomană* este un derivat postverbal format în românește de la *pomeni* (de fapt această explicație a fost indicată de G. Mihăilă, p. 146), așa cum avem sute de exemple: *cătrănă* din *cătrăni*, *dojana* de la *dojeni*, *goană* de la *goni*, *Mrjoană* de la *Mrjoni*, *pripoană* de la *priponi*, *zvoană* de la *zvoni*, pentru a nu cita decît exemple provenite de la verbe în -ni. Ipoteza propusă găsește o confirmare în faptul că *pomană* a fost împrumutat din română în sîrbă, btdgară și ucraineană.

prăjina

Cuvîntul e explicat prin v. sl. *np^KHhd* „Stînge” de Bihan, WJb., V, p. 328, explicație admisă de TDBG, care adaugă șa ceh. *pru&ina* „arc”, apoi de Pușcariu, DB, I, 241, de CADE, de Ciorănescu (care dă și varianta bulgară *mpotcuna*). DD tri- < mite la bg. *prăjina*, iar Scriban la v. si. *np>KHna* „prăjină”, ceh. *pruSina*, magh. *porong*. Dar de ce să recurgem la cehă,

cînd forma *npyDicima* e bine atestată în rusă și în ucraineană? Humai că nu este clar cum *pruS-* a putut da în românește *prăj-*, iar bulgara nu pare să cunoască o formă cu *ă*, dicționarele bulgare nu inserează decît forma *npyotcima* „arc”. Miklosich cunoaște cuvîntul *np^iHHa* „novella tritici grana”, unde presupune că ar trebui citit *npdHieHVi*.

Cuvintele slave au la bază sensul „elastic”, pe care îl găsim în rus. *ynpyeuu*, ser. *pruziv*. Eorma lor de bază trebuie să fi fost **prog-*, pentru care vezi Walde-Pokorny, II, p. 675. în acest caz, bg. *npyoicuna* trebuie să fie împrumutat din rusă sau din sîrbă, iar forma autentică bulgară a trebuit să fie *npyoicuna*. Prezența acestei forme în românește, unde nu se poate explica decît prin bulgară, constituie o dovadă că bulgara a avut-o într-adevăr. De la înțelesul de „obiect elastic” se poate trece ușor la cel de „arc” pe de o parte, la cel de „prăjină” pe de altă parte.

jireiă

Formă scurtată pentru *preferam*, numele unui joc de cărți. TDEG și, după el, CADE, o explică prin bulgară, unde apare aceeași formă. PCEKE inserează cuvîntul *npafm*, fără nici o explicație etimologică, ceea ce pare a denota că îl consideră format în bulgărește. Dar în general noi n-am luat jocurile de cărți de la buigari; avînd în vedere că *7cpe<pc* este cunoscut în greacă, mi se pare clar că acolo vom găsi originea formei noastre scurtate, ca și a celei bulgărești.

prefecior

în EE, p. 130, am explicat pe *prefectoriță* prin *prefectură* (notez acum că *prefectoriță* e atestat și la Gh. Brăescu, *La clubul decavașilor*, Biblioteca pentru toți, 1965, p. 118; 130 y 131, deci formația nu e chiar atît de rară cum s-ar fi putut părea).

în LB, XVIII, p. 485—486, am revenit asupra problemei: întilnind masculinul *prefector*, am socotit că acesta trebuie să „fie luat ca punct de plecare pentru feminin. Ideea mea a fost că s-au copiat formațiile ca *director*, *inspector*,

în SCL, XXIV, p. 42, acad. Iorgu Iordan notează forma de feminin *prefectoreasă* și, fără a se referi la observațiile mele

{fie că i-au scăpat, fie că nu le-a acordat interes), pornește de la *ăoctoreasă*, analizat ca *doct--oreasă*. Se pune însă întrebarea cât de veche poate fi această din urmă formație, având în vedere că femeii doctori nu am avut în trecut, iar dacă se urmărea să fie desemnată o babă care dădea leacuri se recurgea la forma *ăoftoroaie*.

Problema, vechimii se pune însă și pentru masculinul *prefector*, care apare cel puțin în două documente vechi (din; anii 1777 și 1784)*; consemnate în „XJricariul” și citate în D L B manuscris). În aceste condiții mi se pare clar că nu trebuie să pornim de la feminin pentru a explica adăugarea elementului *-or*.

prohibi

Verbul acesta e explicat de CADE și DLBM prin fr. *prohiber*, în timp ce Scriban pornește de la it. *proibire*. Atmosfera semantică nu justifică deloc un punct de plecare italian (și de unde aapămt *hl*). Dar, în ultimele două secole, verbele latine de conjugarea a doua și a treia, împrumutate și „regularizate” în românește, au trecut la conjugarea *mtii*(*diviza, poseda, preceda, repeta* etc). Așa s-a întâmplat și cu *exhiba* și *inhiba*. De ce, din aceeași rădăcină, avem pe *prohibi*, oarecum izolat ca verb de conjugarea a patra?

Mai răspândite în cazul tuturor celor trei verbe formate de la lat. *habere* au fost și sînt substantivele abstracte: *exhibiție, inhibiție, prohibiție* și de asemenea adjectivul *prohibitiv*. De aceea sînt convinși că în românește *prohibi* nu este împrumutat, ci refăcut din *prohibiție*, după modelul *inveslijinvestiție*, eventual din *prohibitiv*.

_Dar de ce avem *exhiba, inhiba* și nu, după același model, **exMbi, Hnhibi*? *A exhiba* este un cuvînt livresc, puțin folosit, în timp ce *exhibiție*, fie și rău pronunțat (*esohibiție*), e3te curent în toate stilurile. Dar între ele este o serioasă diferență de înțeles lexical: *exhiba* înseamnă „a prezenta (un act)”, pe cînd *exhibiție* e echivalent cu *jonglerie, scamatorie* (luate în sens depreciativ). *A inhiba* și *inhibiție* nu circulă decît în stilul științific. De aceea cred că toate aceste patru cuvinte au fost împrumutate, fiecare în parte, din franțuzește. *Prohibiție, prohibitiv* și *prohibi*, dimpotrivă, sînt cunoscute în cercuri mai largi, sensul rădăcinii fiind același la toate trei. Mi se pare lucn

ușor de demonstrat că substantivul a apărut în românește înaintea verbului. S-a putut spune că un lucru este *oprit* sau *interzis*, dar *opriri* și chiar *interzicere* nu exprima destul de clar ideea pentru care a fost împrumutat termenul *prohibiție*. Dnpă ce acesta s-a răspîndit, a devenit normal să se folosească alături și un verb din aceeași familie.

pui de bleau

La Ttdrescu găsim expresia (s. v. *bleau*) *a face {cuiva} un pui de bleau* „a nu-i face nimic, a-l păcăli”. Am semnalat din comuna Beviga formula *a face la bleav* „a tremura de frig” (BPh., V, 159; vezi și la Udrescu, cu aceeași valoare, *a face {la} bleauri*). Bănuiesc că *pui*, în expresia citată, a apărut aici prin confuzie (poate intenționată) în lec de *cui*, vezi *a face cuie* (BPh., ibid.): s-au putut încrucișa cele două expresii, *ăface la bleau* și *a face cuie*, deși pentru sens ar trebui desigur să ne referim la valoarea slabă a cuielor de tablă (vezi în DA, s. v. *bleau, a face ctie de bleau* „a tremura”).

După ce am redactat rîndurile precedente, am găsit, tot la Udrescu, s. v. *cui*, expresia *a face cuiva un cui de bleau* „a păcăli {pe cineva}, a nu-i face nimic”. Aceasta pe de o parte confirmă ideea pe care am exprimat-o mai sus, dar pe de altă parte poate duce la părerea că totul se reduce la o greșală de transcriere sau de tipar. împotriva acestei ultime ipoteze vor^ bește faptul că sub *face* expresia re apare, tot cu *pui*.

Cred ca se zice *a face un pui de bine*, iar *un pui de Zea* ar constitui o „deraiere”.

pușcă

Expresia *gol pușcă* nu e explicată în dicționare, deși pare clar că înseamnă „gol cum e pușca”, aceasta neavînd nici un fel de învelitoare (DU chiar citează formula *gol ca o pușcă*, pentru care nu știu dacă există referințe). Dar expresia există și în bulgărește, unde se zice, indiferent, *zoli namo moma* sau *sol Kamu nyuiKa* și pare probabil că aici este punctul de plecare (de observat că în bulgărește nu se suprimă prepoziția).

rablnni

în BL, VII, p. 122, și, mai pe larg, în BL, XIV, p. 110, am explicat pe *rablagiu* prin *rablă*, poate sub influența lui *damblagiu*. Am arătat acolo că s-a format și un verb, *a se rablagi*, care/sub influența lui *bleg*, *a*, fost transformat în *reblegi*. Cîteva -adaosuri sînt necesare. Mai întii atestări: *rablagit*, la acad. Iorgu Iordan, SCL, XXIV, p. 713. în DLBM se adaugă variantele *rablagi*, *răblăgiu*; *rablagi* apare și la Udrescu, s. v. *știolf*. Tot la Udrescu găsim și *rebleagă*, *reblegiură* și *rebeagă*; pe care îl întilnim și în *Zex. reg.* II, p. 71 (din Boșiorii de Vede).; Pe cît se pare, nu e numai încrucișare cu *bleg*, ci, așa cum presupuneam în articolul citat din BL, XIV, și cu *rebegi*, a cărui origine nu e clară: CADE îl explică prin niagh. *rebegni*, ceea ce, pe drept cuvînt, nu a găsit asentimentul lui Tamăs. Mai semnalez, în sfîrșit, varianta *răblări*, BL, IV, p. GS.

răsărea, răsărita etc.

Humele *floarea soarelui* este fără îndoială vechi în limbă; el corespunde exact numelui grecesc adoptat în terminologia botanică, *heliantlios*. Dar a fost adesea transformat prin procese fonetice sau prin etimologie populară: *soarea soarelui*, *sora soarelui*, *răsărea soarelui*, *răsărita soarelui*, *râsoare*, *răsare*, *ro-soare*, *răsărită*; vezi *răsare*, OV, 1951, 1, p. 36 și, tot acolo (p. 37), *soreancă*, *sorieă* (de la Boșiorii de Vede); *râsoare*, glosat prin „răsărită”, *Gl. reg.*, p. 59 (de la Hirlău).

Dicționarele nu și-au pus problema originii acestor forme. După cît am impresia, *soarea* a ieșit din *floarea* sub influența atributului, *soarelui*; nefiind însă clar ce înseamnă, a fost transformat, prin etimologie populară, pe de o parte în *sora*, pe de alta în *răsărea*; acesta din urmă însă nu face impresia unui substantiv normal format în românește, de la verbul *a răsări*, de aceea a fost înlocuit cu derivatul *răsărita*. Poate însă *c& răsore* e din *(flea)re(a) soarelui* și de aici ar putea veni *răsare*, *râsoare*.

roșcovan

Pentru etimologie, TDRG trimite la *roșcat*, fără altă explicație; DU, CADE (și după el, ca de obicei, DLRM) consideră pe *roșcovan* ca derivat de la *roșcă* (acesta din urmă e ca și

necunoscut, pe cînd *roșcovan* e general); Scriban pornește de la *roșcat*, care ar fi fost influențat de *roșcovă* sau de *bețivan* (?)* Ciorănescu propune o încrucișare a numelui de plantă *rîșcov* cu *roșit*. Mi se pare mult mai normal să pornim de la *roșcovă*, care are culoarea roșie, deși asemănarea de formă cu adjectivul *roșii* e accidentală.

în EB, p. 38 și urm., am discutat situația dimmutivelor de felul lui *donicuță* de la *doniță* și am ajuns la concluzia că s-a evitat repetarea consoanei *f*. Iată acum alt tip de modificare a temei: *sălbatică* în loc de *săXbătieuță*, inserat fără nici o explicație de CADE după Ispirescu; mai găsesc în DLB, s. v. *mezin*, sensul 4, *sclbățică* din Alecsandri, PP, 14. Aici nu mai poate fi vorba de disimilare, ci numai de metateză și scurtare, dar nu mi se pare exclus ca modelul să-1 fi oferit exemplele de tipul lui *ăonicuță*.

sfjiiăios. vîrlos

Sănătos a fost explicat, corect după părerea mea, de DU, ca format regresiv din *sănătate*. Apoi a intervenit Candrea, în *Consonantismid*, p. 27—28, pentru a reconstrui un lat. **smiiiosius*, pornind de la compararea cu câteva forme dialectale italiene și franceze și cu una albaneză. Explicația aceasta a fost adoptată de Pușcariu, EW (și de TDBG-, BEW), care o completează astfel: „pentru **saniiatosus*”, formă reconstruită la puterea a doua (cu care CADE se arată de acord). DLBM totuși rămîne la formula lat. **sanitosus* < *sanus* (cu ce sufix?). Scriban notează, destul de puțin clar, mlat. și viat. *saniiosus*, fără asterisc.

Pentru a da pondere etimologiei alese, mai mulți autori pun în paralelă explicarea lui *vîrtos*. Și aici DU pornește de la română, văzînd în *vîrtos* un derivat regresiv de la *virtute*, în timp ce Pușcariu, EW (urmat de TDBG), reconstruiește un rom. **vîrtutos*, derivat de la *virtuie*. Densusianu, Hdlr, I, p. 195, ia ca punct de plecare lat. *uirtuosus* (care în latina vulgară ar fi ajuns să caracterizeze forța fizică); Pușcariu, loc. cit., contestă existența cuvîntului latin (e mai puțin acceptabil decît **sani-*

tatosus ?), care nici n-ar corespunde regulilor de formare a cuvintelor în latinește, în R E W *virtos* nu e inserat, dar etimologia propusă de Densusianu este admisă de Scriban, de Ciorănescu și de D L R M; Acesta din urmă agrementează însă pe *uirtuosus* cu un asterisc, deși acad. Iorgu Iordan arătase în *Diftongarea...* că termenul e atestat în latinește. CADE, mai curajos, construiește (s. v. *sănătos*) un lat. **uirtuosus* (acesta, într-adevăr, contravine regulilor de formare a cuvintelor în limba latină, căci nu există nici un exemplu de formație în *-tusus* sau *-tatosus*. Mai adaug că Ernout-Meillet > au avut grijă să arate că pentru un derivat de felul lui *calamitosus*, de la *calamitas*, nu e nevoie să presupunem un intermediar **calamitatosus*). Un ultim amămint: sensul de „putere” nu a apărut în latina vulgară, ci e cel primitiv al cuvântului *virtus*.

sărbușeă

Este numele unui fel de ciorbă subțire, obișnuită în Moldova (TDEG, CADE; *Lex. reg.* I, p. 117, din Bucovina; la G. Istrate, BPh., IV, p. 75, variantasolbușcă, din Nepos). TDEG și CADE nu dau nici o etimologie, DU crede că e vorba de ciorbă *sirbească* (în nordul țării ?), iar Scriban pornește de la *sarbād*. Semcinski propune să se compare ucr. *cbopGamu* „a sorbi”. În cartea lui Zakrutkin, *Stanița plutitoare*, Ed. Tiner. (f.d.), p. 101, găsesc cuvântul *șarbă* „numele căzăcescal ciorbei de pește”; nu l-am putut identifica nici în dicționarele rusești, nici în cele ucrainene, totuși cred că ar trebui avut în vedere la stabilirea originii lui *sărbușeă*.

serîrifhiță

Din copilărie îmi e foarte cunoscută forma rustică, folosită în Moldova, *scrîngMfâ* (cu accentul pe *i*) pentru *scumbie*. TDBG inserează pe de o parte forma *scrîmbie*, pe de alta *scrîmbi'ță* (pe care n-am auzit-o niciodată pronunțată). Cred că pentru explicarea acestor forme trebuie să pornim de la o apropiere cu numele de pești *ri'biță*, *ri'bghiță* *ri'mghițăj* pentru; care vezi Elicia Șerban, OL, XV, p. 290—291.

sero urnim

Cuvântul apare la Creangă: *scroambe* „cizme vechi, grosolane”. TDBG adaugă, fără referințe, formele *scrabă*, *scroabă*. Astăzi mai putem alătura pe *sorab* „bocanc rău”, -iea; *reg.* I, p. 108 (de la Rădăuți); fiind inserat între cuvintele care încep cu ș, trebuie să credem că a fost greșit tipărit în loc de *șcrab*; mai curios e că e masculin. DU explică pe *scroambă* prin *scrombăi* „a băători”, iar Bogrea, DE, IV, p. 489, și CADE, prin rctcr. *luupao* „gheată uzată, scileiată” (cf. *tUKpao(a)* la Semcinski). S-ar părea că prin aceasta discuția e încheiată, dar Scriban, care admite pentru masculinul *scrab* etimologia ucraineană, iar pe *scroambă* îl consideră variantă a lui *scrab*, trimite și la *scarp*, *scarpă*, *șcarp*, care ar veni din it. *scarpa*, printr-un intermediar neogrec. în BL, HI, p. 47, am explicat pe *scrabă* din *scroambă* (este însă evident că și contrariul e posibil), pe care l-am pus în legătură cu *scrobi*. Mi se pare acum foarte probabil că trebuie să combinăm explicațiile: fie că pornim de la ucraineană, și atunci explicăm pe s- prin *scrobi*, fie că -pornim de la *scrobi*, și atunci ș- se datorează influenței ucrainene. În ce privește fonetica, trebuie să ținem seamă și de faptul că e vorba de un termen expresiv, care a putut suferi diferite modificări neconforme cu legile fonetice. Genul masculin arată că originalul a fost primit la plural.

seca

În expresii ca *mă seacă la inimă*, Candrea, GS, VI, p. 325, a văzut verbul latin *seco* „a tăia”, socotind că paralela *a tăia la inimă* constituie un puternic argument în favoarea ideii sale. A fost urmat de acad. Iorgu Iordan, LB, XXI, p. 183, și de Ciorănescu și aprobat de Eloilca Dimitrescu, în volumul *I.-A. Candrea, lingvist și filolog*, București, 1974, p. 44. Din punctul de vedere semantic, nu există nici o obiecție. Dar lat. *seco* are e scurt, ceea ce înseamnă că ar fi trebuit să se diftongheze, rezultatul în românește neputînd fi decît **șec-*. Deoarece nu putem explica păstrarea lui s-, vom rămîne la vechea explicație: avem de-a face cu verbul *a seca*, paralel cu *sec* (lat. *siccus*, *sicare*).

s in nur

în EB, p. 139, am explicat pe *singur*, cu înțelesul de „dumneata” (atestat pe la Dorohoi) ea un cale după magh. *maga*, care are ambele înțelesuri. Trăiau Costa îmi atrage atenția ca e puțin probabil să avem o influență maghiară la Dorohoi și că e mult mai acceptabilă explicația prin rus. **COM**, care de asemenea are ambele sensuri. Evident, are dreptate.

sortiment

Primul dicționar care înregistrează acest cuvânt este DLBLO, dar a fost consemnat în 1939 de acad. Iorgu Iordan în BPh., VI, p. 24. De mai înainte exista însă *asortiment*, pe care s-a putut greșa folosirea lui *sortiment*. Acesta este definit ca „ansamblu de mărfuri care fac parte din același sort” și a fost explicat de acad. Iorgu Iordan prin germ. *Sortiment*, cu referire și la fr. *assortiment*, it. *[as]sortimento*. Aș avea de făcut o singură rezervă: sensul cuvântului german (după *JPremăwortroucli*) este „mărfuri aranjate după sorturi”; „colecție de eșantioane”; „librărie”, deci destul de diferit de cel românesc. Cuvântul apare și în rusește, unde e exp'cat prin fr. *assortiment*. Mi se pare clar că rus. *copmuMenm* vine din germană (unde de altfel există și *Assortiment*). Dacă în românește n-am avea atestarea din 1939, n-aș avea nici o îndoială că la noi *sortiment* a venit din rusă, dar așa nu pot spune decât că a fost consolidat prin influența rusă. În orice caz, în română s-a întâlnit cu *sort*, care de asemenea nu figurează în dicționarele anterioare lui DLLEC, dar este sigur anterior celui de-al doilea război mondial și poate chiar e din secolul trecut. Xici acesta nu pare să vină din franțuzește, cum spune DLEM, ci din rusește (EB, p. 44), și e foarte probabil că vorbitorii consideră pe *sortiment* ca un derivat de la *sort*.

În „Scrieri” de T. Negruzi, fără etimologie, apar în DU fașare

pornește de la it. *spaletta*, mai apropiat din punct de vedere formal, dar rădăcina neexplicată diferența de gen; apoi e puțin probabil ca în secolul trecut să se fi împrumutat din italiană un termen militar. În grecește există sTraUr-ro, care corespunde perfect formei românești, dar e tradus prin „șal” (care de fapt se pune pe umeri, deci diferența de înțeles nu e prea mare).

șmecher

TDBG - constată: „concordă din punctul de vedere fonetic cu germ. *Schlimecler*”. CADE pornește, evident greșit, de la germ. *SchmeichXer*, refăcut după germ. *Schmecler*; DU, de la germ. *Schmecker* „om care încearcă băuturile”; mai curînd ar trebui să avem în vedere înțelesul „om căruia îi plac mîncările fine”, cum propune Scriban, Cuvîntul există **și** în bulgărește, exact sub aceeași formă, cu numeroase derivate ca *uiMetcepus*, *utMeKepjVbK*, iar PCBKE îl consideră provenit din germană. Mi se pare însă exclus ca cele două limbi vecine, româna și bulgara, să fi împrumutat independent una de alta acest cuvînt cu exact aceeași formă și același înțeles. Poziția geografică ar indica româna ca intermediar între germană și bulgară (poate totuși situația contrară ne întîmpină la *spe?-t*, vezi EB>, p. 151—152). În favoarea românei vorbește încă un element românesc: a cunoscut un cuvînt *teșmee* „înșelătorie”, de origine turcă*, singurul care îl inserează și care dă și etimologia este Scriban (copiat de DLBM). Este însă cunoscut *teșmeclerie* (Ia exemplele din Alecsandri, citate de Tiktin, trebuie adăugat unul din Matei Millo, *Baba Rîrca*, la Al. Kicuiescu, *Primii noștri dramaturgi*, p. 374). Singurul care încearcă o explicație este iarăși Scriban, care socotește că *teșmeclerie* ar fi derivat din *teșmee* sub influența lui *șmecherie*. Mi se pare mult mai probabil contrariul: *teșmeclerie*, care e mai vechi, derivat de la *teșmee*, a devenit într-un fel oarecare *șmecherie*, sau, în cel mai bun caz, a avut influență asupra lui *șmecherie* dacă acesta e de origine germană. Ar însemna în primul rînd că *șmecher* e derivat regresiv din *șmecherie*, iar în al doilea rînd că bulgara, care nu pare să cunoască pe *ieșmec*, a luat pe *uiMenep* din românește.

spagă

Cuvînt folosit cu aceeași valoare ca *sperș*. A fost semnalat de Valentin Gr. Chelaru, BPh., IV, p. 128, care, după o sugestie dată de acad. Iorgu Iordan, îl explică prin *spaga*, adică „țe-pușa” pe care agenții vamali o înfigeau în saci ca să se convingă ea nu se strecoară mărfuri de contrabandă. Scriban pornește de la rus. (?), aer. *ăpag* „buzunar”. Ciorănescu, socotind îndoelnic ambele explicații și după ce respinge ideea unei legături semantice cu fr. *ipingles*, propune să vedem aici o confuzie între *spagă* „spadă” și *spenge*, dublet al lui *spență*, care la rîndul lui e dublet al lui *speze*. Cred că cea mai convingătoare este explicația dată de Chelaru : oare germ. *besteehen* „a mitui” nu e derivat de la *stechen* „a împunge”? S-ar putea însă pune întrebarea dacă nu cumva s-a amestecat în vreun fel it. *pagare* „a plăti”.

șrxapnț

în MCD, p. 97, găBim *ștrapație* „alergătură” (din Vîlcele), explicat de R. Todoran prin germ. *Strapaze* ; la p. 269, *haine sau încălțăminte ăe ștrapație* „de purtare, de toate zilele” (din Petroșani), explicat de M. Homorodean prin magh. *stmpacipo* „mcălțăminte de dirvală” (compus din *strapa* „osteneală” și *cipă* „gheată”). Avînd în vedere că în graiurile ardelenene apare și *ștrapă*, *ștroapă*, Tamâș propune explicația prin magh. *strapa*, *strapăciă*, cred că pe bună dreptate. Dar în București a cirailat în deceniile trecute forma *ștrapaț* (ăe *ștrapaț* „de alergătură”), explicată corect, după părerea mea, de Scriban prin germană. Am avea deci aici un exemplu clar de etimologie multiplă.

șngubi

Adjectivul *șugubăț* este înregistrat cu două valori destul de diferite între ele : „asasin” și „glumeț”. A fost explicat prin v. sl. *A««r8Eaeh* „asasin” (litT „pierzător de suflet”). Se pot găBi justificări pentru suprimarea primei silabe (luate drept prepoziția *ăe*) și la nevoie pentru alterarea înțelesului primitiv. Dar G. Weigand, W- Jb., XIX — XX, p. 141, a propus să vedem în înțelesul al doilea un omonim provenit din bg. *uieodueq* „glumeț” (lit. „care își bate joc”), ceea ce mi Be pare

mult mai verosimil. TDBG combate ideea, pe motiv că înțelesul al doilea nu circulă la țară; în orice caz e mai cunoscut decît primul. O dovadă în sprijinul etimologiei propuse de „Weigand se poate găsi în verbul *a șugubi* „a păcăli”, atestat numai la perfectul compus în *Glos. ăial. Olt.*, p. 110.

șuslii

Cuvînt de argou, raspîndit, după cît se pare, puțin înainte de cel de-al doilea război mondial. înseamnă „aranjament, combinație, mtîlnire”. Corespunde n. gr. *uovrcc* „resort”, care la rîndul sîn provine din it. *sxtsta* (cf. *mettere in susta* „a pune în mișcare”). Diferența de pronunțare a inițialei nu ridică, greutăți: ș- s-ar putea datora unei disimiiări față de s următor; dar în unele dialecte grecești s a devenit ș, în timp ce în altele ș este impronunțabil și este înlocuit, în împrumuturi, cu s, deci forma românească ar putea fi hiperecorectă.

Ju_

în EB, p. 158—159, am sprijinit explicația dată de TDBG pentru *Ut* din formule ca *nici tu casă, nici tu masă* : nu e vorba de pronumele *tu*, ci de particula bulgărească *mo*, din formule ca *mano cun, mano dțuțepu* „nici tu fiu, nici tu fiică”. Argumentele mele n-au reușit să convingă pe acad. Iorgu Iordan, care rămîne la cealaltă interpretare. în LR, XH, p. 660, obiecțiile domniei sale sînt următoarele : nu e vorba de persoana a. ÎE-a, ci de „persoana generală” (a LH-a !), prin urmare fraza se adresează oricui, desemnat prin *Ut*; formulele bulgărești nu se potrivesc deloc cu cele românești; expresia fiind din limbajul afectiv, atît de spontan prin însăși natura lui, un împrumut nu se justifică; explicația lui mei ca o formă hiperecorectă pentru *ui* (cum; propuneam eu) este „forțată”.

Mărturisesc că aceste obiecții nu mi-au; schimbat vederile. De ce pronumele de persoana „generală” este folosit numai în această situație, numai negativ? Căci este evident că nu se zice, de exemplu, *acolo am găsit iu casă, iu masă*. De ce *tu* apare numai repetați Am.citat expresia>;bulgărească *numo adpaa, Humo 6oJien* „nici sănătos, nici bolnav”, nil pentru că s-ar potrivi cu ce avem în românește, ci pentru a arăta că în bul-

gărește mtrebuițarea merge mat departe decât la noi; dar *nu avea nici tu băiat, nici iu fată* este la fel în românește și în bulgărește (vezi aici mai sus). Se înțelege că există numeroase procedee afective împrumutate, printre care unele și din bulgărește; *ni*, cum spuneam în locul citat, ar putea fi foarte bine explicat pur și simplu ca tradus în românește prin *nici* (dealtfel se mai poate auzi *ni tu*); dar mi se pare mai probabil că a fost refăcut de cei care știau că nu e literar *ni* cu valoarea lui *nici*. Dacă *tu* e pronume, cum se face că nu apare niciodată accentuat în formula citată?

în OL, S U I, p. 117-119, l. I. Bujor reia problema, fără a se referi nici la cartea mea, nici la recenzia acad. Iorgu Iordan, ci pornind de la *Gramatica* Academiei, și încearcă să dovedească că în formula discutată este vocativul pronumelui, cu valoarea lui *mă* sau *a*. Dar dacă se zice (mai alSs femeile zic) *am cumpărat, tu, o rochiță*, unde e clar că *tu* e pronume în vocativ și e accentuat, aceasta nu explică de ce se poate zice *nici iu casă, nici In masă* și nu se poate zice *tu, nici. casă, tu, nici masă*. Apoi *mă și fă* nu se repetă: autorul însuși dă exemplul *mă, nici casă, nici masă*.

lupungi, tujmngeli

D L B M inserează aceste cuvinte, atestate în Zaharia Stancu (vezi D L B L O s.v.): *Mp«0*~y,a"bate zdravăn (cu pumnii)", iar etimologia propusă este magh. *tapogni*, care însă înseamnă „a tropăi, a bate din picioare”. Istu se vede cum a ajuns un cuvânt unguresc în sudul Munteniei și mai ales de ce *tapogni* ar fi devenit *tupungi*. Există, ce e drept, o variantă *tupăngi* „a călca îndesat”. Scriban, care nu citează sursele, o compară cu *tapangea*, cu *ăpăci*, cu magh. *tapogni* și cu sîrb. *iabanciti* „a merge pe jos”. De notat că Tamás nu a admis cuvîntul; Mi se pare că e eu neputință să nu punem pe *tupungi* în relație cu *tapangea* „lovitură cu palma”. Diferențele de vocalism, la un cuvînt expresiv, nu pot face obstacol.'

tur, tură

Scriban socotește că *tură* este o formă populară pentru *tur*, caro e din fr. *tour*. D L B M explică nediferențiat pe *tur* și *tură* prin fr. *tour* și inserează la *tur* și expresia *tur-retar*. Dar

aceasta nu există (nici nu poate exista) în franceză, ci e luată din germană (vezi p. 19); *tură* la șah se regăsește identic (*mypa*) în rusă și fără îndoială vine de acolo, paralel cu *turn*, care calchiază fr. *tour*. Bămîne neclar pentru mine *tură* în expresia *alucraîn tură*, care de asemenea nu poate fi de origine franceză.

țaița

Echivalentul moldovenesc al lui *drojdie, taică*, o comparat de Scriban cu germ. *Teig*, care are același înțeles (la fel D L B M). Dar înlocuirea lui *t* cu *i* nu poate fi admisă dacă nu i se găsește o explicație. În realitate *taică* este germ. *Zeug*, care se folosește la brutăriile germane cu aceeași valoare ca *Teig*. Ținînd seamă că *brutar, chiflă* și altele din același cerc de noțiuni vin din germană, etimologia mi se pare asigurată. Bedarea lui *eu* prin *ai* corespunde pronunțării bucovinene, *g* final e în mod normal asurzit în germană. Cît despre adăugarea lui *i* -ă, trebuie să ținem seamă că româna n-are nici un cuvînt terminat în *-aic*. Dar există și varianta *iaic* (la Scriban; de la Brăila mi se comunică forma *țaița*, fără să fie clar dacă se zice acolo așa sau corespondentul meu a auzit-o în altă parte). Yezi și *iaiu* „drojdie de bere”, CV, 8/1949, p. 35, din Eăgăraș.

ureche

Dicționarele noastre mai vechi inserează sub cuvîntul *ac* expresia *ea prin urechile acului*, ceea ce mi se pare greșit, deoarece *ac* nu prezintă aici nimic special, pe cînd *ureche* e luat cu valoare figurată. Dar de ce e pus la plural? Se presupune în general că punctul de plecare l-a constituit expresia din evanghelie *cămila prin urechile acului*, dar în originalul grecesc găsim singularul (Sta TpUTr^caroG pacptSo?) și tot cu singularul a fost tradus în versiunile românești. Eoarte probabil expresia noastră e de origine laică și populară, căci găsim și în bulgărește pluralul: *WMHU. yutu*. Orificiul de o parte și de alta a acului a putut fi asemănat cu cele două urechi ale animalelor.

uști

Uști „a săruta” se găsește în *Lex. reg.* I, p. 23, din Șomcuta-Mare. Pare normal să-l legăm de slavul *nst-* „gură”, dar pe de o parte un substantiv *ust* nu apare în românește, pe de

altă parte Yerbul nu e atestat în slavă. Mai normal decît să credem că slava a avut verbul pare că e să considerăm că substantivul există sau a existat în românește fără să fie atestat, căci formația verbală se potrivește mai bine cu normele românești decît cu cele slave.

vază

D L B M și DrJ inserează cuvîntul *vază*, „specie de vas”, pe care îl consideră provenit din fr. *vase*. Dar acesta este do genul masculin, ceea ce ar adăuga o excepție, la cele pe care le-am întîlnit pînă acum, de la paralelismul între masculinele — nume de obiecte — franceze și neutrele românești. Ga și în celelalte cazuri, constatăm și aici că româna nu e izolată din punctul de vedere al genului: germana are *Vase*, feminin. Socotesc că o mult mai convenabilă explicarea prin germană, chiar dacă, eventual, nu ar fi vorba de un împrumut direct, ci munai de o adaptare a împrumutului din franceză (așa cum în alte cazuri s-a pornit de la franceză, dar, pentru detalii de formă, ne-am orientat după italiană sau după latină).

vraiste

Este socotit de obicei de origine necunoscută. Totuși s-au emis pînă acum mai multe ipoteze. T D B G presupune că trebuie să pornim de la un **vrașiie*, derivat de la *vraf*, paralel cu *vraf*. Acad. Iorgu Iordan, BPh., II, p. 194, emite ipoteza unei origini onomatopice. Ciorănescu preferă ca punct de plecare v. sl. *sp-feuiTH* „a arunca”. După părerea mea, cel mai aproape de adevăr este Scriban, care, corectînd ipoteza lui T D B G, propune să reconstruim un v. sl. **vrahiste*, derivat de la *vrahu* „vraf”. STumai că nu vād de ce am recurge la o reconstruire în slavă, cînd ne putem descurca în românește: originalul *vrah*, corespondentul v. sl. *KpdY-h*, a avut fără îndoială circulație în românește, înainte de a fi fost înlocuit cu *vraf* (cf. în limba mai veche *vîrh* și altele asemănătoare); de altfel la T D B G o inserată o formă bănățeană *vrau*. De la acest *vrah* s-a putut forma în românește **vrașiie*, care a devenit lesne *vraiste*.

zgurdan

în *Gl. reg.*, p. 82, o notat *zgărdan* „bentiță cusută cu mărgel, purtată de fete la gît”, cu varianta *gerdan*; e explicat prin *zgardă* și sufixul *-an*. Pare mult mai verosimil că avem aici cuvîntul bine cunoscut *gherdan*, apropiat de *zgardă* prin etimologie populară, dacă nu cumva e o formație glumeată.

i

a se zori

j

j

J

\

;

î

în B L, XIV, p. 113, am discutat expresia *a se zori de ziuă* și am arătat că, după părerea mea, este primitivă, formată de la *zori de ziuă*, pe cînd *a se zări de ziuă* se datorează unei etimologii populare, de altfel nu prea reușite. Observ că mi-a scăpat -o notă a acad. Iorgu Iordan, BPh., VII—VIII, p. 276, care, referindu-se la Bogrea, *Omagiu Bianu*, p. 53, și la Zs. f. rom. Phil., L, p. 121, crede că *a se zări de ziuă* a devenit *a se zori* sub influența substantivului *zori*. Această ipoteză nu e deloc verosimilă. În primul rînd, *a se zări de ziuă* are nevoie de justificare, căci, dacă analizăm expresia cu atenție, constatăm că e confuză. În al doilea rînd, *a se zări de ziuă* pare că se limitează la Muntenia, ne cînd *a se zori de ziuă* este raspîdit în toată țara (vezi dicționarele, care aduc fiecare alte citate, și articolul meu pomenit mai sus). Cred și eu, ca și acad. Iorgu Iordan, că a avut un amestec *a zori* (de la *zor*), dar în sens contrar: cînd a fost împrumutat *zor* și s-a format derivatul *a zori*, acesta a putut împinge la diferențierea lui *a se zori de ziuă*, care a devenit astfel *a se zări de ziuă*.

zuli

M. L. Wagner, în BPh., X, p. 8, citează turcescul argotic *2tda etmsJc* „a fura”. A existat și în românește, în deceniile trecute, *a zuli* „a fura” și chiar *a face zulă*.

LISTA PRESCURTĂRILOR

- Arch. Rom.: „Archivum Romanicum, Nuova rivista di filologia romanza”, Geneve, Firenze, 1917—1941.
- AUT: „Analele Universității din Timișoara”, Științe filologice, 1963-.
- Barezi: Barezi *Gdza, Magyar SzäfeUo Szätär*, Budapest, 1941.
- EBP: *E^Jl3apKa erniiMOJiosiineu pe'tmiK*, Sofia, 1962—.
- Berneker: Dr. Erich Berneker, *Slaoisches elymologisches Worlerbuch*, Heidelberg, 1937-.
- BL: „Bulletin Linguistique”, public par A. Rosetti, București, 1333-1948.
- BPh.: „Buletinul Institutului dū filologie română «Alexandru Philippide director Iorgu Iordan, Iași, 1934—1945.
- BSF: „Buletinul' Societăței filologice”*, București, 1905—1907.
- BSL: „Bulletin de la Societe de Linguistique de Paris”, 1871—.
- CADDE: *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, Partea I, *Dicționarul limbii romane din trecut și de astăzi*, de I.-A. Candrea, București, 1931.
- CDDE: I.-A. Candrea și Ov. Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române, Elementele latine*, București, 1907—.
- Cihac: A. de Cihac, *Dictionnaire d'elymologie daco-romane*, 2 voi., Francfort s/M, 1870-1879.
- Ciorănescu: Alcjandro Ciorănescu, *Diccionario Etimologica Rumano*, Madrid, 1958—1966.
- CL: „Cercetări de lingvistică”, Cluj, 1956—.
- N.A. Constantinescu: N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963.
- Cota: V. Cota, *Argol-ul apașilor — Dicționarul limbii șmecherilor*, București, fără dată.
- CV: „Cum vorbim”, București, 1949—1952.
- DA: Academia Romană, *Dicționarul Umbli române*, București, 1913-1949.

- Dauzat-Dubols-Mitcrand; Albert Dauzat, Jean Dubois, Henri Mitterrand, *Nouveau Dictionnaire Etymologique et Historique*, Paris, 1964.
- DI: *Dicționar inDers*, București, 1957.
- D L R L C: *Dicționarul limbii române literare contemporane*, București, 1955-1957.
- D L R: *Dicționarul limbii române*, București, 1965—.
- Dhnikrakos: A. Avj(17iTpai&ou, Meya X&LXOV -âj& e>.3.7jviKTJ& yt&ao-nc, Atena, 1933—1939.
- D L R M: *Dicționarul limbii române moderne*. București, 1958.
- D N: Florin Marcu, Constant M&neca, *Dicționar dc neologisme*^ cd. a Ii-a, București, 1966.
- DR; „Dacoromania”, Buletinul Muzeului limbii române, condus de Sextil Pușcariu, Cluj, 1921—1948.
- ER: A1. Graur, *Etimologii românești*, București, 1963.
- Ernout-MeiUet: *Dictionnaire itymojogique de la languc latine, Iiis-toire des mots*, par A. Ernout et A. Meillet, Paris, 1932.
- FD: *Fonetică și dialectologie*. București, 1958—.
- GamiUscbeg: Ernst Gamillsclieg, *Etymologisclies Wbrterbuc/ dec franxiisichen Sprache*, Heidelberg, 1928.
- G&mulescu: Dorin G&mulescu, *Elemente de origine sirbocroată ale vocabularului romdn*, București — Pancevo, 1974.
- Glos. dial. Olt.: Glosar dialectal Oltenia*, București, 1967.
- Gl. reg.:* V. Arvinte, D. Ursu, M. Bordeianu, *Glosar regional*, București, 1961.
- Gr&ncn&ito: B.J&. rPHHienKO, *C-noeapb yxpauHCKasonabina*, Kiev., 1907 — 1909.
- GS i „Grai și suflet”. Revista „Institutului de filologie și folklor”, publicată de Ovid Densusianu, București, 1924 — 1937.
- Iordan, *Biftangana*: Iorgu Iordan, *Diftongarea (uf e și o accentuați în poziția ă, e, Iași*, 1920.
- Lex. reg. I: Lexic regional*, București, 1960.
- Lex. reg. II: Lexic regional 2*, București, 1967.
- LR: „Limba romană”, București, 1952—,
- MCD: *Materiale și cercetări dialectale*, I, București, 1960.
- Meycr-Lubke: W. Meyer-LiJbkc, *Romanisches etymologisclies Wbrterbuch*, ediția a 3-a, Heidelberg, 1933.
- Miu&ilu: G. Miu&ilu, *Împrumuturi vechi sud-slavc în limba rom&ana*^ București, 1960.
- Miltlosich: Fr. Miklosich, *Lexicon Palacoslovenico-Gracco-Lait-num*, Vindobonae, 1862—1865.
- Pascu, *Suf.:* G. Pascu, *Sufixele românești*, București, 1916.
- Pasca, *Gl.:* Ștefan Pasca, *Glosar dialectal*, București, 1928.
- Pușcariu, E"W: Dr. Sextil Pușcariu, *Eltjmolagisclies Worterbach der rum&aniscfien Sprache*, Heidelberg, 1905.
- RESEE: „Revuc des Etudes Sud-Est Europeennes”, București, 1963
- REtSl.: „Revue des Etudes Slaves”, Paris, 1929—.
- REW: vezi Meycr-LQbke.
- Rom. Lit.: „Rom&ania literarii”, București, 1968—.
- RRLi: „Revuc Roumalne de Linguistique”, București, 1956—.
- PCBKE: *Pemiun na. czepeAtefiHUft &ijtsapazu Knuoicooen eaiiK*, Sofia, 1955 — 1959.
- SCL: „Studii și cercetări lingvistice”, București, 1950—,
- Scriban: August Scriban, *Dlcfonam limbii romanești*, Iași, 1939.
- Scurtu: Vasile Scurtu, *Termenii de inrudire in limba rom&an&ă*, București, 1966.
- Semcinski: C. B. CeM"niHCE.Knii, *JleKcivmi sanosuneimn 3 po-ciiicbKQi ma yKpatncbKOL.uoa ypijMyncbKtu MOOU*, Kiev, 1958.
- SLG: A1. Graur, *Studii de lingvistică generală*, variantă nouă. București, 1960.
- SMFC: *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor in limba rom&an&ă*, I—VI, București, 1959 — 1972.
- Tam&as: Lajos Tamas, *Etymologisches-historisches WGrterbuch der ungarischen Elemente im Rum&anischen*, Budapest, 1966.
- TDRG: H. Tiktlii, *Runuiniscli-deutsches W&arlerbuch*, București, 1903-1926.
- Teaha: T. Teaha, *Graiul din Valea Crișului Negru*, București, 1961.
- Tend. aci.:* A1. Graur, *Tendințele actuale ale limbii rom&ane*, București, 1968.
- Udrescu: D. Udrescu, *Glosar regional Argeș*, București, 1967.
- Ursu: N.A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, București, 1962.
- Walde-Pokorny; Alois Waide, *Vergleicliendes W&arlerbuch der indo-germanischen Sprachen*, herausgegeben und bearbeitet von Julius Polcorny, Berlin und Leipzig, 1927-1930.
- WJb: „Jahresbericht des Instituts fiir rumanische Sprache”,
• iicrnusgegeben von dr. Gustav Weigand, Leipzig, 1894—1921.
- ZdW: „Zeitschrift f&Qr deutsche Wortforschung”, 1901
- ZrPh: „Zeitschrift f&Qr romanische Philologie”, Halte, 1877—.

INDICE DE CUVINTE

<p style="text-align: center;">Albaneză</p> <p><i>mergoj</i> 60</p> <p style="text-align: center;">Aromauă</p> <p><i>arat</i> 20</p> <p style="text-align: center;">Bulgară</p> <p><i>ġajiemucm</i> 27 <i>oaHsep</i> 28 <i>ăauna</i> 28 <i>oaiftep</i> 28 <i>ġpaeo</i> 32 <small>EtZ3</small> 53 <small>EbOO</small> 16 <i>dsiceMnepnema</i> 58 <i>doice.\imp</i> 58 <small>dfiit</small> 44 <small>dtiKġi</small> 16 <i>dyn'ia</i> 47</p> <p><i>Kampenen</i> 33 <small>\ Kuăpumena KAetna</small> 34 <small>nymuii</small> 16 <small>Kswfa</small> 39 <i>l'Aenua</i> 16 <i>Majimpemup OM</i> 59</p> <p><small>.«^ia3</small> 63 <small>.it-iadu-im</small> 63 <small>HauJUvt</small> 47 <i>! HeoemyjiKa</i> 65 <small>·HOŞ*C</small> 16 <small>=nak(?iMunaH</small> 67</p>	<p><i>jijiema</i> ia <i>noauoejs</i> 69 <i>npedia</i> '1 <small>npyotcuna</small> 71 <i>npiteni</i> 8 <small>nyiUKa</small> 73 <i>năpofcUHa</i> 70 <i>capdena</i> 16 <i>caobodcn</i> 22 <i>totuna 6a6a</i> 16 <small>mo</small> 81 <small>mon.</small> 16 <i>moma</i> 73 <i>mpemupaM</i> ^9 <small>ycma</small> 16 <small>i/xo</small> 83 <i>mesoSuec</i> 80 <i>WAtenep</i> 79 <i>uiMenepun</i> 79 <small>uiMeKepjvbK</small> 79</p> <p style="text-align: center;">Cehă</p> <p><small>dri/c</small> ^5 <i>kamzik</i> 51 <i>pruzina</i> 70</p> <p style="text-align: center;">Engleză</p> <p><i>Mackeij</i> 30 <small>gas oii</small> 53 <small>Aetfo</small> 21 <i>jumper</i> 37 <i>jumper-blouse</i> 58 <i>jamper-coat</i> 58</p>
--	---

Franceză		Gînmma	
<i>assortiment</i>	78	<i>Abzug</i>	23
<i>*balteteuse</i>	19	<i>Adressant</i>	24
<i>*batletista</i>	27	<i>Akzept</i>	23
<i>banc</i>	27	<i>Assortiment</i>	78
<i>banque</i>	27, 28	<i>Balteteuse</i>	27
<i>banquier</i>	27, 28	<i>bestechen</i>	80-
<i>ban</i>	11	<i>brägeln</i>	29-
<i>bouche bec</i>	55	<i>exerzieren</i>	54
<i>bravo</i>	31	<i>Exercitium</i>	54
<i>carafe</i>	52	<i>Fabrik</i>	49*
<i>chambre</i>	50	<i>faktisch</i>	5»
<i>contenir</i>	38	<i>Fitze</i>	51
<i>cure</i>	44	<i>Filzlein</i>	51
<i>danseuse de balht</i>	27	<i>Fuschelei</i>	51
<i>disiraire</i>	44	<i>fuschern</i>	51
<i>dislrait</i>	45	<i>gehabt</i>	23
<i>eau de Golagne</i>	66	<i>gewesen</i>	23-
<i>*encontrer</i>	25	<i>Grundbirne</i>	52
<i>*en ditail</i>	19	<i>Gmppe</i>	54-
<i>en gros</i>	19	<i>Karntes</i>	52
<i>âpaulette</i>	78	<i>Kartoffelpflanzc</i>	53-
<i>epingles</i>	80	<i>Kosten</i>	39.
<i>equipier</i>	48	<i>Kreuzer</i>	53-
<i>fabrique</i>	49	<i>matträieren</i>	59*
<i>femme de chambre</i>	50	<i>marhan</i>	61
<i>ficher</i>	61	<i>markon</i>	61
<i>gangrena</i>	33	<i>Mübel</i>	64-
<i>gaz</i>	53	<i>Pfuschcr</i>	51
<i>graupe</i>	54	<i>Pfuscherei</i>	51
<i>guillemeis</i>	53	<i>Pike</i>	68:
<i>guitare</i>	52	<i>Schlamper</i>	8-
<i>*hdtelieuse</i>	19	<i>Schmecker</i>	7&
<i>*jobin</i>	19	<i>Schmeichler</i>	7»
<i>maltraiter</i>	59	<i>Schneideisen</i>	20-
<i>marcher</i>	61	<i>schneiden</i>	20-
<i>mâticr</i>	62	<i>sklavtsch</i>	5fr
<i>meuble</i>	63, 64	<i>Sortiment</i>	78
<i>oasle</i>	8	<i>stechen</i>	80-
<i>piqua</i>	68	<i>Strapaze</i>	80<
<i>piquer</i>	68	<i>Teig</i>	83
<i>plaquá</i>	30	<i>träticrcn</i>	59
<i>progressiř</i>	19	<i>Vase</i>	84
<i>progressiste</i>	19	<i>Zeug</i>	83
<i>prohiber</i>	72		
<i>renconlre</i>	25		
<i>tour</i>	82		
<i>tour</i>	83		
<i>vase</i>	84		

25		59
26	uTráoTCcrit;	56
52	sâřitiTtpixa	49
53		
28		
28	Italiană	
28		
29	<i>assortimenlo</i>	78
29S	<i>banca</i>	27
68	<i>banca</i>	28
16	<i>banchiero</i>	27
48	<i>banco</i>	28
79	<i>bravo</i>	31
33	<i>buono</i>	11
16	<i>cancelleria</i>	33
52	<i>cancrena</i>	33
52	<i>chilarra</i>	52
16	<i>contenere</i>	37
37	<i>costare</i>	38
37	<i>distrarre</i>	44
39	<i>distrãita</i>	44
43	<i>donnata</i>	65
35	<i>gabinetto</i>	52
16	<i>gruppo</i>	54
16	<i>mestiere</i>	62
64	<i>mobile</i>	64
64	<i>mobilia</i>	64
28	<i>pagare</i>	80
28	<i>pan di Spagna</i>	67
28	<i>picca</i>	68
16	<i>plecare</i>	68
31	<i>proibire</i>	72
16	<i>scarpa</i>	77
32	<i>sortimento</i>	78
32	<i>spalletta</i>	79
65	<i>susta</i>	81
67	<i>trallarc</i>	59
8		
40		
68		
68	Latină	
68		
35	<i>*agnelliola</i>	40
71	<i>anathema</i>	59
8	<i>aratrum</i>	25
81	<i>calamitas</i>	76
79	<i>calamitosus</i>	76
40	<i>cancellarius</i>	33
40	<i>*cauo</i>	52
40	<i>*cauula</i>	52
28	<i>cognatus</i>	40
28	<i>commater</i>	41, 42, 43

<i>compater</i>	40, 41, 42, 43	<i>hanyag</i>	55	<i>alburii.</i>	35	<i>batic</i>	28
<i>conquirere</i>	38	<i>hanyagsäg</i>	55	<i>allant</i>	24	<i>batichi</i>	28
<i>consacer</i>	40, 41	<i>häzsärd</i>	66	<i>alianță</i>	24	<i>bunicuță</i>	29
* <i>comocra</i>	41	<i>häzsärt</i>	66	<i>aliat</i>	24	<i>bärbat</i>	41
<i>conținea</i>	37, 38	<i>hQlgy</i>	65	<i>alo</i>	24	<i>bärbäiuș</i>	29
<i>cratts</i>	52	<i>kancellärta</i>	33	<i>amar</i>	22	<i>băř</i>	29
* <i>cunctinarc</i>	37, 38	<i>kaslitij</i>	39	<i>amarnic</i>	22	<i>bedä</i>	30
<i>dușii</i>	• 48	<i>konäoros</i>	25	<i>amari</i>	22	<i>belian</i>	60
<i>fabrica</i>	49	<i>lavor</i>	58	<i>anaflema</i>	59	<i>bergcli</i>	29
<i>habere^</i>	72	<i>maga</i>	78	<i>anaftima</i>	59	<i>bergheli</i>	29, 30
<i>fignilia</i>	40	<i>pergel</i>	30	<i>anaftina</i>	59	<i>beřivan</i>	75
<i>immargebam</i>	61	<i>parong</i>	70	<i>anaftinit</i>	59	<i>bia</i>	30
<i>immergebam</i>	61	<i>rebegni</i>	74	<i>anatemala</i>	59	<i>biata</i>	30
<i>mane</i>	62, 63	<i>strapa</i>	80	<i>ancantra</i>	25	<i>biatä</i>	30
<i>mänere</i>	62	<i>strapacipo</i>	80	<i>andrabule</i>	18	<i>bieää</i>	30
* <i>marcare</i>	61	<i>tapogni</i>	82	<i>anecdol</i>	7	<i>biedcl</i>	30
<i>marcus</i>	61			<i>arätor</i>	25	<i>bine</i>	29, 73
<i>margo</i>	61	Polonä		<i>arde</i>	17	<i>blachcu</i>	30
<i>mater</i>	43			<i>arġe</i>	13	<i>bleau</i>	73
<i>meo</i>	60			<i>argent</i>	13	<i>bleai)</i>	73
<i>mergo</i>	60, 61	<i>gabinet</i>	51	<i>arșeu</i>	13	<i>bleg</i>	74
* <i>mergo</i>	61	<i>giemza</i>	51	<i>arlor</i>	25	<i>blegos</i>	22
<i>muslela</i>	66	<i>gorset</i>	51	<i>aschimodie</i>	25, 26	<i>blid-</i>	8
<i>mustus</i>	66			<i>asortiment</i>	78	<i>boalä</i>	30
<i>nepolem</i>	43	Romänä		<i>atirna</i>	13	<i>bostan</i>	30, 31
<i>pater</i>	43			<i>atirnament</i>	13	<i>bostanä</i>	30, 31
<i>pergo</i>	60	<i>aboa</i>	30	<i>auzi</i>	26	<i>boslänärie</i>	31
<i>pila</i>	69	<i>abonament</i>	13	<i>avan</i>	26	<i>bou</i>	29
<i>ptilla</i>	69	<i>abțaiğ</i>	23	<i>avanisi</i>	26	<i>brava</i>	31
<i>pilula</i>	69	<i>abțaiğui</i>	23	<i>azevedi</i>	26	<i>bravtssimo</i>	31
* <i>sanitosus</i>	75	<i>abțaiğuiälä</i>	23	<i>azir</i>	27	<i>bravo</i>	31, 32
<i>sanus</i>	75	<i>abținui</i>	23	<i>baba oarbä</i>	16	<i>bravos</i>	31
<i>seco</i>	77	<i>abținui</i>	19, 23	<i>babornifä</i>	14	<i>bravosu</i>	31
<i>siecare</i>	77	<i>abțiguii</i>	23	<i>bägatei</i>	7	<i>briceag</i>	13
<i>siecus</i>	77	<i>abțugui</i>	23	<i>bagatele</i>	14	<i>brici</i>	13
<i>singularis</i>	13	<i>abțuguit</i>	23	<i>bagdadele</i>	14	<i>brutar</i>	83
<i>tenerc</i>	38	<i>ac</i>	83	<i>bagdadie</i>	14	<i>buciuma</i>	32
<i>uirluosus</i>	75, 76	<i>acera</i>	24	<i>balä</i>	60	* <i>bucur</i>	22
<i>utrius</i>	76	<i>acina</i>	24	<i>baletist</i>	27	<i>bucurie</i>	22
		<i>actra</i>	24	<i>baletistä</i>	27	<i>bucuros</i>	22
		<i>acoperemint</i>	13	<i>banc</i>	7, 9	<i>budäi</i>	32
		<i>acoperemiș</i>	13	<i>banc'</i>	27	<i>budincä</i>	32
Maghiarii		<i>acoperiș</i>	13	<i>banc'</i>	27	<i>bujbeider</i>	54
<i>ägyalni</i>	23	<i>adincos</i>	22	<i>bancar</i>	27	<i>bul</i>	32
<i>ägyazni</i>	23	<i>adresant</i>	24	<i>bancä'</i>	27, 28	<i>bulan</i>	32
<i>strapăciä</i>	80	<i>adresat</i>	24	<i>bancä'</i>	27, 28	<i>bulancä</i>	32
<i>cipo</i>	80	<i>afanisi</i>	26	<i>bancher</i>	27, 28	<i>bun</i>	11
<i>csomorlik</i>	35	<i>afinisi</i>	26	<i>bangä'</i>	28	<i>bunic</i>	41
<i>deräk</i>	45, 46	<i>agina</i>	23, 24	<i>bangä'</i>	28	<i>burduf</i>	17
<i>gesztenye</i>	52	<i>alb</i>	35	<i>bangher</i>	28	<i>buștean</i>	17
<i>guzsba</i>	52	<i>alboare</i>	35	<i>Banghereanu</i>	28	<i>bușuma</i>	32
				<i>baniță</i>	29		

baluri 48
 bază 17
 ca 17
 cabinet 52
 cabrioletă 52
 cafea 35, 36
 cafeniu 35, 36
 calamita 32
 calic 14
 calicalură 14
 comat 7
 cancelarie 35
 cangrenă 33, 52
 canțetarie 33
 canțetcrie 33
 carafă 52
 caravan 7
 caricatură 14
 carie 13
 cartihizm 13
 carlaafă 66
 casac 34
 casă 50
 castană 52
 castaniu 36
 cataramă 17
 cavas 52
 cazac 34
 cazacă 34
 cazino 52
 căcănar 36
 căcăniu 36
 cădelniță 13
 căldos 22
 cănțălar 33
 cănțălaric 33
 cănțelartc 33
 cănțelcric 33
 căpățină 13
 căsătornic 22
 cătrană 70
 cătrăni 70
 cearlău 14
 cersală 13
 chiabur 52
 chibrit 34
 chiflă 83
 chi fiică 66
 chindisi 52
 chiondora 25

chiondori 25
 chiondoriș 25
 chior 25
 chiorăi 52
 chtsa 34
 chiseliță 34
 chisoc 34
 chisog 34
 chisoî 34
 chișleag 34
 chiștol* 34
 chitară 52
 ciandarîș 25
 ciurmurli 35
 ciupciume 14
 ciupercă 16
 ciuruc 14
 cine 14
 cînechișterifă 14
 cînepă 14
 cîrmiz 35
 cîrmiziu 35
 cîr li 14
 cîrtict 14
 clas 7
 cloapetc 36
 cloporniță 14
 clopote 36
 coafeză 19
 coafură 19
 coarjă 13
 cobraie 52
 cacica 52
 codașnic 22
 comandă 13
 comandăș 13
 cocoș 29
 codașnic 22
 coechipier 48
 combinezon 37
 comision 36, 37
 comodă 7
 conceni 38
 concenie 38
 concini 38
 condlfion 37
 condori 25
 condoriș 25
 conteni 37, 38
 contra 25
 contră 25

copai lă 38
 copaia 38
 copreală 38
 coimanuș 13
 caroplsniță 52
 corset 52'
 cost 38, 39
 costa ' 38
 costiși] 39
 coțci :m
 colofieanj 53
 cotoroanță 14
 crai na 39
 crainic 52
 crancă 39
 crancalic 30
 crancău 39
 crâng a 39
 cre.ddni fă 13
 credciiji 13
 erei țar 53
 erilă' - 52
 crimă H
 critica' 14
 -croncan 39
 crunipenă 52
 eu 41
 cuceri 38
 cui 73
 cumătră 41, 42
 cumătră 41, 42
 cumăiru 10, 41, 42, 43
 cumnat 40, 41, 43
 cumpănă 42
 cuprinde 41
 curarisl 43, 41
 cura 44
 cută ; 43
 curbări 52
 cuscrenie 41
 cusceru 40, 41
 cușbă 52
 cușnl ftî 52
 cutie 16
 cutreiera 41
 cutremura 41
 cuțit 16
 cuveni 41
 Datcu- 58
 damă 19

damblagiu 74
 dameză 19, 20
 Dan 58
 dalor 22
 datornic 22
 de 80.
 de! 44
 de puțin 48
 demnii 30
 di! 44
 dic! 44
 dihonită 14, '
 dilijans 44
 director 71
 disra 44, 45
 distrage. " 44
 distrat 44, 45-
 diviza 72
 divizion 37
 dit vală 30
 doască 45
 doctorcasă 72
 doftoroate 72
 dohor.nl 16 11, 12, 14
 dahol 12
 dohatniță 12
 dojană 70
 dojeni .70
 donicuță 75
 doniță 75
 dornic 21
 doscă 45
 dracu 17
 dric 45, 46
 droJdte 83.
 dubală 46,
 dubeală 46
 duce 48
 duh - 47, 48-
 duhoare 12, 14
 duholniță 14
 dup 47
 du pac 47
 dupăcele 46
 dupăci 46, 82
 duși 47
 echipier 48
 econom 49
 egrasle 4»
 egumen 48, 49

<i>elev</i>	49	<i>ijabinet</i>	51, 52	<i>grainic</i>	52	<i>întreprindere</i>	56
<i>embătic</i>	28	<i>gabrloletă</i>	51, 52	<i>gratie</i>	52	<i>investi</i>	72
<i>epistai</i>	49	<i>gaiță</i>	14	<i>grei țar</i>	53	<i>investiție</i>	72
<i>epoletă</i>	78	<i>galanton</i>	14	<i>grilă</i>	52	<i>ipislat</i>	49
<i>eschibiție</i>	72	<i>gangrena</i>	33	<i>grazavnte</i>	22	<i>ipostas</i>	56, 57
<i>exaltai</i>	57	<i>garafă</i>	52	<i>grup</i>	54	<i>ipostază</i>	56, 57
<i>exhiba</i>	72	<i>garhiz</i>	52	<i>grupă</i>	S, 54	<i>irmologhion</i>	13
<i>exhibiție</i>	72	<i>gaură</i>	52	<i>gujbă</i>	52	<i>izaltat</i>	57
		<i>gavanos</i>	52	<i>guJbelder</i>	54	<i>izăltat</i>	57
<i>fabrică</i>	49	<i>gavaz</i>	52	<i>gurniță</i>	52		
<i>f'Pt,</i>	50	<i>gaz</i>	14, 53	<i>gurban</i>	52	<i>ibold</i>	56
<i>faptă</i>	50	<i>gazln</i>	52	<i>gură</i>	16	<i>iboldi</i>	56
<i>faptic</i>	50	<i>gazoritiță</i>	53			<i>inaintași</i>	57
<i>farmkc</i>	5(P)	<i>gălbenii</i>	36	<i>haptighevezn</i>	23	<i>incasa</i>	56
<i>farmactc</i>	50	<i>gălbui</i>	35, 36	<i>liabțugui</i>	23	<i>incepătornic</i>	22
<i>fasoii</i>	37	<i>gălbui</i>	36	<i>hacana</i>	18	<i>inchiondora</i>	25
<i>fată</i>	5(1	<i>gămălie</i>	14	<i>haramnic</i>	55	<i>inchiondovi</i>	25
<i>favrtcă</i>	49	<i>yăiin. '</i>	52	<i>haramnicar</i>	55	<i>incondoru</i>	25
<i>fă</i>	82	<i>găzar -</i>	53'	<i>liazmodie</i>	26	<i>incondura</i>	25
<i>fecior</i>	69	<i>găzâric</i>	53	<i>hălălaie</i>	13	<i>inconjur</i>	38
<i>felicită</i>	12	<i>generalnic</i>	22	<i>hărmălaie</i>	13	<i>inconjuia</i>	38
<i>femett</i>	41	<i>i/erdan</i>	85	<i>hărjate</i>	66	<i>inconjuram</i>	38
<i>femeiușcă</i>	29	<i>ghebă'</i>	52	<i>hărjeale</i>	66	<i>inconlra</i>	25
<i>ferici</i>	12'	<i>gherdan</i>	«5-	<i>hi!</i>	44	<i>incontreală</i>	25
<i>fericita</i>	12	<i>ghertjhir</i>	52	<i>hi!</i>	56	<i>incunjnra</i>	38
<i>ficior</i>	69 y	<i>ghiabur</i>	52	<i>hidostnză</i>	22	<i>ineun jurăm</i>	38
<i>fin</i>	41	<i>ghilemcte</i>	53	<i>hidos</i>	70	<i>Incuscri</i>	41
<i>fișăraie</i>	51	<i>ghilimea</i>	53.	<i>htrjaană</i>	70	<i>infige</i>	61
<i>Ulă</i>	51	<i>ghilimele</i>	53	<i>hirjoni</i>	39	<i>inmlădia</i>	63
<i>fifărale</i>	51	<i>giulmete</i>	53.	<i>holisturile</i>	55	<i>întreprindere</i>	56
<i>file</i>	51	<i>ghindisi</i>	52.	<i>holodragă</i>	55		
<i>fia</i>	41	<i>ghiorâi</i>	52	<i>holodronț</i>	55	<i>jambibroii</i>	57
<i>firșeraie</i>	51	<i>ghistnă</i>	52.	<i>honioș</i>	55	<i>jambilboc</i>	57
<i>filă</i>	51	<i>ghitară.</i>	XVI	<i>honioșag</i>	55	<i>jambirbac</i>	57
<i>mu</i>	51	<i>ghljircă</i>	51	<i>lionioși</i>	55	<i>jambulică</i>	"57
<i>fitos</i>	39	<i>ginere</i>	41	<i>huciu</i>	40	<i>jandirboc</i>	57
<i>flanel</i>	39	<i>gtțărui</i>	54			<i>janttlică</i>	57
<i>flaner-</i>	12	<i>gtțâriliată</i>	54	<i>Ialomîța</i>	56	<i>joc</i>	38
<i>flăcău</i>	12	<i>glitrai:</i>	54	<i>iconom</i>	49	<i>Jonglerie</i>	"72
<i>ftășcăti</i>	12'	<i>glbap</i>	52	<i>ightfirc</i>	54	<i>jucăm</i>	38
<i>fteașcă</i>	22	<i>glavă</i>	[3 .	<i>Igrasie</i>	49	<i>jucător</i>	48
<i>flecarnic</i>	12	<i>gtvălind</i>	13	<i>tleo</i>	49		
<i>fleşcău</i>	74-	<i>goanăș</i>	70.7	<i>ibold</i>	56	<i>larmă.</i>	13
<i>floarea-soarelui</i>	33-	<i>gobaic-</i>	52	<i>impuls</i>	56	<i>laturile</i>	39
<i>foc</i>		<i>i/acica. .</i>	52..	<i>incasa</i>	56	<i>lavor</i>	58
<i>franzolă</i>	8	<i>golan • •</i>	^:55^	<i>inhiba</i>	72	<i>lăvor</i>	58
<i>frate</i>	41	<i>goni •</i>	70	<i>inhibiție..</i>	72	<i>legheon</i>	37
<i>futere:</i>	36	<i>gnropi'șiii(ă</i>	52- ,	<i>inlenicere</i>	73	<i>lighean</i>	37
<i>furcărie</i>	13,	<i>gnrsei</i>	52	<i>interzis</i>	-73	<i>litiachiu</i>	35
<i>ftișărtl</i>	51	<i>gotofrea nț</i>	53- :	<i>Inspector</i>	71	<i>lipit</i>	12
<i>fușer-</i>	51	<i>grai -</i>	Ft9'	<i>intreposite</i>	56	<i>lucie .</i>	12

<i>lucit</i>	12	<i>mișel</i>	22	<i>nemernic</i>	21	<i>pichirisi</i>	68-*
<i>tulea;</i>	17	<i>mișetie</i>	22	<i>nemojnic</i>	20	<i>picior</i>	'69
		<i>mișelnic</i>	22	<i>nejoată</i>	43	<i>pisa •</i>	34 •
<i>niadămă</i>	14	<i>mișelos</i>	22	<i>ne pat</i>	12, 41, 43	<i>p isoc-</i>	34
<i>madaranță</i>	14	<i>mișto</i>	.18	<i>nepurcel</i>	12	<i>piuă'</i>	69
<i>maftima</i>	58, 59-	<i>mtine</i>	62	<i>neslașnic</i>	21 "	<i>pină la</i>	17 '-
<i>maftima</i>	59	<i>minca, •</i>	16	<i>nevastă</i>	41, 65	<i>pirgăli</i>	29-
<i>maică</i>	41; 58.	<i>minea</i>	62, 63	<i>nevâsluică</i>	65 -	<i>pirjoată</i>	:G6
}. <i>Maieu</i>	58	<i>mladă</i>	.63.	<i>ni</i>	81, 82	<i>placieu</i>	30' •
<i>majordom</i>	. 14	<i>mlădia</i>	.63,	<i>nici - .</i>	81., 82 "	<i>plimba</i>	59
<i>majardon</i>	14	<i>mlădios</i>	63	<i>noră</i>	41	<i>plimbarisi</i>	59 •
<i>maltrata</i>	§9	<i>mlădișă</i>	63	<i>nun</i>	41 "	<i>plumb</i>	35
<i>hiargariscoică</i>	.12-	<i>mlădiu</i>	63			<i>plumburi</i>	•35'
<i>mama bătrână</i>	12	<i>moafă</i>	66	<i>oafă...</i>	' 66	<i>plumburiu</i>	- 35
<i>mamă</i>	41	<i>moaflă</i>	66	<i>ocazian</i>	37	<i>poghibală</i>	69, 70
<i>Maman</i>	• 14	<i>mobil</i>	64	<i>odicolon</i>	66	<i>pomană</i>	""70
<i>mamorniță</i>	14	<i>mobilă</i>	63, 64	<i>ofans</i>	7	<i>pomeni</i>	70
<i>manicheză</i>	19	<i>mobile</i>	64	<i>onanie</i>	18	<i>popa</i>	18'
<i>Manole</i>	58	<i>mod</i>	' S	<i>opai(</i>	38	<i>porloavă</i>	'14" -
<i>Marcu</i>	58	<i>modă</i>	8	<i>oprire</i>	73	<i>por talia</i>	19
<i>marghiol</i>	60	<i>monarh</i>	4S	<i>oprit</i>	73	<i>portocală</i>	35
<i>marghiolaș</i>	60	<i>moral</i>	7	<i>orjatele</i>	66	<i>portocaliu</i>	35
<i>marghioli</i>	61	<i>morătoare</i>	8, 65	<i>oști</i>	' 8	<i>poseda</i>	72
<i>marginea</i>	39, 40	<i>mucii</i>	18	<i>otuzbir</i>	15	<i>potcoavă</i>	16
<i>Marin</i>	58	<i>mulgătoare</i>	65	<i>otuzbir</i>	15	<i>pollagă</i>	14
<i>marșină</i>	13	<i>mura</i>	65	o m	67	<i>potlogar</i>	67
<i>mas</i>	63	<i>murătoare</i>	64, 65			<i>polrebnic</i>	20
<i>maștelică</i>	43	<i>murători</i>	64, 65	<i>pace .-</i>	21	<i>povidlă</i>	14
<i>maștihă</i>	43	<i>must</i>	66	<i>pahoni</i>	18 .	<i>povirlă</i>	14
<i>Matei</i>	41			<i>Pateu</i>	58	<i>prăjină</i>	' 70
<i>matimă</i>	58	<i>Naflanatt</i>	59	<i>palmac</i>	50	<i>preceda</i>	72
<i>mălină</i>	59	<i>nasaată</i>	18	<i>palma</i>	50	<i>prefă</i>	71
<i>mă</i>	12	<i>nasol</i>	18	<i>pandtșpan</i>	67	<i>prefector</i>	71, 72
<i>măciucă</i>	82	<i>nasutie</i>	18	<i>panltșpan</i>	67	<i>prefeclorcasă</i>	71
<i>măciulie</i>	14	<i>naș</i>	41	<i>papugiu</i>	67, 68	<i>prefectorifă</i>	71
<i>mărgăritar</i>	14	<i>naț</i>	40	<i>parmaclle</i>	50	<i>prefetură</i>	71
<i>mărgăritar</i>	12	<i>națima</i>	59	<i>parol</i>	' 8	<i>preferans</i>	71
<i>masei</i>	63	<i>națimă</i>	59	<i>pașnic</i>	" 21 -	<i>premiant</i>	24
<i>mălușă</i>	41	<i>națină</i>	59	<i>Panel</i>	58	<i>premiat</i>	24
<i>medelean</i>	60	<i>năcia</i>	47	<i>păcorniță</i>	12	<i>prtpoană</i>	70
<i>melealcl</i>	8	<i>năpîrcă</i>	13"	<i>păgubi</i>	70	<i>prisca</i>	8
<i>meltan</i>	60	<i>năplriă</i>	13 .	<i>pămînt</i>	17	<i>prohibi</i>	72
<i>merge</i>	60, 61	<i>năsilnic</i>	20' •	<i>pămîntuhti</i>	12	<i>prohibitiv</i>	72
<i>meser.</i>	62	<i>năslașnic</i>	21	<i>păr</i>	17	<i>prohibi fie</i>	72, 73
<i>meserere</i>	62	<i>năstîmt</i>	58	<i>păr lăgea</i>	14	<i>provizion</i>	37
<i>meserie</i>	62	<i>nășiimire</i>	59	<i>pedal</i>		<i>provizornic</i>	22
<i>meșter</i>	62	<i>năstrușnic</i>	20, 21	<i>pensa</i>		<i>pai</i>	73
<i>meșteșug</i>	62	<i>năzbitie</i>	8	<i>pedal</i>		<i>purcel</i>	12
<i>mia</i>	40 .	<i>negritean</i>	65 ' .	<i>pension</i>	37	<i>pușcă</i>	17, 73
<i>mლაჭა</i>	40 •	<i>neleapcă</i>	s •	<i>pepene</i>	16	<i>putoare</i>	•46
<i>mioară</i>	40 .	<i>nemert</i>	•21- •	<i>pică</i>	68	<i>puturos</i>	46
				<i>picere</i>	36		

<i>rablagi</i>	74 •	<i>sărac</i>	12
<i>rablagit</i>	74	<i>sărăcie</i>	12
<i>rablagiți</i>	74	<i>surbușcă</i>	76
<i>rablă</i>	74	<i>sărceală</i>	13
	58	<i>sărecla</i>	13
<i>Răicui</i>	58	<i>scai</i>	17
<i>făblăgi</i>	74 .	<i>scamatorie</i>	72
<i>răblăgiu</i>	74		
<i>răblări</i>	74 . • .	<i>scarp</i>	77
<i>răsărea</i>	74 .	<i>scarpă</i>	77
<i>răsărea soarelui</i>	74 •	<i>setndură</i>	17
<i>răsări.</i>	74	<i>SCIODiC</i>	50
<i>răsărita</i>	74.....	<i>scrîmbie.</i>	76
<i>răsărita soarelui</i>	• 74	<i>scrîmulți'i</i>	76
<i>răsaare</i>	• 74	<i>scrînghită</i>	76
<i>războinic</i>	21	<i>scrumbie</i>	76
<i>rebeagă</i>	74 •	<i>scoică</i>	12
<i>rebegi</i>	74	<i>scrab</i>	77
<i>rcbleagă</i>	74	<i>scrabă</i>	77
<i>reblegi</i>	74	<i>scroabă</i>	77
<i>rcblegitură</i>	74	<i>scraamliă</i>	77
<i>regula</i>	fiO	<i>scrobi</i>	77
<i>regularist</i>	00	<i>scrombăi</i>	77
<i>repegiar</i>	13	<i>sec</i>	77
<i>repeta</i>	.72	<i>seca</i>	77
<i>reporter</i>	10	<i>secesion</i>	37
<i>re por tor</i>	10	<i>sctbăfică</i>	75
<i>retur</i>	19	<i>sezon</i>	37
<i>rezon</i>	37	<i>Siena</i>	14
<i>ribghtlă</i>	76	<i>singur</i>	78
<i>ribiță</i>	76	<i>Sitna</i>	14
<i>rimghtfă</i>	70	<i>stmbătă</i>	42
<i>rișcou</i>	75	<i>sirbească</i>	76
<i>răsoare</i>	74	<i>slobod</i>	22
<i>roșcat</i>	74, 75	<i>slobodnic</i>	22
<i>roșcă</i>	74	<i>soarea soarelui</i>	74
<i>roșcovan</i>	74, 75	<i>salbușcă</i>	76
<i>roșcovă</i>	75	<i>sora soarelui</i>	74
<i>roșu</i>	.75	<i>sară</i>	41
		<i>sorcancă</i>	74
<i>samavolnic</i>	20	<i>sorică .</i>	"• 74
<i>sarbăd</i>	76	<i>sort</i>	78
<i>sardea</i>	16	<i>sortiment</i>	7S
<i>sălbatic</i>	• 22	<i>soț</i>	41
<i>sălbăticie</i>	22	<i>spagă</i>	80
<i>sălbăticos</i>	22	<i>spalct</i>	78
<i>sălbăticafS</i>	75	<i>spenge</i>	30
<i>sălbatică</i>	75	<i>spenjă</i>	80
<i>săltat</i>	57	<i>speze</i>	80
<i>sănătate</i>	75	<i>sta</i>	69
<i>sănătos</i>	.75,	<i>Staica</i>	58

<i>Slan</i>	5S	<i>toarce</i>	13
<i>stinghc</i>	13	<i>toartă</i>	17
<i>stingher</i>	13	<i>topi</i>	16
<i>sting</i>	13	<i>torcărie</i>	13
<i>stingaci</i>	13	<i>tracta</i>	60
<i>stînjeni</i>	13	<i>tracta}ic</i>	00
<i>strădălnic</i>	21	<i>tragedie</i>	26
<i>strădanie</i>	22 •	<i>trap</i>	13-
<i>strădui</i>	22	<i>trata-</i>	59
<i>străluci</i>	22	<i>tratarăsi</i>	59 -
<i>slralucos</i>	22	<i>trepegior</i>	13 •
<i>subehirurg</i>	14	<i>troicinic</i>	20
		<i>tu</i>	81, 82
<i>șarbă</i>		<i>luci</i>	35
<i>șcarp</i>		<i>tuciuri</i>	35.
<i>șalcampă</i>		<i>tuciuriu</i>	35
<i>scrab</i>		<i>tun</i>	16
<i>șiningă</i>	8	<i>tupungi</i>	82
<i>șirincă</i>	8	<i>ittpungcată</i>	82
<i>șleampăt</i>	8	<i>tupungi</i>	82
<i>șmecher</i>	79	<i>tur</i>	19, 82.
<i>șmecherie</i>	7»	<i>tură 5-</i>	82, 83
<i>șnatdăză</i>	20	<i>tură "</i>	83
<i>șodos</i>	'22	<i>turn</i>	83
<i>șnpirală</i>	13, SG	<i>tur-rciur</i>	S2
<i>șpagă</i>	13		
<i>șpargă</i>	79, 80	<i>țaic'</i>	83
<i>Șperț .</i>	80	<i>taică</i>	14, 83
<i>șira pa ț</i>	80	<i>țaihf</i>	83
<i>șlrapașle</i>	80	<i>lesală</i>	13
<i>ștrapă</i>	50	<i>(esălă</i>	13, 32
<i>șlrpapă</i>	80	<i>jiga ret</i>	8
<i>șlropafic</i>	80	<i>țigaretă</i>	8
<i>șucărl</i>	18	<i>țincu</i>	37
<i>șugubăț</i>	fi O		
<i>șugubi</i>	80, 51	<i>ud</i>	16
<i>șulindră</i>	8	<i>urias</i>	22
<i>șurincă</i>	8	<i>u mc dos</i>	.22
<i>șustă</i>	81	<i>umc jos</i>	22
		<i>unwzos</i>	22
<i>talan</i>	16	<i>unchi</i>	41
<i>tapangea</i>	52	<i>universitet</i>	7
<i>tată</i>	41	<i>ureche</i>	83
<i>tăia</i>	77	<i>nșchi</i>	8, 18
<i>techer-meehcr</i>	60	<i>ușhit</i>	ÎS
<i>terfeli</i>	30	<i>uștt .</i>	83
<i>terlbtlos</i>	22		
<i>teșmee</i>	79	<i>pară</i>	84
<i>teșmeclierie</i>	79	<i>văr</i>	41
<i>liribombă</i>	19	<i>veci</i>	21
<i>ttrnafes</i>	14	<i>verzïu</i>	35

<i>veselie</i>	22-	<i>noeuoc.ib</i>	69
<i>neselntc</i>	22	npoamopHhhti.	
<i>veșnic</i>	20, 21	<i>npyoicuna</i>	: t
<i>vitnntsr</i>	13	CO.H	78
<i>vltrintar</i>	13	<i>caMoaaiibiiUH</i>	20
<i>Dlnzâtar</i>	65	capmuMeHm	78
<i>olrh'f.</i>	84 --	<i>mpaKmaițuR-</i>	60.
<i>virtos.</i>	75, 76 •	<i>mpaKmoaantb</i>	60
<i>virtute</i>	'75 .	<i>mpemupaeianib</i>	59
Vlad	5S-	<i>mypa</i>	S3
<i>yiâicu</i>	-53.	<i>ynptjBuâ.</i>	•71
<i>vopalfâ</i>	•38-	<i>djaâpuxa</i>	- 49
<i>vraf</i> .	-84	<i>gSaKinuuecKinl</i>	50
<i>vrah^m</i>	84		
<i>vraiște</i>	84		
<i>vrait</i>	S4	Sanscrită	
<i>vrav</i>	84		
		<i>mârgah</i>	62
<i>lăltat</i>	57		
<i>zări</i>	85		
<i>zavadă</i>	26	Sirljnproaia	
<i>zbir "</i>	15		
<i>zgardă</i>	85	<i>bostan</i>	33
<i>idreah (ă)</i>	14	<i>daska</i>	45
<i>zgârdan</i>	13, 85	<i>dupae?</i>	47
<i>îiîrcă</i>	54	<i>dupak?</i>	17
<i>zor</i> ' .	85	<i>guiba</i>	52
<i>zori</i>	85.	<i>naSinjati-</i>	47
<i>zori*</i>	85	<i>namernlk</i>	21
<i>zori</i>	85	<i>nestasan</i>	21
<i>zulă.</i>	85	<i>neslasntk</i>	21
<i>znlt</i>	85	<i>poglbea</i>	69
<i>zvoană</i>	70	<i>pogibelj</i>	69
<i>zvoni</i>	70	<i>pruziv</i>	71
		<i>stradalntk</i>	22
		<i>s~pag</i>	80
		<i>tabanHtl</i>	82
HURH			
<i>aHagše.ua</i>	59'		
<i>KaHifejwtpiui</i>	33	Spaniolă	
<i>Kojiâaca</i>	52		
<i>MajihmpemupoGamh</i>	59	<i>bucno</i>	11
<i>MeSejib</i>	•64		
<i>HaCIUibHUK</i>	20	Slovacă	
<i>Heepume~HOK</i>	65		
<i>HespunwHKa</i>	65	<i>drik</i>	45
<i>iiespunisiHCKml</i>	65		
<i>odeKQJIOH</i>	66		
<i>neda.ib</i>	8	Turcă	
<i>noauă</i>	70		
<i>nasuSajih</i>	69	<i>banker</i>	28
<i>noeuffamb</i>	69,70	<i>btcak</i>	13

<i>boslan</i>	31	<i>aoAodpaouii-</i>	•o
<i>camurlu</i>	35	<i>eo.udpauei(h</i>	55
<i>gtizillmek</i>	16	spaima	39
<i>direk</i>	-15	Opaâ	55
<i>gaz</i>	53	<i>dpanuu</i>	55
<i>gazyagi</i>	53	<i>dpaïuu</i>	55
<i>hanc</i>	36	<i>Kauuecjinpun</i>	33
<i>hazir</i>	27	MOKpuii	16
<i>kangren</i>	33	<i>nucok</i>	34
<i>kâgrt</i>	52	<i>noeuoejib</i>	69
<i>kavanos</i>	52	<i>npyoicuna</i>	71
<i>kavas</i>	52	<i>Cbopâarnu</i>	76
<i>kebe</i>	52	nymu	26
<i>kibrllt</i>	34	<i>utKpao</i>	77
<i>ktrmizi</i>	35	<i>uiKpaâa</i>	77
<i>kurban</i>	52		
<i>legtâki</i>	35	Veche slavă	
<i>nai</i>	16		
<i>otuzbir</i>	15		
<i>pandespan</i>	67		30
<i>pandispanya</i>	07	Hp'feitiTH	84
<i>pandufiaci</i>	08	H'felhHTi	21
<i>parmak</i>	50		48
<i>sardalge</i>	16		80
<i>tasma</i>	16	<i>dreku</i>	45
<i>zula</i>	85		56
			56
		HriDCThCh	42
		H of IHTpJ	41,42
		Kl.UOTpd	41,42
Ținâneaseă			34
		HUC-	42
<i>akana</i>	18	SMOH	63
<i>înISlo</i>	18		21
<i>muk-</i>	18		65
<i>nasul</i>	18	mrfcCThîl	65
<i>sukar</i>	18		
<i>uSt-</i>	8, 18		70
			71
			21
		p^EOHiiII'-.h	42
U(M-aini.winu			83
<i>sas</i>	53	UIIITit	47
<i>eomiii</i>	55		56